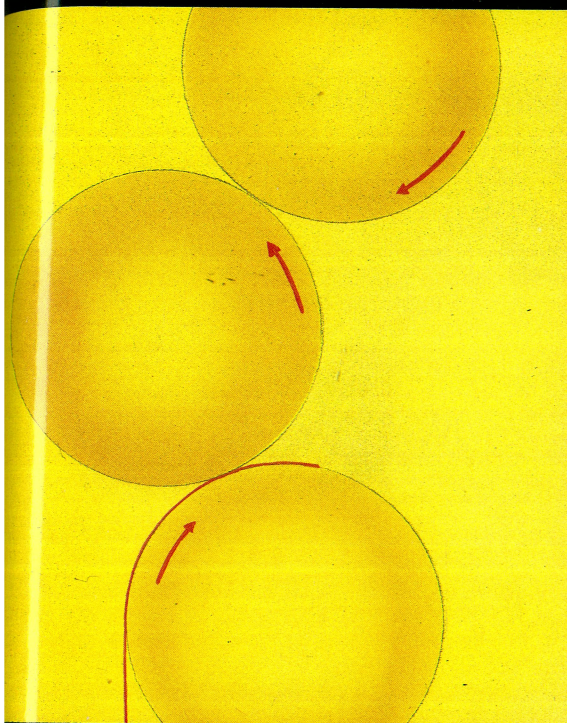




วารสาร ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin

ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๒๘



หนังสือ และการพิมพ์



วารสาร ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

ปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๔๘

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	๑
ศาสตราจารย์ ดร.กำธร สติรกุล ชุดิมา สัจจามันท์, สุนทรี ศุภวงศ์, เปรมวัลย์ วาริธร	๔
การสร้างเครื่องพิมพ์เครื่องแรกในเมืองไทย กำธร สติรกุล	๙
หนังสือ....และการพิมพ์ วันชัย ศิริชนะ	๒๐
เทคโนโลยีใหม่ทางการพิมพ์ ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์	๒๘
ธุรกิจโฆษณา : ความเป็นระบบที่จูงใจสื่อสงเคราะห์ เสรี วงษ์มณฑา	๔๒
ภาษาปากหัวข่าของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน อวยพร พานิช	๔๖
คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ จินตนา ไบกาชัย	๕๒
กฎหมายห้องสมุด ไชยยศ เหมะรัชตะ	๕๘
เราจะใช้ประโยชน์จาก "ลิขสิทธิ์" ได้อย่างไร กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ	๖๔
ตลาดหนังสือของไทยในปัจจุบัน : จากทัศนะของผู้ที่อยู่ในวงการหนังสือ ไกรลาส สุทธิเกิด	๗๑
สิ่งพิมพ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย(พ.ศ.2497-2528) : การวิเคราะห์ ชุดิมา สัจจามันท์	๘๐
สรุปผลการวิจัย : หนังสือ และการพิมพ์ สุนทรี ศุภวงศ์, สุธันนี กิติริ	๑๐๘
นานาชาติ บรรณาธิการบริหาร	๑๑๓

T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

VOL. 29, NO. 4 OCTOBER - DECEMBER 1985

C O N T E N T S

Editorial's Notes	1
Professor Dr.Kamthorn Sathirakul	
<i>Chutima Sacchanand Suntaree Supawong, premwan Varithorn</i>	4
The Construction of the First Printing Machine in Thailand	
<i>Kamthorn Sathirakul</i>	9
Books---and Printing	
<i>Wanchai Sirichana</i>	20
Modern Printing Technology	
<i>Pramot Saengphonsit</i>	28
Advertising Business: Being Systematic---Not for Charity	
<i>Seri Wongmonda</i>	42
Headline Languages of the Present Newspapers	
<i>Auaiporn Phanich</i>	46
The Book Development Committee	
<i>Chintana Baicasuyi</i>	52
Laws and library	
<i>Chaiyot Hamarachata</i>	58
How Can the "Copyright" Be of Use to Us?	
<i>Kullasap Gesmankit</i>	64
The Present Thai Book Market	
<i>Krailard Sutikerd</i>	71
Publications of the Thai Library Association(1954-1985):An Analysis	
<i>Chutima Sacchanand</i>	80
Summary of Research Results on Books and Prnting	
<i>Suntaree Supawong, Sutanee Keesiri</i>	107
Members Forum	112

วารสารวิชาการรายสามเดือน ของ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม-มีนาคม, เมษายน-มิถุนายน, กรกฎาคม-กันยายน, ตุลาคม-ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีกฉบับละ 20 บาท สมาชิกประจำปีละ 70 บาท ให้เปล่าสำหรับสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ติดต่อขอรับ และสมัครเป็นสมาชิก ได้ที่ นางจรัส ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคมสมาชิกและผู้สนใจต้องการเผยแพร่ความรู้ หรือแสดงความคิดเห็น โปรดส่งเรื่องต้นฉบับเรื่อง เนียมหอม คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท กทม.10500 โทร.2153597

วารสารห้องสมุดยินดีรับบทความจากผู้อ่านทุกท่าน

การส่งบทความมาตีพิมพ์ โปรดแจ้งประวัติการศึกษาตำแหน่งหน้าที่การทำงานของผู้นเขียนพร้อมทั้งสถานที่ทำงานหรือที่อยู่ติดต่อได้ ความยาวของบทความประมาณ 10-15 หน้า มีการอ้างอิงตามหลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบ ขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และโปรดเก็บสำเนาต้นฉบับเอาไว้ด้วย คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้ผู้เขียน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของสมาคม ฯ และคณะผู้จัดทำ

การนำบทความไปตีพิมพ์ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารสมาคมฯ

บรรณาธิการบริหาร

บุญเรือง เนียมหอม

บรรณาธิการ

ชุติมา สัจจามันท์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

สนธิ์ สุภวงศ์

เปรมวัลย์ วาริธร

กองบรรณาธิการ

ดร.จิรพรรณ รักติบุตร

ชวนพิศ สุตินันท์

ชุติมา สัจจามันท์

นวลจันทร์ รัตนการ

เบญจมาศ วิวัฒน์ชาญกิจ

เปล่งศรี อิงคนินันท์

ภัทรภร จงเพื่องปริญญา

เรืองศรี จุลละจินดา

วิมล กลิ่นหอม

ศิริพร สุวรรณะ

สุธันนี กิติริ

อภิญา เบญจวรรณการ

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

จรัส ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

273,275 เชียงสะพานลอยสุทธินสาร

ถนนวิภาวดีรังสิต พญาไท

กทม.10400

โทร.2783439,2790771

พิมพ์ที่ หจก. รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์

93+93/1 ถ.นครสวรรค์

กทม.10100 โทร.2814291

Executive Board of the Thai Library Association 1985 - 1986

Mrs. Maenmas Chavalit
Mrs. Kullasap Gesmankit
Miss Daruna Somboonkun
Miss Karnmanee Suckcharoen
M.L. Joy Nandhivajrin
Mrs. Piboonsin Watanapongse
Miss Supatra Chatngain
Mr. Dawee Mooktharagosar
Miss Rosana Sawatdiparb
Miss Narumon Prajayayothin
Mrs. Somboon Singkamanan
Mrs. Amporn Pun Sri
Mrs. Juree Usuparat
Mr. Boonruang Niamhom
Miss Chutima Sacchanand
Mrs. Renoo Piaseu
M.L. Pratanporn Sethawat
Mr. Prachak Poomvises
Mrs. Kullasap Gesmankit
Mrs. Aim-orn Srinilta
Mrs. Kanchana Soonsawat
Mr. Aphai Prakobpol
Mrs. Em-on Charoenrath
Mrs. Suwakhon Phadung Ath
Mrs. Knid Tantavirat
Mrs. Chaveelak Boonyakarnchana

President
Vice President I
Vice President II
Secretary
Treasurer I
Treasurer II
Librarian
Chairman of Hospitality I
Chairman of Hospitality II
Chairman of Membership
Chairman of Foreign Relations
Chairman of Continuing Education
Chairman of Public Relations
Chairman of the T.L.A. Bulletin
Chairman of Publications
Chairman of Library Supervision
Chairman of School Library
Chairman of Research Projects
Chairman of Gift and Exchange
Chairman of Library Cooperation
Member
Member
Member
Member
Member

THAI LIBRARY ASSOCIATION

273 - 275 Viphavadee Rangsit Road, Phyathai, Bangkok 10400

Tel. 2783439, 2790773

บทบรรณาธิการ

การพิมพ์หนังสือมีบทบาทและความสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของข่าวสารความรู้ การเรียนรู้ และค้นคว้าวิจัย การพิมพ์หนังสือในประเทศไทยเริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยมีชนนารีฝรั่งเศษเป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่ ในยุคแรกใช้พิมพ์ด้วยตัวอักษรโรมัน จนกระทั่งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว การพิมพ์หนังสือไทยจึงได้เริ่มเกิดขึ้น บุคคลที่มีบทบาทสำคัญยิ่งและได้เริ่มต้นกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์ในประเทศไทย ซึ่งได้รับการจารึกนามไว้ คือ หมอบรัดเล หรือ นายแพทย์ แคน บีช บรัดเล (พ.ศ. ๒๓๕๑-๒๔๑๔) ผลงานของหมอบรัดเล ที่สำคัญมี อาทิเช่น นำแท่นพิมพ์และตัวอักษรไทยจากสิงคโปร์เข้ามาในประเทศไทย สร้างแท่นพิมพ์และจัดพิมพ์หนังสือไทยออกเป็นแผ่นแรก จัดตั้งโรงพิมพ์ดำเนินธุรกิจการพิมพ์อย่างกว้างขวาง ริเริ่มการเย็บเข้าเล่มเป็นสมุดแบบหนังสือฝรั่งแทนลักษณะสมุดพับแบบสมุดไทยแต่เดิม นอกจากนี้ยังได้เริ่มต้นกิจการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย เป็นเจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์บางกอกเรียลเตอร์ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของไทย เริ่มต้นการซื้อ

ขาลิขสิทธิ์ และการพิมพ์หนังสือเล่มออกจำหน่ายและให้เปิดการส่งจองหนังสือก่อนพิมพ์จำหน่ายด้วย

จากปี พ.ศ. ๒๓๗๘ ที่หมอบรัดเลได้นำแท่นพิมพ์และตัวพิมพ์อักษรไทยเข้ามาในประเทศไทยและจัดพิมพ์หนังสือไทยออกมาเป็นแผ่นแรก (เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๗๙) โดยแท่นพิมพ์ไม้แบบแท่นอัดก๊อปปี้ที่เขา ร่วมกับบาทหลวงชาร์ลส โรบินสัน สร้างขึ้นจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๒๘) เป็นเวลาผ่านมาถึง ๑๕๐ ปี กิจการพิมพ์หนังสือ รวมทั้งหนังสือไทยก็ได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ จากที่มีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนา ต่อมาได้กลายมาเป็นสื่อให้การศึกษา สาระความรู้ ความบันเทิงแก่ประชาชน และในที่สุดได้กลายเป็นธุรกิจที่สำคัญอย่างหนึ่ง

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจการหนังสือ และการพิมพ์ในประเทศไทยเจริญรุ่งเรือง อาจสรุปได้ว่าเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) การศึกษา การขยายตัวทางการศึกษาในประเทศ ทั้งในระดับพื้นฐาน การศึกษาบังคับจนถึงระดับสูงสุด คือ การสอนถึงระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาต่าง ๆ

มีการเรียนการสอน วิชาการแขนงใหม่ ๆ ในระดับต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น สาขาคอมพิวเตอร์ สาขาสหศาสตร ประกอบกับการ “เปิดโอกาส” ทางการศึกษาสำหรับประชาชน โดยการจัดการศึกษาในรูปแบบของมหาวิทยาลัยเปิดซึ่งมีสื่อการศึกษาที่สำคัญ คือ หนังสือ และสิ่งพิมพ์ รวมทั้งโครงการสำคัญ ๆ ของหน่วยราชการ สถาบันต่าง ๆ เช่น โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือ เป็นต้น

(๒) ความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและวิชาความรู้ ครอบคลุมที่โลกยังไม่หยุดหมุน วิทยาการความรู้ต่าง ๆ ก็จะไม่หยุดนิ่ง การค้นคว้าแสวงหาความรู้ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่าง ๆ จึงเป็นความเพียรพยายามของมนุษย์ที่ตกทอดเป็น “มรดกทางปัญญา” แก่ยุคนั้นรุ่นหลัง

(๓) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการพิมพ์ ทำให้มีการปรับปรุงวิธีการพิมพ์หนังสือให้ทันสมัยยิ่งขึ้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ เช่น การพิมพ์แบบออฟเซต เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการพิมพ์ที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น มีการผลิตเครื่องเรียงพิมพ์ด้วยแสงแบบคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถผลิตหนังสือได้เพิ่มมากขึ้นทั้งปริมาณ และคุณภาพ กิจกรรมพิมพ์สามารถขยายตัวออกไปได้กว้างขวาง มีประ-

สิทธิภาพสูงขึ้น และมีบทบาทในสังคม จนกลายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ไม่อาจขาดได้ในสังคม

ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน การบริหาร และการดำเนินงานในหน่วยงาน องค์กร ทั้งของรัฐ และธุรกิจของเอกชน ธุรกิจหนังสือและสิ่งพิมพ์ก็เช่นกัน

ธุรกิจหนังสือบ้านเรามีการพัฒนาหรือไม่อย่างไร ? ลองฟังคำสัมภาษณ์พรรคตะของอุปนายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย (คุณธรรมนุญ เรืองศิลป์)

“เราต้องแยกสองอย่าง อย่างหนึ่งพิมพ์แบบเรียน พิมพ์ขายเด็กนักเรียน อันนี้ข๑ข๑ เป็นเงินพัน ๆ ล้าน อย่างที่ไทยวัฒนาพานิช ศึกษาภัณฑ์ อักษรเจริญทัศน์ ส่วนอีกพวกเป็นสำนักพิมพ์ธุรกิจเล็ก ๆ กระโดดเหลือเกินพิมพ์แค่ ๓,๐๐๐ เล่ม ขายหมดก็จิตใจตายแล้ว เมื่อสิบปีก่อน ปี ๒๕๑๗ ไ้้นพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม มีน้อยเล่มที่จะพิมพ์เป็นหมื่น คนมากข๑นจาก ๓๕ ล้าน เป็น ๕๐ ล้าน แต่หนังสือที่ไม่ใช่แบบเรียนก็ยังคง... ปัญหามันมีหลายอย่าง”

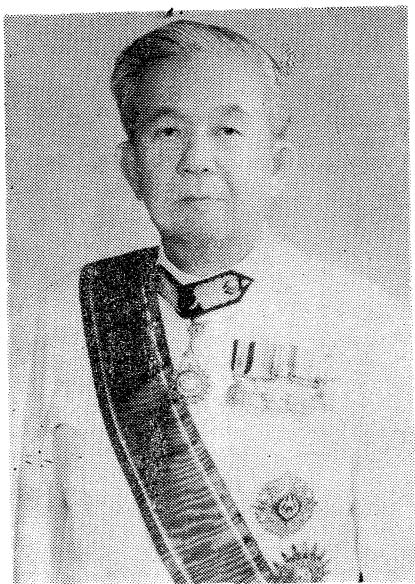
(แนหนังสือ เมษายน ๒๕๒๗, หน้า ๖๐)

ภาวะเศรษฐกิจที่ผันแปรมีผลกระทบต่อตลาดหนังสืออย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๖ หน่วยวิจัยของธนาคารใหญ่แห่งหนึ่งได้พยากรณ์ไว้เกี่ยวกับแนวโน้มของตลาดหนังสืออันเนื่องมาจากการครองชีพ ในขณะนั้นเป็นพื้นฐาน มีข้อสรุปสั้น ๆ ว่าอำนาจการซื้อหนังสืออ่านของประชาชนเป็นศูนย์ แต่การณ์กลับดำเนินไปได้ด้วยดี ยอดจำหน่ายหนังสือโดยทั่วไปตกลงเล็กน้อยในช่วงสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๒๗ แต่ผลสืบเนื่องมาถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นเรื่องสำคัญ เพราะมีการปรับราคาสิ่งพิมพ์สูงขึ้น ความขัดข้องผิดเคื่องเรือการเงิน ซึ่งปกคลุมไปทุกหย่อมหญ้า ทำให้ยอดขายหนังสือตกต่ำลง

อะไรคือ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตลาดหนังสือไม่สดใส หรือแตกกิ่งก้านสาขาได้กว้างขวางไปทั่วประเทศ ปัญหาปริมาณของหนังสือและสิ่งพิมพ์ที่ผลิตมาในแนวเดียวกันจนมากเกินไปจนเกินความต้องการ ปัญหาคุณภาพของสิ่งพิมพ์ ปัญหาการจัดจำหน่าย ปัญหาเรื่องราคา ปัญหาผู้บริโภคขาดกำลังใจ ขาดความสนใจ หรือเห็นคุณค่าของการซื้อ หรือมีไว้เป็นสมบัติส่วนตัว ปัญหาวิถีโอ ซึ่งเป็นทวิตกกันมากกว่าสื่อประเภทนี้จะสามารถแย่งคนอ่านหนังสือไปได้...จริงหรือ ? เหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าศึกษา แต่ใครเล่าจะบันดาลให้ตลาดหนังสือโชติช่วง

ชั่ววาลย์ ก็คงจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งผู้ผลิต (ผู้เขียน, ผู้วาดภาพ, ผู้แปล, บรรณาธิการ, ผู้จัดพิมพ์, โรงพิมพ์, สำนักพิมพ์) ผู้รับสาร หรือ ผู้บริโภค ได้แก่ ผู้อ่าน ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการยกระดับมาตรฐานการผลิตสิ่งพิมพ์ และตัวกลาง คือ ผู้จัดจำหน่าย สำนักพิมพ์ ร้านขายหนังสือ รวมทั้งบรรณารักษ์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการนำผลผลิตทางปัญญา มาพบกับผู้อ่าน การดูวิถีโอ และการอ่านหนังสือเป็นอุปนิสัยการรับสารต่างประเภท ต่างวัตถุประสงค์ มีรสชาต ข้อเด่น ข้อด้อยที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามเสน่ห์ของหนังสือเป็นสิ่งที่จะเสริมสร้างเพื่อให้คนไทยรักการอ่านมากขึ้น

บรรณาธิการ



ศาสตราจารย์ ดร. กำธร สติรกุล

บุติมา สัจจามันท์
สุนทร ศุภวงศ์
เปรมวัลย์ วาริธร

คำประกาศเกียรติคุณ

ศาสตราจารย์กำธร สติรกุล สำเร็จการศึกษาปริญญาบัตรชั้นบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตรบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสอบชิงทุนของกระทรวงศึกษาธิการ ไปศึกษาที่สหรัฐอเมริกา ได้รับปริญญาตรีสาขาวิชาการพิมพ์จากสถาบันเทคโนโลยีคาร์เนกี และปริญญาโทเกียรตินิยมดี ทางสาขาวิชาบริหารธุรกิจจากมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้เริ่มรับราชการครั้งแรกปี พ.ศ. ๒๔๙๖ ในตำแหน่งวิทยากร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญและดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การการค้าของคุรุสภา

ศาสตราจารย์กำธร สติรกุล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและเกียรติคุณดีเด่นในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำทางการพิมพ์ การพัฒนาหนังสือและเผยแพร่ โดยเฉพาะการผลิตหนังสือชุดแรกสำหรับเด็ก เป็นผู้ริเริ่มสร้างเครื่องพิมพ์ออฟเซตเครื่องแรกในประเทศไทย ได้รับการยกย่องจากศูนย์พัฒนาหนังสือโตเกียวให้เป็นบุคคลสำคัญของเอเชีย มีผลงานวิชาการทั้งในด้านการเขียนหนังสือ

บทความภาษาไทย ภาษาอังกฤษ การแสดงปาฐกถา และการสอนในสถาบันการศึกษา งานเขียนหนังสือที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาและตัวหนังสือ ตัวอักษรไทยที่ใช้ในการพิมพ์ ตัวหนังสือและตัวพิมพ์ หนังสือและการพิมพ์ ไลยสือไทย ๑๐๐ ปี บทความเรื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงทำนุบำรุงเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างไร ในด้านการสอนได้สอนวิชาประวัติหนังสือและการพิมพ์ ทฤษฎีการพิมพ์ เทคโนโลยีทางการพิมพ์ การโฆษณา ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิมพ์และช่วยเหลืองานด้านการพิมพ์แก่มหาวิทยาลัย

รวมคำแหง ตั้งแต่แรกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ จนถึงปัจจุบัน

ศาสตราจารย์กำธร สติรกุล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิสูงยิ่งในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มีผลงานวิชาการดีเด่นเป็นที่ยกย่องจากบุคคลในวงการบรรณารักษ์และวงการพิมพ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศอันเป็นคุณประโยชน์อย่างกว้างขวางแก่ประชาชาติโดยส่วนรวม จึงเห็นสมควรที่จะยกย่องให้ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเป็นเกียรติสืบไป*

งาน

ศาสตราจารย์กำธร สติรกุล มีผลงานเป็นเกียรติประวัติแก่ชีวิตมากมายหลายบทบาท

ในฐานะนักบริหาร...ปัจจุบันท่านเป็นผู้บริหารองค์การคำของคุรุสภา ซึ่งประกอบด้วยกิจการโรงพิมพ์คุรุสภา ซึ่งเป็นโรงพิมพ์ที่ใหญ่ที่สุดและมีพนักงานในการปกครองมากที่สุด ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และวันศึกษา กณฑ์พณิชย ท่านได้เริ่มต้นงานบริหารใน

ตำแหน่งผู้จัดการองค์การคำของคุรุสภา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ ขณะที่ท่านมีอายุเพียง ๒๖ ปี ในทันทีที่สำเร็จการศึกษากลับมา ท่านได้ปรับปรุงระบบงานต่าง ๆ เช่น ระบบการจำหน่าย การปรับปรุงขยายงานด้านการพิมพ์ การจัดสร้างโรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ทำให้งานที่ท่านรับผิดชอบดีขึ้นอย่างเห็นเด่นชัดจากสถานะเดิมที่เป็นกิจการเล็ก ๆ มีหนี้สินภายในระยะเวลา ๓ ปี สามารถปลดเปลื้อง

*มหาวิทยาลัยรามคำแหง, พิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๑-๒๓ ธันวาคม ๒๕๒๓ (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๓), หน้า ๑๕.

หนังสือ ทำกำไรให้กับกิจการ และพนักงาน
เริ่มได้รับโบนัส ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคย
มีมาก่อน ความเจริญรุ่งเรืองของกิจการองค์-
การค่าของคุรุสภาภายใต้การบริหารงานของ
ท่าน ตลอดระยะเวลา ๓๒ ปีที่ผ่านมาย่อมเป็น
ประจักษ์พยานถึงความสำเร็จของท่านในฐานะ
เป็นนักบริหารได้อย่างดี

ในฐานะผู้ประกอบกิจการพิมพ์...
ท่านคือ**ผู้บุกเบิกกิจการพิมพ์ในประเทศไทย**
นอกจากจะเป็นคนไทยคนแรกที่ศึกษาวิชาการ
ด้านการพิมพ์จากต่างประเทศมาโดยตรงแล้ว
ท่านยังได้นำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน
สร้างสรรค์ พัฒนาเทคโนโลยีทางการพิมพ์
แบบใหม่ๆ และกิจการโรงพิมพ์คุรุสภา ที่
สำคัญ เช่น ได้สั่งซื้อเครื่องพิมพ์ออฟเซต
ใช้เป็นครั้งแรกในโรงพิมพ์คุรุสภา ปรับปรุง
ขนาดหล่อตัวพิมพ์ธรรมดาให้เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน จัดให้มีระบบการเรียงพิมพ์ระบบ
ต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น การเรียงพิมพ์ด้วยเครื่อง
การเรียงพิมพ์ด้วยแสง และการเรียงพิมพ์ด้วย
พิมพ์ดีดแบบต่างๆ และในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ได้
นำการเรียงพิมพ์ระบบพิมพ์ดีดมีคอมพิวเตอร์
มาใช้เป็นเครื่องแรกของเมืองไทย ทำให้งาน

เรียงพิมพ์ทำได้รวดเร็วและมีคุณภาพของตัว
พิมพ์ดีขึ้นมาก สามารถถอนการใช้โลหะหล่อ
ตัวพิมพ์ และถอนช่างเรียงพิมพ์ไปช่วยงานอื่น
ได้มาก

ผลงานที่เป็นความภาคภูมิใจอีกอย่าง
หนึ่งขององค์การค่าของคุรุสภา คือ การสร้าง
เครื่องจักรเครื่องมือขึ้นใช้เอง จนสามารถจัด
สร้างเครื่องพิมพ์ โดยเริ่มจัดทำขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ.
๒๕๒๓ ขณะนี้ที่สร้างได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว
คือเครื่องพิมพ์คุรุสภา ๒๐๐ เป็นเครื่องพิมพ์
โรตารีออฟเซตขนาด ๒๔" นอกจากนี้ท่านได้
ริเริ่มจัดงาน**แสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย**
ครั้งแรก ระหว่างวันที่ ๓-๑๐ มิถุนายน พ.ศ.
๒๕๐๕ ที่โรงพิมพ์คุรุสภา ครั้งที่ ๒ ระหว่าง
วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์-๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๙
ครั้งที่ ๓ วันที่ ๔-๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕
ครั้งที่ ๔ วันที่ ๘-๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑
แสดงเทคโนโลยีทางการพิมพ์ ซึ่งเป็นที่สนใจ
ของประชาชนอย่างกว้างขวาง รายได้จาก
การแสดงทั้ง ๔ ครั้ง มอบให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิ
เงินทุนแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งมี
ยอดถึงกว่าล้านบาท เก็บดอกผลช่วยเหลือแก่
สถาบันการศึกษาทางการพิมพ์



ในฐานะอาจารย์.....ผู้ที่อยู่ในวงการ
วิชาชีพบรรณารักษศาสตร์จำนวนมากเคยเป็น
ลูกศิษย์ของท่าน ท่านเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชา
“หนังสือและการพิมพ์” ซึ่งบรรจุในหลักสูตร
ระดับปริญญาตรี วิชาบรรณารักษศาสตร์ของ
หลายสถาบัน บางสถาบันอาจใช้ชื่อเป็นอย่าง
อื่น แต่เนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องการพิมพ์ ซึ่ง
ท่านมีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์
เป็นอย่างยิ่ง แม้ท่านจะมีภารกิจประจำอยู่อย่าง
มากมาย แต่ท่านก็ยังปลีกเวลาเป็นอาจารย์
พิเศษสอนที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะ
อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์

ศิษย์ของท่านอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งปัจจุบัน
เป็นกำลังสำคัญทางด้านการพิมพ์ของประเทศ
คือศิษย์จากแผนกช่างพิมพ์ วิทยาลัยเทคนิค
กรุงเทพ ๔-๕ รุ่นแรก ท่านได้เข้ามามีส่วน
ร่วมนับตั้งแต่การวางแผนงาน ร่างหลักสูตร
เป็นอาจารย์สอน ทำให้สามารถผลิตนักเรียน
ช่างพิมพ์ ๔-๕ รุ่นแรก ของสถาบันและของ
ประเทศ เป็นความร่วมมือระหว่างองค์การคำ
ของคุรุสภากับวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ทำให้
ได้ช่างมาทำงานทันทีที่ติดตั้งเครื่องพิมพ์เสร็จ
เป็นการเตรียมการสร้างบุคลากรเพื่อทำงานใน
โรงพิมพ์

ท่านเป็นอาจารย์ที่มีความรู้ ความ
สามารถและประสบการณ์ตรง อุทิศเวลาเพื่อ
พัฒนาการเรียนการสอน โดยการเขียนตำรา

เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้า นับเป็นตำราที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาวิชาการด้านนี้มาโดยตลอด คือ หนังสือเรื่อง “หนังสือและการพิมพ์” (พิมพ์ครั้งที่ ๓ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๓)

เกียรติคุณทางด้านวิชาการและการสอนของท่านได้รับการชี้ชัดจากตำแหน่งทางวิชาการ “ศาสตราจารย์” ที่ท่านได้รับจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗

ในฐานะนักเขียน.....แม้จะไม่ใช่นักอักษรศาสตร์โดยพื้นฐานการศึกษาและความรู้เดิม แต่ชื่อของท่านสามารถบรรจุในทำเนียบนักเขียนได้อย่างน่าภาคภูมิใจ นอกจากจะมีผลงานเขียนทางวิชาการแล้ว ท่านยังมีผลงานอื่น ๆ ได้แก่ หนังสือสารคดี และหนังสือสำหรับเด็กอีกหลายเล่ม

หนังสือสารคดี ได้แก่ เรื่อง “เรื่องของภาษาและตัวหนังสือ” (คุรุสภา, ๒๕๐๕) และที่สำคัญ คือ เรื่อง “ลายสือไทย ๗๐๐ ปี” (คุรุสภา, ๒๕๒๖) ได้รับรางวัลชมเชยประเภทสารคดีงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๒๖

หนังสือสำหรับเด็กนั้น อาจจะกล่าวได้ว่าท่านได้เริ่มบุกเบิกงานการผลิตหนังสือสำหรับเด็ก โดยติดต่อขอเช่าฟิล์มจากสำนักพิมพ์อิตาลีสรวม ๖ เล่ม นำมาพิมพ์เป็นหนังสือสำหรับเด็กชุดภาพและการ์ตูน ๔ สี โดยท่าน

ประพันธ์เรื่องเป็นบทร้อยกรองภาษาไทยประกอบภาพ หนังสือชุดนี้ได้แก่ ฟีนอกซ์ไอเจ้าหญิงนิทรา หนูน้อยหมวกแดง หัมป์-ผจญภัย ชินเดอเรลลา และแมวเจ้าปัญญา นอกจากนี้ท่านยังได้จัดทำแบบเรียน “หนังสือภาพ ก.ไก่” อีกด้วย

ด้วยเกียรติยศแห่งผลงาน ที่ศาสตราจารย์กำธร สติรกุล ได้กระทำไว้ ท่านจึงเป็นผู้ที่สมควรและเหมาะสมกับปริญญาดุษฎีบัณฑิตที่ได้รับโดยแท้... ในนามของสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ขอร่วมแสดงความยินดีกับท่านด้วยคารวะไว้ ณ โอกาสนี้ □

บุติมา สัจจามันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิชามนุษยศาสตร์ ฯ วิทยาลัยครูธนบุรี

สุนทรี ศุภวงศ์

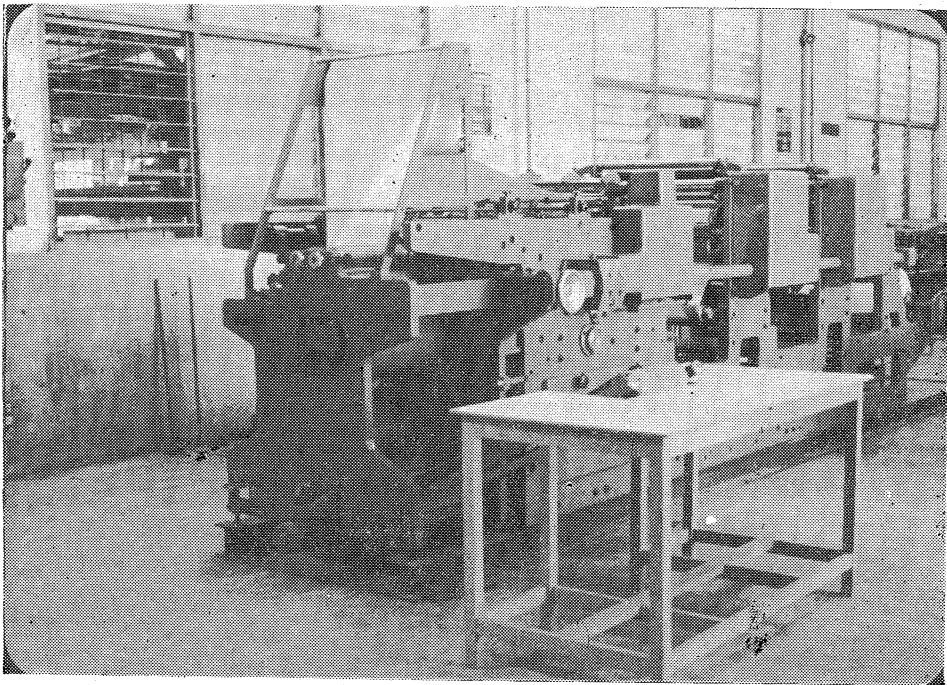
นักเอกสารสนเทศ หอเอกสารประเทศไทย สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปรมวัลย์ วาริธร

อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสร้างเครื่องพิมพ์เครื่องแรกในเมืองไทย

ในความรู้สึกของผู้มีอาชีพในวงการพิมพ์ เครื่องพิมพ์เป็นเครื่องจักรที่สำคัญที่สุดในบรรดาเครื่องจักรทั้งปวงที่เกี่ยวกับการพิมพ์ แม้จะได้มีการนำการพิมพ์เข้ามาในเมืองไทยนานเป็นร้อยปี แต่เครื่องพิมพ์นั้นเราต้องสั่งเข้ามาจากต่างประเทศทั้งสิ้น การที่จะผลิตเครื่องพิมพ์ได้เองในเมืองไทยจึงเป็นเรื่องใฝ่ฝันกันมานาน ในฐานะที่ผู้เขียนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มาโดยตลอด จึงขอบันทึกเรื่องราวไว้เป็นหลักฐาน



สงครามโลกครั้งที่สองทำให้เมืองไทยขาดการติดต่อกับยุโรปและอเมริกาเป็นระยะเวลานาน ความก้าวหน้าใหม่ๆ ทางด้านวิชาการ การศึกษา อุตสาหกรรม และเทคโนโลยีต่างได้หยุดชะงักตลอดระยะเวลาสงคราม เมื่อสงครามสงบเราขาดความรู้ ขาดเครื่องมือ เครื่องมือทุกด้าน ทางด้านการศึกษา ได้มีการเร่งให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้เกินกว่าร้อยละห้าสิบ เพื่อให้มีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทเดียวจากการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญในยุคนั้น การต้องปรับปรุงหลักสูตรและแผนการศึกษาเพื่อให้คนไทยได้ก้าวหน้าทัดเทียมชนชาติอื่นในด้านวิทยาการ ซึ่งได้มีความก้าวหน้าไปมากในช่วงระหว่างสงครามและการที่อัตราเพิ่มของประชากรสูงขึ้นมากทุกปีในช่วงนั้น เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลให้ความต้องการทางด้านหนังสือทั้งตำราทางวิชาการ วารสาร วรรณคดี บันเทิงคดี เพิ่มขึ้นมากมายปีต่อปี แต่การที่เครื่องจักรเครื่องมือและเทคโนโลยีทางการพิมพ์ได้หยุดชะงัก ไม่มีการส่งสิ่งใหม่ๆ เข้ามาเลยระหว่างสงครามได้ใช้งานกันซ้ำชุดชุดโทรรมไปแทบทั้งหมด เมื่อสงครามสงบแล้ว ในวงการพิมพ์เมืองไทยก็มีแต่ แท่นพิมพ์ฉับ-แกระ และแท่นพิมพ์หินเก่าๆ ที่จะรับงานด้านการผลิตหนังสือและสิ่งพิมพ์ทั้งหลาย

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง สภาผู้แทนราษฎรได้ผ่านพระราชบัญญัติครูออกมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสภาขึ้นสภาหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ ให้ชื่อว่าคุรุสภา ซึ่งนอกจากจะมีหน้าที่ต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด คุรุสภายังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้จัดพิมพ์แบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยคุรุสภาได้จัดตั้งองค์การการค้าของคุรุสภาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ ด้วยกำลังแท่นพิมพ์ฉับแกระ บ่อนกระดาษด้วยมือจำนวน ๓๐-๔๐ เครื่อง ซึ่งเป็นแท่นพิมพ์ระบบเลดเตอร์เพรสทั้งสิ้น ส่วนใหญ่แต่ละแท่นอายุมากกว่าสิบปีขึ้นไป จึงเป็นกำลังพิมพ์ที่จะรับกับปริมาณความต้องการของหนังสือแบบเรียน ที่กำลังขยายตัวในขณะนั้นได้ด้วย ความยากลำบากยิ่ง

ความต้องการในการปรับปรุงคุณภาพของหนังสือเรียนให้มีภาพประกอบสวยงาม การผลิตหนังสือสำหรับเด็กให้มีสีสัน และปริมาณหนังสือที่เพิ่มขึ้นมากมายปีต่อปี ซึ่งเป็นอัตราเร่งขยายตัวของความต้องการในขณะนั้น ความต้องการแบบเรียนจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในระยะเวลาทุก ๓ ถึง ๕ ปี ทำให้การปรับปรุงเทคนิคในระบบการพิมพ์มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทางองค์การค้าของคุรุสภาเริ่มนำ แท่นพิมพ์ออฟเซต มาใช้งานในปีพ.ศ. ๒๕๐๐ โดยสั่งแท่นพิมพ์ KOMORI

จากประเทศญี่ปุ่นมาใช้งานก่อน ในตอนแรกทางองค์การการค้าฯ ต้องทำการฝึกคนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถใช้เครื่องจักรเครื่องมือใหม่ๆ และมีความรู้ทางเทคโนโลยีทางการพิมพ์ที่กำลังพัฒนาไปอย่างรีบเร่งหลังสงครามด้วยกำลังทุนรอนอันจำกัด เพราะทางองค์การการค้าฯ ต้องหารายได้เลี้ยงตัวเอง มิได้รับงบประมาณทางราชการมาลงทุนแต่ประการใด การจัดหาเครื่องจักรเครื่องมือมาใช้งาน จึงต้องพิจารณาหาเครื่องจักรที่ราคาถูก และมีคุณภาพดีทนทาน เหมาะกับสภาพงานที่จะต้องดำเนินการ ปริมาณความต้องการของแบบเรียนที่เพิ่มขึ้นปีต่อปีในช่วงระยะเวลานั้นจำเป็นต้องใช้ แท่นพิมพ์โรตารีออฟเซต ขณะนั้นบริษัท Polygraph ซึ่งเป็นบริษัทผลิตเครื่องพิมพ์และเครื่องจักรทางการพิมพ์ของประเทศเยอรมันตะวันออก ได้ผลิตเครื่องพิมพ์โรตารีออฟเซตขนาดเล็กขึ้น ในขั้นแรกให้ชื่อว่า Polygraph Universal ใช้กระดาษม้วนหน้ากว้าง ๒๔ นิ้ว พิมพ์แล้วตัดเป็นขนาด ๑๗ ๑/๒ นิ้ว เป็นขนาดที่ใช้พิมพ์แบบเรียนขนาด A ๔ และ A ๕ อันเป็นขนาดที่ใช้พิมพ์แบบเรียนระดับประถมศึกษาขององค์การการค้าฯ พอที่แท่นพิมพ์หนึ่งพิมพ์สี่แถวทั้งสองหน้าพร้อมกัน หรือจะพิมพ์สองสี่ทบกันในหน้าเดียวก็ได้ ความเร็วในการพิมพ์ชั่วโมงละหมื่นแผ่น พิมพ์แล้วจะให้พับสองครั้งเป็นขนาด A ๔ ก็ได้ หรือ

จะตัดออกเป็นแผ่นๆ ก็ได้ โดยเปลี่ยนส่วนท้ายของแท่นพิมพ์ จึงเป็นแท่นพิมพ์ที่เหมาะสมกับงานพิมพ์แบบเรียนขององค์การการค้าฯ มาก กระดาษม้วนขนาด ๒๔ นิ้ว อาจซื้อพวกกระดาษปลายม้วนจากการผลิตมาใช้งานได้ ซึ่งกระดาษปลายม้วนนี้สามารถซื้อได้ราคาต่ำกว่าราคากระดาษที่เป็นขนาดมาตรฐาน จึงทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์ลง ประกอบกับแท่นพิมพ์ดังกล่าวราคาถูกมาก เครื่องหนึ่งราคาไม่ถึง ๓๐๐,๐๐๐.- บาท ทางองค์การการค้าฯ จึงได้สั่งแท่นพิมพ์ Polygraph Universal เครื่องแรกเข้ามาใช้งานในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ และเมื่อทดลองใช้งาน เห็นว่าใช้ได้ดี จึงได้สั่งซื้อเครื่องที่สองเข้า มาในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ และทยอยซื้อเข้ามาอีกจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ก็ได้มีเครื่องพิมพ์โรตารีออฟเซตของโพลีกราฟเป็นจำนวนถึง ๖ เครื่อง ทางผู้ผลิตได้ปรับปรุงรูปแบบของเครื่องให้ดีขึ้นและให้ชื่อใหม่ว่าเป็นแบบ RZO II สี่เครื่องแรกเป็นเครื่องที่มีสองหน่วยพิมพ์ แต่สองเครื่องหลังทางองค์การการค้าฯ ได้จัดส่งเครื่องที่มีสี่หน่วยพิมพ์ ซึ่งเป็นเครื่องที่อาจพิมพ์สองสี่สองหน้าบนกระดาษม้วนเดียวก็ได้ หรือจะพิมพ์ หนึ่งสี่ สองหน้า บนกระดาษสองม้วนพร้อมกันก็ได้ หรือจะพิมพ์สี่สี่หน้าเดียว หน้าหลังว่างบนกระดาษหนึ่งม้วนก็ได้ หรือจะพิมพ์สามสี่หนึ่งหน้า และหนึ่งสี่หนึ่งหน้า

พร้อมกันบนกระดาษมันเดียวกันได้ จึงเป็น
แท่นพิมพ์ที่ทำงานได้หลายลักษณะ

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ทางองค์การคำฯ ได้
ซื้อแท่นพิมพ์สองสีชนิดบ่อนกระดาษแผ่นขนาด
ตัดหนึ่ง คือพิมพ์กระดาษขนาด ๓๑" x ๔๓"
ซึ่งเป็นกระดาษแผ่นใหญ่จากบริษัทโพลีกราฟ
เข้ามาแท่นหนึ่ง เพราะราคาถูกมากเมื่อเทียบ
กับแท่นพิมพ์ลักษณะเดียวกับของผู้ผลิตอื่น ๆ
เมื่อได้รับแล้วรู้สึกตกใจ เพราะแท่นพิมพ์ที่ส่ง
มานั้นเป็นลังไม้หลายลัง เมื่อเปิดลังแล้วมีแต่
ชิ้นส่วนเป็นเศษโลหะทั้งสน มีได้มีแท่นพิมพ์
เลย ซึ่งผิดกับการสั่งซื้อเครื่องพิมพ์จากที่อื่น ๆ
องค์การคำฯ จะได้รับแท่นพิมพ์ที่ประกอบ
สำเร็จรูปแล้ว บรรจูลงไม้มา เมื่อเปิดลัง
ก็จะมีแท่นพิมพ์เป็นรูปร่างอยู่แล้ว เพียงแต่
เอาอุปกรณ์ประกอบติดตั้งเพิ่มเติม เดินไฟฟ้า
กำลังก็พิมพ์ได้ แต่แท่นพิมพ์สองสีโพลีกราฟที่
ได้รับในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ นี้ เป็นชิ้นเศษเหล็ก
ทั้งหมด ทางโพลีกราฟส่งช่างจากเยอรมัน-
ตะวันออกมาสองคน เพื่อประกอบส่วนที่ดูเป็น
เศษโลหะเข้าเป็นแท่นพิมพ์ ซึ่งทางองค์การ
คำฯ ก็ตระหนักทันทีว่าเป็นโอกาสดีที่เราจะได้
เรียนรู้และศึกษา เพราะถ้าจะส่งคนของเราไป
เรียนไปดูงานก็จะมีกำลังส่งไปได้ทีละคนสอง
คน แต่ครั้งนี้ผู้ขายเขามาส่งให้ดู เราสามารถ
ศึกษาพร้อม ๆ กันหลายคน หลายด้าน องค์
การคำฯ ได้จัดเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปเป็นลูกมือ

ช่วยประกอบชิ้นส่วนตั้งแต่ยังดูเป็นเศษเหล็ก
จนเป็นแท่นพิมพ์ใหญ่โตในที่สุด ในขณะที่
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าวเดินเครื่องพิมพ์งาน
ออกมาทีละสองสีบนกระดาษเต็มแผ่น การสั่ง
ซื้อเครื่องครั้งนี้ นอกจากได้ราคาถูกแล้ว เรา
ได้ความรู้และประสบการณ์เต็มอ้อม โดยที่พวก
เราเองก็ไม่ได้รู้ตัวกันเท่าใด

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศ
ไทยเรามีท่านผู้นำนำประเทศร่วมเป็นพวก
มหาอำนาจฝ่ายอักษะ ได้ประกาศสงครามกับ
ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร มหาอำนาจฝ่ายอักษะ
เป็นฝ่ายแพ้สงคราม แต่ประเทศไทยเป็น
ประเทศไม่แพ้ไม่ชนะ เมื่อฝ่ายประเทศ
สัมพันธมิตรชนะสงครามก็ได้จัดตั้งองค์การ
สหประชาชาติขึ้น ประเทศที่เป็นเอกราชและ
ต้องการมีฐานะให้ได้รับการยกย่องก็ต้องเป็น
สมาชิกองค์การสหประชาชาติ จอมพลแปลก
พิบูลสงคราม ผู้นำของประเทศในระหว่างสงคราม
โลกครั้งที่สองหมดอำนาจไป ทางรัฐบาล
ไทยก็ได้สมัครเป็นสมาชิกองค์การสหประชา
ชาติ แต่เนื่องด้วยสมัยเชอผู้นำชาติพันธุ์
เราไม่มีสัมพันธไมตรีกับประเทศคอมมิวนิสต์
ประเทศคอมมิวนิสต์ใหญ่คือรัสเซีย ซึ่งเป็น
มหาประเทศในองค์การสหประชาชาติได้ เกียง
ให้ประเทศไทยเปิดสัมพันธไมตรีกับประเทศ
คอมมิวนิสต์ก่อน จึงจะรับประเทศไทยเข้าเป็น
สมาชิกองค์การสหประชาชาติ ไทยได้เปิด

สัมพันธไมตรีกับประเทศรัสเซีย และประเทศ
เครือบริวารคอมมิวนิสต์ทั้งปวงแล้วจึงได้รับเข้า
เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ นอก
จากความสัมพันธ์ทางการทูตแล้ว ก็ได้มีความ
สัมพันธ์ทางการค้า ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทางองค์
การการค้า ได้ซื้อเครื่องพิมพ์ต่าง ๆ จากประเทศ
เยอรมันตะวันออก ต่อมาได้เกิดการปฏิวัติรัฐ
ประหารกันหลายครั้งหลายหนในประเทศ จอม
พลแปลก พิบูลสงคราม กลับมามีอำนาจเป็น
ผู้บริหารประเทศอีก ได้พิจารณาเห็นพิษภัย
ของคอมมิวนิสต์ จึงได้มีการกวาดล้างและห้าม
การติดต่อทางการค้ากับประเทศคอมมิวนิสต์
กันขึ้นหลังจากปี พ.ศ. ๒๕๐๖ แล้ว การติดต่อ
ซื้อขายเครื่องจักรทางการพิมพ์กับประเทศ
เยอรมันตะวันออกก็ไม่อาจติดต่อดำเนินการได้
เครื่องอะไหล่ชิ้นส่วนของเครื่องจักรและอุป
กรณ์ทั้งปวงก็ไม่อาจส่งเข้ามาใช้ได้เลย

เมื่อสั่งเครื่องพิมพ์โรตารีโพลีกราฟ
มาใช้ช่วงระยะหนึ่ง แท่นพิมพ์พิมพ์แล้วพับ
ได้สองครั้ง ได้หนังสือเป็นขนาด A ๕ แต่
แบบเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นขนาด
A ๕ ซึ่งต้องเอากนกมาพับด้วยมืออีกครั้งหนึ่ง
เราจึงคิดสร้างช่วงต่อจากหัวพับให้พับอีกครั้ง
หนึ่งเป็นขนาด A ๕ โดยคิดออกแบบให้รับ
านจากช่วงพับของแท่นพิมพ์ไหลต่อมาตาม
สายพานมาเข้า ส่วนพับที่คิดสร้างขึ้นใหม่เป็น
ระบบพับด้วยใบมีด ผลักกนกลงไประหว่างลูก

กลิ้งเหล็กสองลูก และใช้โซ่ลักษณะคล้ายโซ่รถ
จักรยานเอากาลังจากแท่นพิมพ์มาใช้พับด้วย
ซึ่งก็คิดจัดทำได้สำเร็จสามารถพิมพ์แล้วพับสาม
ครั้งเป็นหนังสือขนาด A ๕ ได้ เราจัดสร้าง
ส่วนพับครั้งที่ ๓ ต่อกับแท่นพิมพ์แท่นเดียว
ก่อน ทดลองพิมพ์ดู ส่วนพับใช้งานได้ดีแต่
จะต้องลดความเร็วของการพิมพ์ลง แท่นที่
จะวิ่งแท่นพิมพ์พิมพ์ได้ชั่วโมงละ ๗,๐๐๐-
๑๐,๐๐๐ แผ่น ตามอัตราความเร็วที่สามารถ
พิมพ์ได้ ซึ่งเราใช้พิมพ์โดยทั่วไป ก็ต้องพิมพ์
เพียงชั่วโมงละ ๔,๐๐๐-๖,๐๐๐ แผ่นแทน
เพราะถ้าวิ่งเร็วตามปกติช่วงพับที่เราคิดสร้าง
ให้พับครั้งที่ ๓ จะคลาดเคลื่อน ช่วงระยะเว
ลานี้เราไม่อาจจะลดความเร็วของแท่นพิมพ์ได้
เพราะงานรอพิมพ์มีมากจนต้องพิมพ์เต็มกำลัง
ทั้งกลางวันและกลางคืน แท่นพิมพ์นั้นเราไม่
อาจสร้างเองได้ แต่การพับด้วยมืออีก ๑ ครั้ง
เรารับคนงานมาพับได้ โดยอาจเพิ่มคนงาน
ตามที่ต้องการ จึงได้ตัดสินใจไม่ดำเนินการต่อ
เติมส่วนพับครั้งที่ ๓ ตามที่คิดไว้ และที่ได้
ต่อเติมไว้กับเครื่องหนึ่งนั้นก็ได้ให้ถอดออก
อย่างไรก็ดีเป็นที่ทราบว่ามีฝีมือพอที่จะปรับ
ปรุงเครื่องพิมพ์ของเราได้

กรมการบินพาณิชย์ได้สั่งซื้อเครื่องพิมพ์
ออฟเซตสองสีขนาดใหญ่จากญี่ปุ่น คือเครื่อง
พิมพ์ Nagashima เป็นแท่นพิมพ์ที่พิมพ์
กระดาษขนาด ๔๐ x ๕๐ นิ้ว และได้มอบ

แท่นพิมพ์ให้ไว้ที่กรมอุทกศาสตร์ ทหารเรือ เพื่อใช้พิมพ์แผนที่ทางอากาศ และแผนที่ทางทะเล แท่นพิมพ์นี้มีขนาดใหญ่มาก เมื่อทำการติดตั้งแท่นพิมพ์แล้วได้สร้างอาคารคลุม ซึ่งตั้งแต่ซื้อมาหลายปีได้ใช้งานพิมพ์เพียงไม่กี่งาน แต่ละงานพิมพ์จำนวนเล็ก ๆ น้อย ๆ รวมการพิมพ์ทั้งหมดเพียงประมาณแสนแผ่น และได้ปล่อยเครื่องพิมพ์ทิ้งไว้ไม่ได้ใช้งานช้านานหลายปีจนถึงต้องขอปลดสภาพใช้งาน ซึ่งถ้าขายเป็นเศษเหล็กก็จะไม่ได้ราคา ทางกรมการบินพาณิชย์ กระทรวงคมนาคมได้ให้ทางองค์การค้ำของคุรุสภาไปดู ว่าถ้าทางองค์การค้ำฯ เอามาใช้งานได้ก็จะยกให้ เพราะทางกรมอุทกศาสตร์ไม่มีงานที่จะใช้พิมพ์ ทางองค์การค้ำฯ ได้ไปดูพบว่าเป็นแท่นพิมพ์ออฟเซตบ่อนกระดาษแผ่นใหญ่กว่าทุกแท่นที่องค์การค้ำฯ มี สามารถพิมพ์ได้ทีละสองสี โดยกำลังฐานะขององค์การค้ำฯ ก็ไม่อาจจะซื้อเองได้ในขณะนี้แน่ แม้เครื่องจะล้าสมัยเพราะซื้อมานานแต่สภาพเครื่องดีมาก เพิ่งทุกตัวยังใหม่ไม่สึกหรอเลย เครื่องเก่าเพราะเก็บอยู่นาน ไม่ใช่เพราะสภาพใช้งาน และทางกรมการบินพาณิชย์ยกให้โดยไม่คิดราคา ก็ต้องตกลงรับไว้ด้วยความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาอยู่ที่ว่าแท่นพิมพ์ใหญ่มากไม่อาจจะเอาออกจากอาคารที่ติดตั้งอยู่ได้ และเราก็ไม่อาจรื้ออาคารเพื่อนำแท่นพิมพ์ออกแล้วสร้างให้กรมอุทกศาสตร์

ใหม่ได้ ก็ต้องรื้อแท่นพิมพ์เป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยให้หมดแล้วนำไปประกอบใหม่ เมื่อนึกถึงว่าพวกเจ้าหน้าที่ของเราส่วนหนึ่งเคยเห็นและเคยช่วยประกอบแท่นพิมพ์โพลีกราฟชนิดพิมพ์สองสีขนาดใหญ่มาแล้ว น่าจะมีประสบการณ์และความรู้อยู่บ้าง ถ้าเราจะเอารื้อเครื่องพิมพ์ชิ้นนี้ไปประกอบใหม่ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ถือเป็นแบบฝึกหัดทดสอบความรู้และฝีมือของเราก็น่าจะลองทำ จึงตัดสินใจเตรียมวางแผน การรื้อทุกชิ้นส่วนของเครื่องพิมพ์ให้จดให้บันทึก จัดเข้ากล่องเข้าห่อตามลำดับให้เป็นระเบียบ ขนโยกย้ายไปติดตั้งกันใหม่ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว นอกจากเราจะได้ให้คนเก่า ๆ ได้ซ้อมมือแล้ว ก็จะได้ฝึกคนใหม่ ๆ ขึ้นมาอีก ใช้ทำงานต่อกันไปให้ได้ อย่างน้อยก็จะได้สร้างกลุ่มคนให้รู้และเข้าใจเรื่องเครื่องพิมพ์ออฟเซตเพิ่มขึ้น ซึ่งคิดว่าเราน่าจะสร้างเองได้สักวันหนึ่ง เราชนชั้นส่วนต่าง ๆ ของเครื่องพิมพ์น่าจะเข้ามาและติดตั้งโดยประกอบกันทีละชิ้น ๆ จนเป็นแท่นพิมพ์ และสามารถพิมพ์งานออกมาได้ และใช้งานได้ ในวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ด้วยความภาคภูมิใจ

ตั้งแต่หลังปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นต้นมาเมื่อเรามีนโยบายไม่ติดต่อกับทางการค้ากับกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ อนุปรณ์ อะไหล่ ทั้งปวงของแท่นพิมพ์ทุกชนิด ไม่อาจส่งเข้ามาได้

แต่การใช้งานของแท่นพิมพ์เราใช้เต็มที่ เพราะปริมาณหนังสือที่ต้องการเพิ่มมากขึ้นทุกปี จึงต้องระดมกำลังแท่นพิมพ์ที่มีอยู่ทุกแท่น พิมพ์ไม่หยุดหย่อนทั้งกลางวันและกลางคืน แท่นพิมพ์ย่อมชำรุดทรุดโทรม ชิ้นส่วนต่าง ๆ สึกหรือ บอบสลาย แตกหักไปก็มี เราจะไม่ใช้แท่นพิมพ์นั้นอีกไม่ได้ จะซื้อใหม่มาเปลี่ยนก็ได้ เพราะไม่มีทุนพอ ที่ซื้อใหม่เข้ามาก็เพื่อเพิ่มกำลังผลิต จะปลดสภาพเครื่องเก่าออกไปไม่ได้เลย จึงมีความจำเป็นว่าถ้าอะไหล่ชิ้นใดอุปกรณ์ชิ้นใดเสียหาย เราก็ต้องซ่อมแซมหรือจัดหาของอื่นมาทดแทนและต้องคิด ต้องทำให้ได้เองในเมืองไทย เป็นความจำเป็นบังคับที่เราต้องค้นคว้าให้แท่นพิมพ์ทุกแท่นใช้งานได้ มีก่อสร้างโรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว เราจึงได้ตั้งหน่วยซ่อมและบำรุงรักษาให้เป็นหน่วยงานที่มีกำลังคนประจำอยู่ต่างหาก และเข้มงวดงานในหน่วยนี้มาก

แท่นพิมพ์โรตารีออฟเซตโพลีกราฟเล็กที่เราใช้มีจุดอ่อนอยู่ที่สายพานกำลังจากมอเตอร์เร่งจุดให้เครื่องทำงาน มีลักษณะเป็นสายพานโลหะระบบโซ่พิเศษ เมื่อพิมพ์ไประยะหนึ่งชิ้นส่วนของโซ่สึกหรอจะต้องเปลี่ยนใหม่ เราไม่มีโลหะใดที่แข็งแรงพอจะใช้แทนได้ แต่ก็พยายามจัดหาจนในที่สุดได้ลานนาฬิกาซึ่งความแข็งแรงทนทานมาก ได้นำมาดัดยัดกันเป็นชิ้นส่วนของโซ่ได้ และในตอนหลังก็ได้

คิดดัดแปลงเป็นระบบเฟืองและเพลาส่งกำลังแทน ซึ่งได้เป็นการแก้ไขอย่างถาวร ไม่เป็นปัญหาในการต้องเปลี่ยนสายพานกำลังบ่อยๆ

องค์การคำของครุสภาได้ยกฐานะหน่วยซ่อมและบำรุงรักษาจากหมวดเป็นแผนก และเป็นส่วนตามลำดับ นอกจากรับผิดชอบงานซ่อมและบำรุงรักษาแล้ว ยังสามารถสร้างเครื่องจักรเครื่องมือเล็ก ๆ ขึ้นใช้ในงานได้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ได้แก่ เครื่องมัดกนกกระดาษ เครื่องอบฟิล์ม เครื่องเคลือบน้ำยาแม่พิมพ์ เครื่องล้างลูกน้ำ เครื่องลับใบมีดแท่นตัดกระดาษ รถยกไฮดรอลิก เครื่องย่อยฝอยกระดาษ เครื่องทากาว และเครื่องเคลือบพลาสติก มีหลายหน่วยงานสั่งซื้อเครื่องจักรดังกล่าว ซึ่งองค์การคำฯ ได้ผลิตให้ตามต้องการ

เครื่องพิมพ์โรตารีออฟเซตโพลีกราฟใช้พิมพ์งานมากกว่าสิบปี ทั้งกลางวันกลางคืนอย่างสมบุกสมบัน ลูกโมแท่นพิมพ์ของแท่นหนึ่งชำรุดใช้การไม่ได้ ปกติแล้วถ้าลูกโมแท่นพิมพ์ใดเสียหายก็ต้องเปลี่ยนใหม่ เป็นการยากที่จะซ่อมแซมให้ได้สภาพที่ดีดังเดิม การส่งลูกโมมาทดแทนก็ทำไม่ได้ เนื่องจากเป็นเครื่องจักรของประเทศเยอรมันตะวันออกอันเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ ดิถีเป็นเครื่องพิมพ์ขนาดใหญ่ โรงหล่อโลหะในเมืองไทยพอจะหล่อโลหะตามขนาดลูกโมได้ เราไม่มีทางทำอย่าง

อื่น นอกจากสร้างลูกโมพิมพ์ขึ้นเองให้ได้เพื่อนำมาเปลี่ยนใหม่ จึงได้ให้วัดขนาดลูกโมของแท่นพิมพ์โดยละเอียดทุกแง่ทุกมุม ทำต้นแบบด้วยไม้ดกชิ้นส่วนออกสังหล่อและสั่งทำ โมลูกหนึ่งมีส่วนประกอบต่าง ๆ หลายชิ้น ได้ให้จัดทำและประกอบกันเข้าใช้งาน ก็ปรากฏว่าใช้งานแทนโมที่เสียไปได้ และใช้ได้ดียิ่งขึ้น นับว่าเราสามารถผลิตโมพิมพ์และโมอื่น ๆ ในแท่นพิมพ์ขึ้นได้

แท่นพิมพ์ใช้งานมารวม ๒๐ ปีแล้ว เมืองไทยจึงได้เปิดการค้ากับประเทศคอมมิวนิสต์ขึ้นอีก ผู้แทนโรงงานโพลีกราฟได้มาเยี่ยมโรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว เห็นแท่นพิมพ์โรตารีออฟเซตโพลีกราฟ RZO II ของเขา ๖ เครื่อง อายุใช้งานเกือบ ๒๐ ปี ยังพิมพ์งานด้วยความเรียบร้อย เรายังใช้งานเต็มกำลัง เครื่องยังคงพิมพ์ได้ชั่วโมงละ ๑๐,๐๐๐ แผ่น เขาแปลกใจมาก เพราะเครื่องรุ่นนี้เขาไม่ได้ผลิตมานานแล้ว และที่ขายไปที่ใดเขาก็ใช้งานจนปลดสภาพไปหมดแล้ว แต่ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าวของเรายังใช้งานเป็นปกติเหมือนแท่นใหม่ เราก็ได้มาพิจารณาดู เห็นว่าความจริงเครื่องพิมพ์เหล่านี้ก็น่าจะหมดอายุใช้งานไปแล้วเช่นของที่อื่น ๆ เขา แต่ที่ทุกเครื่องยังพิมพ์อยู่ได้ดีเป็นปกติ ก็เพราะเราได้เปลี่ยนชิ้นส่วนใหม่เข้าไปแทนอยู่ตลอดเวลา และเมื่อพิจารณาว่ามีชิ้นส่วนใดบ้างที่เราได้ผลิต

ได้ทำในเมืองไทยเพื่อใช้งานและเปลี่ยนใช้ในแท่นพิมพ์ ก็เห็นว่าชิ้นส่วนต่าง ๆ ในเครื่องพิมพ์ที่เราจะผลิตเองไม่ได้นั้นไม่มี ยกเว้นโครงแท่นที่เป็นเหล็กหล่อธรรมดา ซึ่งไม่เคยเปลี่ยน แต่เราอาจทำแบบหล่อได้ไม่ยาก เมื่อคิดดูแล้วเราน่าจะสร้างเครื่องพิมพ์โรตารีออฟเซตเสียเอง

การจะสร้างเครื่องพิมพ์ออฟเซตโรตารีทั้ง ๆ ที่เรามีพื้นฐานพร้อมมาตลอดแต่จะสร้างชิ้นใหม่เองให้ได้ทั้งเครื่อง ก็เป็นเรื่องที่ต้องคิดและต้องใช้ทุนรอนมาก เพราะชิ้นส่วนที่จะต้องผลิต ต้องจัดทำมากมายนับเป็นหมื่นชิ้น จะต้องผลิตเก็บให้ครบพร้อมกันหมด จึงจะประกอบเป็นเครื่องพิมพ์ได้ การผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ ต้องลงทุนมาก ต้องเตรียมเครื่องมือเครื่องมือพิเศษเพื่อผลิตชิ้นส่วนบางอย่าง ทางองค์การคำ ฯ จึงได้จัดทำโครงการเสนอต่อคณะกรรมการองค์การคำ ฯ เพื่ออนุมัติให้ดำเนินการ ซึ่งทางคณะกรรมการองค์การคำ ฯ พิจารณาแล้วอนุมัติให้ดำเนินงานได้เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒ ทางองค์การคำ ฯ จึงได้ลงทุนผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ เก็บไว้เพื่อประกอบเป็นแท่นพิมพ์ เราเห็นว่าเราผลิตชิ้นส่วนแต่ละชิ้นได้เพราะเคยผลิตมาแล้ว แต่การจะเอาชิ้นส่วนที่เราผลิตมารวมกันแล้วเป็นแท่นพิมพ์ จะพิมพ์ได้เหมือนกับที่ส่งเข้ามาจากต่างประเทศหรือไม่นั้น ไม่มีใครบอกได้ก็ต้องเสี่ยงลงทุนกันก่อน

เราคิดว่าจะจัดทำชิ้นส่วนไว้สักสามชุด เพื่อว่าถ้าทำได้ก็จะได้เครื่องพิมพ์สักสามเครื่องก่อน เราควมขันในการสร้างชิ้นส่วนทุกชิ้นของเครื่องพิมพ์ที่จะผลิตเพื่อให้ไม่ผิดพลาด แทนพิมพ์โรตารีโออฟเซท โพลีกราฟ อาร์แซทโฮสอง ซึ่งเป็นแม่แบบของเราเราไม่ได้ลอกเขามาทั้งหมด แต่เราได้แก้ไขดัดแปลงมาแล้วตลอดระยะเวลาใช้งานเกือบ ๒๐ ปี เราปรับปรุงชิ้นส่วนหลายแห่งให้เหมาะกับการใช้งานของเรา แบบที่เราจะผลิตจึงเป็นแบบของเราโดยแท้ แต่ต้องยอมรับว่าเราก็อ้างเป็นแม่แบบการผลิตชิ้นส่วนทุกชิ้นตอนเราให้ช่างเขียนแบบถอดแบบชิ้นส่วนปรับปรุงและเขียนแบบที่เราจะผลิตบนแผ่นกระดาษหมดทุกชิ้นและการผลิตชิ้นส่วนทุกชิ้นเป็นไปตามแบบที่เขียนอย่างเคร่งครัด ก็เพื่อให้การผลิตชิ้นส่วนของเครื่องพิมพ์ในทุก ๆ เครื่องเป็นไปอย่างเดียวกัน เราระดมช่างและใช้นักเรียนเขียนแบบช่วยโดยช่างของเราตรวจสอบ ซึ่งต้องเขียนแบบทั้งหมดถึง ๑,๒๖๗ แผ่น เพื่อเป็นหลักยึดถือในการผลิตเครื่องพิมพ์ขึ้นมา แล้วเราก็เริ่มผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ ตามแบบที่เขียนเก็บไว้เพื่อรอให้ได้ครบเป็นตอน ๆ จะได้ประกอบเป็นเครื่องพิมพ์

ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์ได้สร้างมาครบสองร้อยปี ทางราชการได้จัดให้มีการเฉลิมฉลองเป็นการใหญ่ ทางองค์การ

คำ ฯ คิดว่าถ้าสามารถสร้างเครื่องพิมพ์เครื่องแรกให้เสร็จในโอกาสนี้ด้วยก็จะเป็นการดี เพราะจะได้เป็นการร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสสำคัญด้วย จึงได้เร่งทุกวิถีทางที่จะผลิตออกให้ได้ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งเราก็ได้จัดผลิตจนสำเร็จ แต่เสร็จเฉพาะส่วนพิมพ์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สุด เราสร้างส่วนที่บ่อน้ำมันกระดาษและหน่วยพิมพ์หน่วยแรก พิมพ์บนกระดาษหน้าหนึ่งแล้วพลิกกลับหน้ากระดาษ หน่วยพิมพ์หน่วยที่สองพิมพ์บนกระดาษอีกหน้าหนึ่งแล้วตัดออกมาเป็นแผ่น ซึ่งเมื่อประกอบเครื่องทดลองพิมพ์แล้ว ปรากฏว่าพิมพ์ออกมาได้เรียบร้อย ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างส่วนต่าง ๆ ของเครื่องจักร ประกอบกับเป็นเครื่องพิมพ์เครื่องแรกที่พิมพ์งานออกมาได้ในเมืองไทย เป็นเครื่องพิมพ์ออฟเซทโรตารี พิมพ์ด้วยกระดาษมันทั้งสองหน้าในแท่นเดียวกันแล้วตัดออกมาเป็นแผ่น เราได้กำหนดให้ชื่อว่าแท่น KS๒๐๐ KS หมายถึงคุรุสภา Kurusapha และ ๒๐๐ หมายถึง รัตนโกสินทร์ ศก ๒๐๐ เราให้เบอร์เครื่องแรกเป็นเบอร์ ๑ จึงเรียกเครื่องพิมพ์เครื่องแรกว่า KS๒๐๐/๑ เราได้ตัดสินใจนำเครื่องพิมพ์นี้ออกแสดงในงานแสดงสินค้าฉลองสองร้อยปีรัตนโกสินทร์ที่สนามกีฬาหัวหมากในระหว่าง ๔ มกราคม-๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ แต่สถานที่ที่ตั้งแสดงขององค์การคำ ฯ เป็นพื้นสนามไม่แข็งแรงพอ

ที่จะเดินเครื่องพิมพ์ได้ เมื่อยกไปติดตั้งแล้ว ไม่อาจแสดงการพิมพ์ให้ชมได้ สถานที่ติดตั้งก็อยู่ในมุมอับ มีคนเดินผ่านไม่มากและในช่วงฉลองสองร้อยปีรัตนโกสินทร์มีงานฉลองต่าง ๆ มาก งานแสดงสินค้าที่หัวหมากเองมีคนชมกันน้อย การแสดงเครื่องพิมพ์ที่เราผลิตเองได้เป็นเครื่องแรกในประเทศไทยซึ่งทางองค์การค่า ๆ นำไปแสดงในครั้งแรกเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๒๕ นั้น จึงไม่เป็นที่แพร่หลาย

ทางองค์การค่า ๆ ได้นำเครื่องพิมพ์ KS ๒๐๐/๑ ไปแสดงในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจัดขึ้นที่สนามกีฬาแห่งชาติในปีเดียวกันอีก ครึ่งปีสามารถเดินเครื่องพิมพ์ให้ดูด้วย แต่ผู้ชมส่วนใหญ่เป็นนักเรียน ซึ่งไม่ได้เป็นผู้ที่อยู่ในวงการพิมพ์ ความสนใจจึงไม่มากเท่าที่ควร ในงานแสดงภาพ-พิมพ์ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๖ ทางองค์การค่า ๆ ได้นำแท่นพิมพ์ KS ๒๐๐/๑ ไปแสดงอีกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ขณะนั้นเครื่องจักรส่วนพบบังยังไม่เสร็จ จึงแสดงได้เฉพาะการพิมพ์และตัดเป็นแผ่น ซึ่งได้รับความสนใจพอสมควร จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ทางองค์การค่า ๆ ได้ผลิตส่วนพบบังเสร็จเรียบร้อยติดตั้งกับเครื่อง KS ๒๐๐/๑ และผลิต KS ๒๐๐/๒ แล้วเป็นเครื่องพิมพ์เครื่องที่ ๒ จึงได้นำไปแสดงในงานภาพ-พิมพ์ ๒๕๒๘ แสดงการพิมพ์จากกระดาษมัน พิมพ์

สองหน้าและพับเป็นกนก เสร็จตัดออกมาเป็นกนก ๆ ด้วยความเร็วสูงชั่วโมงละ ๑๐,๐๐๐ กนก ได้รับ ความสนใจจากผู้เกี่ยวข้องในวงการพิมพ์มาก เป็นอันยอมรับได้ว่าทางโรงพิมพ์คุรุสภาสามารถสร้างแท่นพิมพ์โรตารีออฟเซตออกมาได้แล้ว และมีประสิทธิภาพไม่แพ้เครื่องที่ผลิตมาจากต่างประเทศ และอยู่ในฐานะที่จะผลิตออกวางตลาดขายได้

ทางองค์การค่า ๆ ได้ยกฐานะแผนกซ่อมและบำรุงรักษาขึ้นเป็นส่วนโรงงานผลิตเครื่องจักรทางการพิมพ์ เตรียมการที่จะผลิตเครื่องจักรทางการพิมพ์ต่าง ๆ ขณะนี้ได้ให้หน่วยผลิตผลิตชิ้นส่วนเพื่อสร้างเครื่องพิมพ์ต่อเนื่องกันไป ได้ตั้งโครงการประกอบเครื่อง KS ๒๐๐/๓-๔ และ ๕ ต่อไปตามลำดับ

การสร้างเครื่องพิมพ์ KS ๒๐๐ ^{ชิ้น} ^{ขึ้น} ได้อาศัยเจ้าหน้าที่หลายคนในองค์การค่าของคุรุสภาเป็นผู้ช่วยกันคิด ร่วมใจกันจัดทำจนสำเร็จ แต่มีอยู่บุคคลหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญควรจะได้กล่าวยกย่องไว้ คือ นายประเสริฐ มีมั่งคั่ง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่องค์การค่าของคุรุสภา ได้ดำรงตำแหน่งสุดท้ายเป็นหัวหน้าแผนกผลิตเครื่องจักร ส่วนโรงงานผลิตเครื่องจักรทางการพิมพ์ ฝ่ายการผลิต

นายประเสริฐ มีมั่งคั่ง เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ ที่จังหวัดลพบุรี จบการศึกษาระดับมัธยม โรงเรียนไพศาลศิลป์และ

จบสายอาชีวศึกษา โดยได้รับประกาศนียบัตร
วิชาชีพช่างกล จากโรงเรียนช่างกลปทุมวัน
ประกาศนียบัตรและวิชาชีพชั้นสูง แขนงวิชา
ช่างโลหะ จากวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ ได้
เข้าทำงานในองค์การกำตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
พ.ศ. ๒๕๐๕ ดำรงตำแหน่งช่าง เป็นผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถสูง ได้ศึกษาหาความรู้
จากงานที่ทำในองค์การกำของคุรุสภาจนมี
ประสบการณ์สูง เป็นผู้ที่ชวนชวยช่างคิดช่าง
ทำ จึงนับเป็นกำลังสำคัญในการถอดความคิด
ขึ้นเป็นแบบ เพื่อจัดทำเครื่องพิมพ์ KS ๒๐๐
และผลิตเป็นเครื่องพิมพ์ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ แต่
เป็นที่น่าเสียดาย นายประเสริฐ มีมั่งคั่ง ได้
ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘
ด้วยโรคน้ำท่วมปอด □

ศาสตราจารย์ ดร. กำธร สัตริกุล
ผู้อำนวยการองค์การกำของคุรุสภา

หนังสือ....และการพิมพ์

สำหรับผู้ไม่คุ้นเคยกับวงการพิมพ์ การติดต่อกับโรงพิมพ์เพื่อสั่งพิมพ์งานสักชิ้นหนึ่ง จะเป็นเรื่องยุ่งยากและเกิดความไม่แน่ใจอยู่มากกว่าจะติดต่อยังไร จึงจะได้งานพิมพ์ที่ดี และถูกใจออกมา และที่สำคัญคือ ได้รับความยุติธรรม ความจริงแล้วเรื่องนี้เป็นเรื่องลำบากพอสมควรสำหรับผู้ซึ่งไม่มีประสบการณ์มาก่อน เพราะการสั่งพิมพ์หนังสือนั้นเป็นการสั่งทำสิ่งของขึ้นมาตามความประสงค์ของเจ้าของงาน จึงไม่สามารถเลือกซื้อได้ แต่ต้องจัดทำและพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ให้ดีกว่าก่อน ไม่เหมือนกับการเลือกซื้อสิ่งของสำเร็จรูปที่ทำไว้เสร็จแล้ว การเรียนรู้เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการจัดพิมพ์เบื้องต้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่อง ซึ่งอาจสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

๑. เลือกกระบวนการพิมพ์ การเลือกระบบการพิมพ์ที่เหมาะสมกับงานเป็นสิ่งสำคัญ

ประการแรกที่จะทำให้ได้งานพิมพ์ที่ถูกต้องตามความประสงค์และประหยัดระบบการพิมพ์หนังสือโดยทั่วไปปัจจุบันใช้ ๒ ระบบ คือ ระบบเลตเตอเพรส (ตัวเรียง) และระบบออฟเซต

๑.๑ ระบบเลตเตอเพรส หรือระบบการพิมพ์ชนิดเรียงพิมพ์ด้วยตัวพิมพ์โลหะ เป็นระบบการพิมพ์ที่เก่าแก่ แต่ยังใช้พิมพ์ได้ดีพอสมควร แต่ก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ข้อดีของระบบการพิมพ์แบบนี้คือ ถ้าพิมพ์จำนวนพิมพ์น้อย ๆ แล้วราคาจะถูกกว่าระบบออฟเซตมาก งานพิมพ์ที่ควรเลือกใช้ระบบนี้ควรมีลักษณะต่อไปนี้

- ก. มีจำนวนพิมพ์ไม่มาก คือ ไม่เกิน ๒,๐๐๐ ชุด
- ข. มีภาพประกอบ หรือตาราง ไม่มาก
- ค. ไม่ต้องการคุณภาพสูงมาก

- ง. มีงบประมาณค่าพิมพ์จำกัด
- จ. ไม่เป็นงานที่พิมพ์หลายสีหรือ สดสี
- ฉ. มีระยะเวลาในการพิมพ์ให้นานพอสมควร สำหรับงานหนังสือที่มีความหนาหนา ๆ เพราะถ้าต้นฉบับมีจำนวนหน้ามาก ๆ แล้ว จะต้องใช้เวลาในการเรียงพิมพ์มาก ไม่สามารถเร่งได้ทันใจเหมือนกับระบบออฟเซตที่ใช้การเรียงพิมพ์ด้วยแสงซึ่งเร็วกว่ามาก

การพิมพ์ระบบเลตเตอเพรสมีข้อเสียที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ไม่สามารถพิมพ์ภาพได้อย่างชัดเจน และถ้ามีภาพมาก ราคาจะแพงขึ้นมาก เพราะในปัจจุบันราคาค่าบล็อกค่อนข้างสูง แต่ถ้าเป็นภาพลายเส้นหรือตัวหนังสือธรรมดาแล้ว ก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด ยิ่งถ้าพิมพ์จำนวนน้อย ๆ ด้วยแล้วจะประหยัดมาก ฉะนั้นจึงยังมีผู้นิยมใช้อยู่มากพอสมควร ถึงแม้ว่าจะได้มีการใช้ระบบการพิมพ์ออฟเซตมากยิ่งขึ้นก็ตาม

๑.๒ ระบบออฟเซต เป็นระบบการพิมพ์ที่มีผู้นิยมใช้มากขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะให้คุณภาพงานที่สวยงาม ประณีตกว่าระบบเลตเตอเพรส แต่ก็มีราคาแพงกว่าถ้า

พิมพ์จำนวนน้อย ๆ ลักษณะงานพิมพ์ที่ควรจัดพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตมีดังนี้

- ก. มีจำนวนพิมพ์ตั้งแต่ ๒,๐๐๐ ชุด หรือเล่มขึ้นไป
- ข. ต้องการความประณีต สวยงาม
- ค. มีภาพประกอบ หรือตารางมาก
- ง. มีภาพพิมพ์หลายสี หรือสดสี
- จ. ต้องการความรวดเร็วในการจัดพิมพ์
- ฉ. มีอาร์ตเวอร์คที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนมาก
- ช. มีงบประมาณในการจัดพิมพ์เพียงพอ

การพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตเป็นที่นิยมใช้อย่างกว้างขวางในวงการพิมพ์ทั่วไป และได้เข้ามาแทนที่ระบบเลตเตอเพรสอย่างรวดเร็วในประเทศไทยในระยะ ๒๐ ปีมานี้ เพราะให้งานพิมพ์ที่สวยงาม มีความคล่องตัวในการจัดทำอาร์ตเวอร์คและออกแบบมากกว่า ยิ่งพิมพ์จำนวนมากก็จะมีราคาถูกลง แต่ถ้าจำนวนน้อย ๆ แล้วจะแพงมาก เพราะค่าใช้จ่ายเบื้องต้นในการทำอาร์ตเวอร์ค และแม่พิมพ์สูง แต่เมื่อทำเสร็จแล้วก็สามารถใช้พิมพ์งานได้เป็นจำนวนมาก ประกอบกับความเร็วของแท่นพิมพ์ระบบนี้สูงกว่า จึงทำให้เหมาะกับงานพิมพ์จำนวนมาก ๆ

๒. เลือกใช้กระดาษ กระดาษที่ใช้ในการพิมพ์หนังสือแบ่งออกเป็น ๒ พวกใหญ่ ๆ คือ กระดาษที่ใช้พิมพ์เนื้อในกับกระดาษปก

๒.๑ กระดาษเนื้อใน เนื้อในของหนังสือหมายความว่า ส่วนที่พิมพ์ข้อความต่าง ๆ ภายในของหนังสือ ซึ่งต้องใช้ปริมาณมากกว่ากระดาษปก และเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้หนังสือมีราคาสูงหรือต่ำ กระดาษที่ใช้พิมพ์เนื้อในหนังสือ ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับประเภทของงานเป็นสำคัญ กระดาษที่ดีและมีราคาแพงอาจไม่เหมาะสมกับงานก็ได้ เช่น ถ้าเป็นงานพิมพ์ที่ไม่ต้องการเก็บไว้นาน และไม่ต้องการคุณภาพ ก็ไม่จำเป็นต้องใช้กระดาษปอนด์หรือกระดาษอาร์ตแต่อาจใช้กระดาษปรู๊ฟแทน ได้ กระดาษเนื้อในอาจแบ่งออกเป็นชนิดต่าง ๆ ได้ดังนี้

ก. กระดาษปอนด์ เป็นกระดาษที่มีเนื้อสีขาวทั้งไว้นานไม่ค่อยเหลือง เหมาะสำหรับการใช้กับงานพิมพ์ที่ต้องการเก็บไว้นานและต้องการความสวยงามพอสมควร มีราคาแพงกว่ากระดาษปรู๊ฟ มีทั้งของที่ทำภายในประเทศและสั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ขนาดที่นิยมใช้ในการพิมพ์หนังสือคือ ๖๐-๘๐ กรัม/ม^๒ (หน่วยกรัม/ม^๒ เป็นหน่วยมาตรฐานที่ใช้วัดน้ำหนักของกระดาษ) ก็จะบอกให้ทราบว่ากระดาษนั้นเมื่อมีพื้นที่ ๑ ตารางเมตรมีน้ำหนักเท่าใด ซึ่งน้ำหนักนี้จะแปรผันกับความหนา

โดยประมาณ คือถ้าน้ำหนักมากความหนาจะมากขึ้น)

ข. กระดาษปรู๊ฟ เป็นกระดาษที่มีราคาถูกกว่ากระดาษปอนด์กว่าครึ่ง สีไม่ขาว และเมื่อทิ้งไว้นาน จะยังมีสีคลาขุ่น จึงเหมาะสำหรับใช้พิมพ์งานที่ต้องการต้นทุนราคาถูก และไม่ต้องเก็บไว้ใช้หลายปี มิให้เลือกใช้ทั้งชนิดผิวธรรมดา (ปรู๊ฟธรรมดา) และผิวมัน (ปรู๊ฟมัน) แต่ชนิดปรู๊ฟมันจะมีราคาสูงกว่าเล็กน้อย ขนาดน้ำหนักที่ใช้กันทั่วไป คือประมาณ ๔๘ กรัม/ม^๒

ค. กระดาษอาร์ต เป็นกระดาษที่มีผิวเรียบ มัน จึงเหมาะสำหรับการพิมพ์งานที่มีภาพมาก ๆ และภาพนั้นต้องการความคมชัดสูงหรือเป็นภาพสี (คือภาพที่มีสีเหมือนจริง) เพราะกระดาษที่มีผิวเรียบมัน และมีความขาวมาก เช่น กระดาษอาร์ตนี้จะให้ภาพที่คมชัดและสวยงามกว่ากระดาษปอนด์ และกระดาษปรู๊ฟมาก ถ้าใช้พิมพ์เป็นเนื้อในหนังสือแล้วควรมีขนาดน้ำหนักระหว่าง ๘๐-๑๐๐ กรัม/ม^๒ ราคาสูงกว่ากระดาษปอนด์ประมาณ ๒-๓ เท่า

๒.๒ กระดาษปก กระดาษทำปกมิให้เลือกหลายชนิดแล้วแต่ลักษณะของงานขึ้นอยู่กับความหนา ลักษณะภาพที่พิมพ์และความสวยงามที่ต้องการ อาจจำแนกประเภทได้ดังนี้

ก. กระดาษการ์ดธรรมดา ได้แก่ กระดาษที่มีน้ำหนักตั้งแต่ ๑๐๐ กรัม/ม^๒ ขึ้นไปจนถึง ๓๐๐ กรัม/ม^๒ เป็นกระดาษผิวไม่มัน เพราะไม่ได้เคลือบผิวไว้ เหมาะสำหรับใช้พิมพ์งานที่เป็นพื้น ๆ ลายเส้นทั่วไป และไม่ต้องการผิวมัน ราคาจะถูกกว่ากระดาษอาร์ต แต่ไม่เหมาะสำหรับการพิมพ์ภาพสกรีนหรือภาพสีที่ต้องการให้เห็นรายละเอียดมาก ๆ

ข. กระดาษอาร์ต ได้แก่กระดาษที่เคลือบผิวไว้ด้วยสารเคลือบผิว ทำให้ผิวมีความเรียบมาก อาจเป็นชนิดเคลือบมันหรือเคลือบด้านก็ได้ มีขนาดน้ำหนักตั้งแต่ ๑๒๐ กรัม/ม^๒ ถึงประมาณ ๓๐๐ กรัม/ม^๒ จะเลือกใช้ขนาดน้ำหนักเท่าใดก็ได้แล้วแต่ลักษณะงานว่าต้องการความแข็งแรง ทนทานและสวยงามเพียงใด เนื่องจากเป็นกระดาษที่มีผิวเรียบ จึงเหมาะสำหรับทำเป็นปกที่ต้องพิมพ์ภาพสกรีนหรือภาพสี จะให้ความคมชัดเป็นอย่างดี แต่ราคาก็จะแพงกว่ากระดาษไม่เคลือบผิว

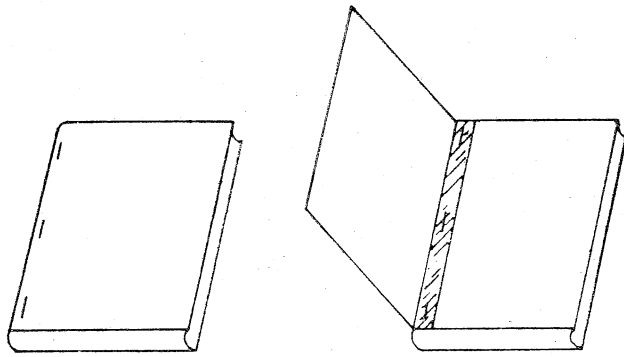
๓. การเข้าเล่ม เมื่อพิมพ์ปก พิมพ์เนื้อในแล้ว ก็ต้องเอาปกและเนื้อในมาประกอบกันเป็นเล่มหนังสือ ซึ่งทำได้หลายวิธีคือ

๓.๑ ไส้ตันทากาว วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับหนังสือที่มีจำนวนพิมพ์มากๆ เพราะ

ทำได้รวดเร็วและราคาถูกเพราะเป็นการทำโดยเครื่องจักรอัตโนมัติ ด้วยวิธีทากาวที่สันหนังสือแล้วเอาปกเข้าไปปิดทับ ถ้าทำโดยความประณีตแล้วก็จะใช้งานได้อทนดีพอสมควร แต่ถ้าทำไม่ดีแล้วก็จะอาจหลุดเป็นแผ่น ๆ ได้โดยง่าย ข้อดีของการเข้าเล่มปิดปกด้วยวิธีนี้ คือ หนังสือสามารถเปิดเบาะออกได้เต็มที่กว่าการเย็บด้วยลวด และทำได้รวดเร็ว ราคาถูก

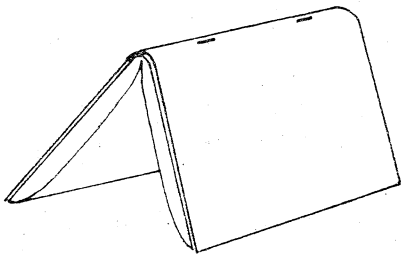
๓.๒ เย็บก๊และทากาวปก เป็นวิธีการเข้าที่ถาวรทนทานที่สุด เพราะกระดาษที่พับเป็นยกแล้วมาเย็บรวมกันเป็นก๊ โดยปรกติมักจะใช้ ๓ ยก เย็บรวมเป็น ๑ ก๊ (ขนาดหนังสือ ๘ หน้ายก) จากนั้นจึงรวมแต่ละก๊เข้าเป็นเล่ม แล้วจึงทากาวที่สันแล้วปิดปกหนังสือที่ต้องการความทนทานหรือต้องการให้เปิดเบาะออกได้เต็มที่ต้องใช้วิธีนี้ ข้อเสียก็มีคือ ราคาแพง และเสียเวลาในการทำมาก ฉะนั้นถ้าต้องการเข้าเล่มโดยวิธีนี้ต้องเริ่มทำแต่เนิ่นๆ

๓.๓ เย็บลวดหุ้มสัน วิธีนี้ทำได้โดยใช้เครื่องเย็บเย็บหนังสือที่ด้านสันปกแล้วทากาวปิดปกอีกทีหนึ่ง เป็นวิธีที่แข็งแรง แต่หนังสือจะเปิดไม่ได้เต็มที่ เพราะติดลวดเย็บที่ต้องเย็บเข้ามาภายในเนื้อทางด้านสัน ถ้าทำจำนวนน้อย ๆ ราคาจะถูก ไม่เหมาะที่จะทำจำนวนมาก เพราะเสียเวลาและใช้แรงงานมาก

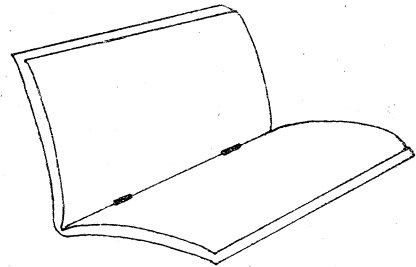


๓.๔ เย็บมุงหลังคา เป็นวิธีการเข้าเล่มที่ง่ายสะดวก และรวดเร็ว เพราะเป็นการเย็บด้วยลวดทางก้านสันของปก แล้วให้ลวดทะลุออกที่หน้ากลางของหนังสือ แล้วพับลวดทันทีโดยเครื่องเย็บ แต่ก็เหมาะสำหรับหนังสือ

ที่มีความหนาไม่มากเกินไป เช่น ไม่ควรเกิน ๑๐๐ หน้า สำหรับกระดาษปรู๊ฟหรือกระดาษปอนด์ก็ไม่ควรเกิน ๗๐ หน้า เพราะไม่เช่นนั้นตรงบริเวณสันจะไม่ราบเรียบ จะเป็นรอยโป่งออกมาเกินไปและจะไม่แข็งแรง



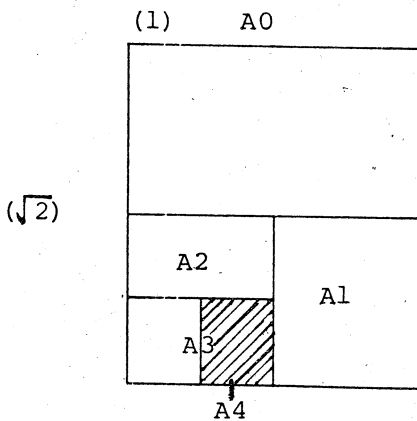
๓.๕ การเข้าเล่มปกแข็ง การทำปกแข็งสามารถทำได้กับหนังสือทุกขนาด ด้วยการนำปกแข็งซึ่งทำด้วยกระดาษแข็งแล้วหุ้มด้วยผ้าเร็กซัน หรือหนังเทียม หรือกระดาษที่พิมพ์ภาพต่าง ๆ แล้ว มาทากาวติดกับเล่มหนังสือ ซึ่งได้รับการเย็บรวมเล่ม หรือทากาวไว้แล้ว ที่ปกอาจมีการปั๊มทองปั๊มเงินตัวก็ได้



แต่ปัจจุบันมักนิยมพิมพ์ภาพสวยๆ บนกระดาษแล้วมาปิดปกให้สวยงามกันมากขึ้นราคาจะแพงกว่าปกธรรมดา

๔. เลือกขนาดหนังสือ การจะเลือกพิมพ์หนังสือขนาดไหนขึ้นอยู่กับลักษณะของหนังสือ และความประสงค์ของเจ้าของงาน มิได้มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่แน่นอน ถ้าเป็น

หนังสือวิชาการก็มักจะมีขนาดใหญ่ ถ้าเป็นประเภทคู่มือหรือนวนิยาย ก็มักมีขนาดเล็กกว่า แต่เดิมในบ้านเราใช้กัน ๒ ขนาด คือ ขนาด ๘ หน้ายก ($๗\frac{๑}{๒}$ " x $๑๐\frac{๑}{๒}$ ") และ พ็อกเก็ตบุ๊ก (๕ " x ๗ ") เป็นส่วนใหญ่ และมีขนาดอื่น ๆ เช่น ๑๐ " x ๑๐ " อยู่บ้าง แต่ภายหลังได้มีการนำเอาขนาดมาตรฐาน (ISO) มาใช้ จึงมีขนาด A ๔ (๒๑.๐ x ๒๙.๗ มม. หรือประมาณ $๘\frac{๑}{๒}$ " x $๑๑\frac{๓}{๔}$ ") เกิดขึ้น และได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน



ฉะนั้นขนาดพ็อกเก็ตบุ๊กก็มีขนาด A๕ และครึ่งของพ็อกเก็ตบุ๊ก คือ A๖ ข้อดีอีกประการหนึ่งของการเลือกใช้ขนาด A คือ จะสามารถใช้กระดาษได้อย่างประหยัดและไม่เหลือเศษ

๕. การเลือกตัวอักษรเรียงพิมพ์ ถ้าเป็นระบบเลตเทอเพรส การเลือกตัวอักษรมักไม่ค่อยยุ่งยาก เพราะส่วนมากมักจะกำหนด

คนส่วนใหญ่จะไม่คุ้นเคยกับขนาด A ๔ และจะดูว่าใหญ่โตเทอะทะ แต่ A ๔ ก็มีข้อดีคือ เมื่อนำข้อความภายในไปย่อ-ขยายแล้วจะทำให้ได้ภาพออกมามีอัตราส่วนคงที่เสมอไม่ผิดรูปผิดร่างไป เพราะขนาด A ๔ นี้ เป็นขนาดที่ด้านกว้างและยาว มีอัตราส่วน $๑ : \sqrt{๒}$ กันเสมอ ไม่ว่าจะย่อ-ขยายเท่าใดก็ตาม

มาตรฐานขนาด A นี้เริ่มจาก A๐ แล้วแบ่งครึ่งไปเรื่อย ๆ ก็จะได้เป็น A๑, A๒, A๓, A๔, A๕....ตามลำดับ

ตายตัวไว้แล้วโดยโรงพิมพ์ว่าถ้าเป็นหนังสือเล่มตัวอักษรพื้นจะเป็นขนาด ๑๔.๕ พอยท์ ส่วนตัวเน้น ตัวเอน ก็จะมีให้ใช้ตามชุดที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตามเจ้าของงานก็มีสิทธิ์ที่จะเลือกใช้ขนาดหรือแบบใด ๆ ได้ตามต้องการ ถ้าโรงพิมพ์นั้นมีแบบให้เลือก

แต่ถ้าเป็นระบบการพิมพ์ออฟเซต ปัจจุบันนิยมใช้การเรียงพิมพ์ด้วยเครื่องเรียงพิมพ์

ด้วยแสง ซึ่งมีตัวอักษรให้เลือกหลายแบบ เจ้า
ของงานควรเลือกตัวพิมพ์แบบที่เหมาะสมกับ
ลักษณะหนังสือ เช่น ถ้าเป็นหนังสือตำรา
วิชาการ ก็ควรใช้ตัวอักษรบางหรือหนาปาน
กลาง ขนาด ๑๔-๑๖ พอยท์ แต่ถ้าเป็น
วารสาร นิตยสาร อาจใช้ขนาดเล็กกว่าได้ เช่น
๑๒-๑๔ พอยท์ แต่ถ้าเล็กกว่า ๑๒ พอยท์
แล้วจะอ่านยาก ที่สำคัญคือ ถ้ามีภาษาอังกฤษ

แทรกปนอยู่กับภาษาไทย จะต้องลดขนาด
พอยท์ของตัวอักษรอังกฤษลงมา เพราะถ้าใช้
ขนาดพอยท์เท่ากันแล้ว ตัวอังกฤษจะโตกว่า
ตัวอักษรไทยมาก เช่นถ้าอักษรไทยใช้ ๑๔
พอยท์ ต้องใช้อักษรอังกฤษ ๑๐ พอยท์ จึง
จะเข้ากันได้ดี เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะในการวัด
ความสูงนั้น ภาษาไทยต้องนับเอาวรรณยุกต์
และสระมาประกอบด้วย (ดูภาพ)

กั ง ฉี

A

หมายเหตุ คำว่าพอยท์ (point) เป็นหน่วยวัดความสูงความกว้างทางการพิมพ์ คือ ๑๒ พอยท์ = ๑ นิ้ว

F

- ๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๑๑๕๙
- ๑๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๑๑๕๙
- ๑๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๑๑๕๙
- ๑๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๑๑๕๙
- ๑๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โทร. ๒๕๑๑
- ๒๔ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๓๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๓๖ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๔๘ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๖๐ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๗๒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบตัวอักษร

ในการกำหนดตัวอักษรนั้น เจ้าของงานควรบอกขนาดคอลัมน์หรือความกว้างของเนื้อความที่ต้องการ รวมทั้งบอกด้วยว่าต้องการระบบรทัดที่ห่างมากน้อยเพียงไร จึงจะทำให้ได้งานที่ถูกใจออกมา

๖. การเตรียมต้นฉบับ การเตรียมต้นฉบับเป็นความสำคัญและความจำเป็นอันดับแรกที่ผู้จัดทำหนังสือจะต้องกระทำ ต้นฉบับที่จะส่งโรงพิมพ์ควรเป็นต้นฉบับที่ถูกต้องเรียบร้อยสมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้มีการแก้ไขให้น้อยที่สุดเมื่อเรียงพิมพ์ไปแล้ว ถ้าต้นฉบับไม่ได้รับการตรวจแก้ไขให้เรียบร้อยก่อนส่งโรงพิมพ์แล้วมักจะต้องการแก้ไขเมื่อทางโรงพิมพ์ได้เรียงพิมพ์หรือทำอาร์ตเวอร์คมาแล้วแล้วเสมอ ซึ่งจะทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและเสียเวลาไปอีกมาก เจ้าของงานหรือผู้เขียนจะต้องทราบว่าการแก้ไข การเพิ่มหรือการลดข้อความเพียงประโยคเดียว หรือคำเดียวอาจเป็นเหตุให้ต้องมีการเรียงพิมพ์ใหม่หมดทั้งย่อหน้า ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยาก และเสียเวลามาก

ถ้าเป็นการตรวจแก้ไขการเรียงพิมพ์จากเครื่องเรียงพิมพ์ด้วยแล้ว หรือบางครั้งเรียกกันว่า เรียงพิมพ์คอมพิวเตอร์นั้น จะต้องใช้คินสอเท่านั้นจะใช้ปากกาไม่ได้เพราะจะทำให้ลายต้นฉบับให้เสียไป นอกจากนี้การใช้เครื่อง

หมายในการตรวจพิสูจน์อักษรก็สำคัญเช่นกัน คือต้องใช้เครื่องหมายที่คนเรียงพิมพ์หรือโรงพิมพ์เข้าใจ ไม่เช่นนั้นจะสื่อความหมายกันไม่ถูกต้อง

สิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นความรู้เบื้องต้นที่ผู้จัดทำหนังสือควรจะต้องมีเพื่อที่จะติดต่อกับโรงพิมพ์ได้ถูกต้อง แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อปลีกย่อยอื่นๆ อีกมากที่จะต้องรู้ เช่น การพิมพ์สี การตรวจสอบและความคมคุณภาพงานพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งผู้สนใจจะต้องศึกษาค้นคว้าต่อไปอีก □

วันชัย ศิริชนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์

ทางภาพถ่ายและเทคโนโลยีการพิมพ์

คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้จัดการโรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองอธิการบดีฝ่ายปฏิบัติการ มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช

เทคโนโลยีใหม่ทางการพิมพ์ ผลกระทบต่อการออกแบบและการจัดหน้าหนังสือ

ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์

บทนำ

ช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ความเจริญรุดหน้าในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบหนังสือแทบจะไม่มีใครพูดถึงให้เราได้ยินกันมากนัก จะมีอยู่บ้างก็เพียงแต่การได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับคนในวงการหนังสือหรือวงการธุรกิจสิ่งพิมพ์ แต่ทุกวันนี้ สื่อทางค่านสิ่งพิมพ์ประเภทนิตยสาร วารสาร และหนังสือเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว สิ่งพิมพ์หลายๆชนิดโดยเฉพาะหนังสือได้พัฒนาก้าวหน้ามากขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งผลสืบเนื่องดังกล่าวอาจเป็นเพราะวงการธุรกิจสิ่งพิมพ์จำเป็นต้องขานรับเทคโนโลยีใหม่ทางการพิมพ์ประการหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง คนอ่านหนังสือในบ้านเราต่างก็ได้พัฒนารสนิยมในการอ่าน และการเลือกสรร

หนังสือสำหรับตัวเองมากขึ้นกว่าเดิม จนมีคำพูดติดปากผู้คนในแวดวงหนังสือด้วยกันว่า “ทุกวันนี้รูปแบบกับเนื้อหาในหนังสือมีความสำคัญทัดเทียมกัน ยากที่จะแยกอย่างใดอย่างหนึ่งออกจากกันได้”

จากคำพูดดังกล่าว ถ้าหากเราหันมาพิจารณาดูก็คงจะไม่เกินความเป็นจริงไปมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยการลงทุนในการผลิต และการผลิตดังกล่าวย่อมมีเงื่อนไขและขั้นตอนสำคัญๆ หลายประการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ เช่น เนื้อหาดี รูปเล่มสวยงามน่าจับต้อง และประการสุดท้าย ตรงกับความต้องการ

ของผู้อ่าน ซึ่งเหตุผลประการหลัง ถือเป็น
ตัวแปรที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่ผลักดันให้
วงการออกแบบสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะหนังสือ หรือนิตยสารต่าง ๆ ในบ้านเราได้พัฒนาไปไกลเกินกว่าที่เราได้คาดหวังกันไว้ เพราะตัวแปรอันนี้นีเองที่ได้สร้างค่านิยมใหม่ขึ้นมาสำหรับตลาดหนังสือชนอีกคำรบหนึ่ง นั่นก็คือค่านิยมแห่งการแข่งขันเพื่อแย่งชิงตลาดสิ่งพิมพ์ และหนังสือด้วยกัน

ผลจากการแข่งขันดังกล่าว ย่อมมีผลกระทบต่อสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีใหม่ได้ก่อให้เกิดความปั่นป่วนในสังคมผู้ใช้แรงงานทางด้านการพิมพ์ซึ่งมีตัวอย่างให้เห็นในหลายกรณี เช่นในกรณีการสังเคราะห์เรียงพิมพ์คอมพิวเตอร์เข้ามาในบ้านเรามีผลกระทบต่อช่างเรียงพิมพ์เป็นจำนวน ไม่น้อยต้องตกงานหรือพอที่จะหาทางออกได้ก็จะต้องเปลี่ยนอาชีพใหม่ เพื่อการยังชีพที่ดีกว่าก็มีให้เห็นอยู่ดาษดื่นดูราวกับว่าเรื่องเศร้าทำนองนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้นกับผู้คนในบ้านเรารวดเร็วจนเกินไปนัก แต่จะอย่างไรก็ได้ในเมื่อเทคโนโลยีเหล่านั้นทุนแรง มีประสิทธิภาพ และค่าจ้างแรงงานนับวันจะถูกกดและตีกว่าการว่าจ้างคนงานจำนวนร้อยมานั่งเรียงพิมพ์ด้วยมือสิบนิ้วให้สิ้นเปลืองเนื้อที่สำนักงาน

ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบ : อาชีพเก่าไปอาชีพใหม่มา....

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ถ้าหากมองในแง่ของการพัฒนาและการเจริญเติบโตแล้วก็ถือเป็นนิมิตดีอันหนึ่งในวงการพิมพ์บ้านเรา อาชีพใหม่ที่พัฒนาไปพร้อมกับเทคโนโลยีใหม่ที่ว่านี้ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวงการพิมพ์ และเป็นอาชีพใหม่ที่วงการพิมพ์จะขาดเสียมิได้ อาชีพดังกล่าวมักจะเรียกกันตามความนิยมในภาษาการพิมพ์ว่า “ช่างทำอาร์ตเวิร์ค”

อย่างไรก็ตาม ช่างทำอาร์ตเวิร์คในปัจจุบันก็ได้รับการยอมรับจากวงการธุรกิจสิ่งพิมพ์ตามสมควร ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะระบบการพิมพ์ยุคใหม่จำเป็นจะต้องอาศัยแนวความคิด และแรงงานจากช่างทำอาร์ตเวิร์คเหล่านี้ไม่น้อย ซึ่งการยอมรับดังกล่าวช่วยให้สถานภาพทางสังคมของกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับการเลื่อนฐานะและเรียกกันเสียใหม่อย่างโก้หรูว่า “นักออกแบบกราฟิก” (Graphic Designer) แทบบทบาทและความรับผิดชอบในหน้าที่ตลอดจนการชดเชยแรงงานยังคงเดิม

บทบาทและหน้าที่ของนักออกแบบกราฟิก

ช่วงสิบห้าปีที่ผ่านมานี้หน้าที่ทั่วไปของช่างทำอาร์ตเวิร์คไม่มีงานที่ล้นมือมากนักหน้าที่ประจำวันของนักออกแบบกราฟิกส่วน-

ใหญ่ได้แก่การเขียนหัวเรื่อง เขียนภาพประกอบและการจัดทำดัมมี่ (Dummy)* ทั้งนี้เป็นเพราะระบบการพิมพ์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังมีได้ต้นตัวและรูดหน้าอย่างทุกวันนี้ ระบบการพิมพ์และงานผลิตหนังสือส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะด้อยที่ด้อยอาศัย ระหว่างผู้ผลิต บรรณาธิการฝ่ายศิลป์ ช่างเรียง และช่างพิมพ์ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการผลิตหากเกิดการผิดพลาดในบางขั้นตอน ทุกฝ่ายต่างก็ช่วยกันแก้ปัญหากที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่งมิได้ รอคอยเวลาเพียงแต่การต่อรองความผิดพลาดในปัญหาที่เกิดขึ้นว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นผู้กระทำผิด หรือผู้ใดคนหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในกรณีนั้น ๆ แต่เพียงผู้เดียวอย่างที่เป็นอย่าง

แต่ทุกวันนี้บทบาทและหน้าที่ในการผลิตหนังสือมีระบบต่างๆ ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น กว่าเดิมมากมายนัก หน้าที่ในการผลิตจึงได้ถูกแบ่งความรับผิดชอบไปตามลักษณะของแต่ละสายงาน เช่น บรรณาธิการรับผิดชอบด้านเนื้อหาหรือบทความและการตกแต่งต้นฉบับ ฝ่ายผลิต รับผิดชอบทางด้านการพิมพ์และการบรรจุหีบห่อ และฝ่ายศิลปกรรม รับผิดชอบ

ทางด้านการออกแบบ การเลย์เอ๊าท์^๒ และการจัดหน้า ตลอดจนการควบคุมคุณภาพในการผลิตทุกขั้นตอน ซึ่งภาระหน้าที่ประการหลังสุดที่กล่าวถึงนี้ทำให้บทบาทและหน้าที่ของนักออกแบบกราฟิกได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายในวงการหนังสือมากขึ้นดังที่กล่าวไว้แล้ว

รูปแบบและความเปลี่ยนแปลง

ถ้าหากเรามีโอกาสย้อนกลับไปเปิดหนังสือสมัยเก่าที่ตีพิมพ์ในช่วงระยะเวลา ๗-๘ ปีที่ผ่านมา พลิกดูที่ละหน้าสองหน้าอย่างช้า ๆ และลองเปรียบเทียบหนังสือในยุคสมัยดังกล่าวกับหนังสือซึ่งตีพิมพ์ในยุคสมัยนี้ดู ความแตกต่างที่มองเห็นได้ชัดเจนประการแรกก็คือ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านรูปแบบ ซึ่งรูปแบบที่กล่าวถึงนี้มีประเด็นสำคัญที่น่าสังเกตได้ไม่น้อยกว่า ๔ ประการคือ

๑. รูปแบบทางด้านการออกแบบปก
รูปเล่ม และการจัดหน้า
๒. รูปแบบของตัวอักษร และความ
ชัดเจนของสิ่งพิมพ์
๓. รูปแบบของภาพประกอบ และการ
ตกแต่งภายใน

*การจัดวางดัมมี่ คือการร่างหรือสร้างแบบจำลองรูปเล่มหนังสือที่จะตีพิมพ์ (Sketch) แบบคร่าว ๆ สำหรับให้ช่างเรียงมือจัดหน้าหนังสือให้สวยงาม โดยแบ่งส่วนสำหรับภาพประกอบและเนื้อหา ตามความประสงค์ของบรรณาธิการและบรรณาธิการฝ่ายศิลป์ เช่น การวางตำแหน่งของภาพประกอบที่ใช้แม่พิมพ์ชนิดบล็อก (Block) ให้สัมพันธ์กับส่วนที่เป็นเนื้อหาข้อความ

^๒เลย์เอ๊าท์ (Lay-out) การจัดวางโครงสร้างเกี่ยวกับรูปแบบ ภาพประกอบของสิ่งพิมพ์ในหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และแผ่นป้ายโฆษณาเพื่อหาความสมบูรณ์ของรูปแบบ

๔. ชนิดของกระดาษ และคุณภาพของสิ่งพิมพ์

๑. รูปแบบทางด้านการออกแบบปก รูปเล่ม และการจัดหน้า

หนังสือที่วางจำหน่ายบนแผง หรือตามร้านขายหนังสือชั้นนำในทุกวันนี้ สิ่งแรกที่ท้าทายลูกค้า (นักอ่าน) ก็คือปก ปกนับเป็นประตูปานแรกของหนังสือที่ดึงดูดลูกค้าได้ดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าหากเป็นนิตยสารด้วยแล้ว ปกเป็นด่านแรกที่จะเรียกความสนใจจากลูกค้า ถ้าหากหนังสือหรือนิตยสารเล่มใดแผ่นปกจืดชืดไร้สีสัน ทางออกที่ดีที่สุดก็คือจะต้องหัน ไปยึดเอานักเขียนและเนื้อหาเป็นแกนนำ

ประเด็นที่สองรองลงไปจากปก ได้แก่ รูปเล่มและการจัดหน้า ก็ถือว่าเป็นรายละเอียดปลีกย่อยอันหนึ่งที่มีความสำคัญ ไม่น้อยไปกว่าปกเช่นกัน นักอ่านทุกวันนี้พิถีพิถันกับรูปแบบและรายละเอียดไม่น้อยทีเดียว เนื้อหาถูกใจ แต่ถ้าหากรูปแบบขว้างหูขว้างตา ก็อย่าหวังเลยว่าหนังสือเล่มนั้นจะหลุดไปจากแผงได้ง่ายๆ จึงกับหนังสือสมัยก่อน ๆ เนื้อหาเป็นตัวนำ เพราะรูปแบบของปกและเนื้อในไม่ได้แตกต่างกันมากนัก คู่แข่งก็มีน้อย นักเขียนก็คุ้นหน้า

สำนักพิมพ์ก็ไม่บานสะพรั่งอย่างคอกเห็ดเหมือนทุกวันนี้

๒. รูปแบบของตัวอักษรและความชัดเจนของสิ่งพิมพ์

รูปแบบของตัวอักษรมิให้คนทำหนังสือเลือกใช้ได้มากมายหลายแบบตามความสวยงามและความเหมาะสมของหนังสือ แต่บางครั้งการมีของให้เลือกใช้ได้มากมายก่ายกองนี้เอง ทำให้ผู้อ่านประสบความยากลำบากในการอ่านพอสมควร ถ้าหากว่าผู้มีหน้าที่เป็นบรรณาธิการมิได้เลือกใช้ตัวอักษรที่เหมาะสมสำหรับการอ่าน สำหรับเรื่อง รวหรือบทความที่มีความยาวมาก ๆ การเลือกใช้ตัวอักษรสำหรับเรียงพิมพ์ในกรณีดังกล่าวจึงจำเป็นจะต้องอาศัยประสบการณ์และความนิยมของผู้อ่านและหนังสืออื่น ๆ มาเป็นตัวเทียบเคียง กิยอมทำให้องค์ประกอบของหนังสือที่ผลิตขึ้นมาขาดความสมบูรณ์ในด้านความชัดเจนของตัวพิมพ์ (Legibility)^๓ ผลกระทบตามมาก็คือผู้อ่านสับสนกับชนิดของตัวอักษร อ่านได้ช้า และสร้างความเบื่อหน่ายต่อการอ่าน นับเป็นจุดอันตรายจุดหนึ่งที่จะบั่นทอนคุณภาพของหนังสือที่ผลิตขึ้นมา

^๓ Legibility : คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับความชัดเจนของสิ่งพิมพ์ซึ่งช่วยให้การอ่านเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ง่ายต่อการเข้าใจ กระบวนการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการจัดหน้าหนังสือ ขนาดตัวพิมพ์และช่องว่างระหว่างบรรทัด เป็นองค์ประกอบที่รวมอยู่ด้วย

๓. รูปแบบของภาพประกอบและการตกแต่งภายใน

ภาพประกอบ และการตกแต่งภายใน ถือเป็นเคล็ดลับและรายละเอียดปลีกย่อยอีกประการหนึ่งที่ทำให้รูปแบบของหนังสือในยุคปัจจุบันแตกต่างและน่าสนใจมากกว่าหนังสือในยุคก่อนๆ ทั้งนี้เพราะเหตุผลทางด้านเทคโนโลยีประการหนึ่ง และต้นทุนการผลิตอีกประการหนึ่งที่ทำให้หนังสือในทุกวันนี้สร้างความเพลิดเพลินในการอ่านได้เป็นอย่างดี สิ่งนี้อำนวยทางด้านเทคโนโลยีใหม่ดังกล่าวง่ายต่อการพิมพ์ภาพประกอบลงไปประกอบเนื้อหาภาพแล้วภาพเล่า เพียงแต่การจัดหน้าหนังสือได้ถูกกระทำให้เรียบร้อยสมบูรณ์ในขั้นแรกเสียก่อน หลังจากนั้นระบบแม่พิมพ์ออฟเซต (Offset Plate) ก็จะทำหน้าที่ของมันได้อย่างคุ้มยุคคุ้มสมัยและคุ้มทุนรอน

๔. ชนิดของกระดาษและคุณภาพของสิ่งพิมพ์

กระดาษที่นำมาใช้ผลิตหนังสือและสิ่งพิมพ์โดยทั่วๆ ไปมิให้เลือกมากขึ้น ชนิดของกระดาษทั้ง กล่าวมีผลกระทบอย่างมากมายต่อคุณภาพของสิ่งพิมพ์ที่ปรากฏให้เห็น ได้อย่างชัดเจนอย่างกรณีหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งพิมพ์เรื่องเดียวกันแต่แบ่งระดับของกระดาษเป็นสองราคา เช่นกระดาษปรู๊ฟและกระดาษปอนด์

คุณภาพที่ปรากฏออกมาก็คือ ผู้ซื้อมักจะเลือกหนังสือเล่มที่ตีพิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ไว้ในครอบครองมากกว่ากระดาษปรู๊ฟ และในกรณีการพิมพ์ภาพประกอบโดยใช้สีสี่สี ชนิดของกระดาษมีผลกระทบต่อความสวยงามที่แตกต่างกัน เช่น ถ้าหากใช้กระดาษอาร์ตพิมพ์ภาพสี ก็จะได้สีสดสวยมากกว่ากระดาษปอนด์ เช่นกัน

ทฤษฎีการจัดหน้าหนังสือ : ยุทธศาสตร์ของนักออกแบบกราฟิก

หนังสือเป็นสิ่งพิมพ์ที่นักออกแบบในสาขาอื่นๆ อาจจะมองข้ามไปได้ว่า การออกแบบหนังสือเป็นงานออกแบบที่เรียบง่าย ไม่มีอะไรน่าตื่นตะลึง น่าเบื่อหน่ายและซ้ำซากจำเจ หรืออีกทั้งในกรณีสำหรับบางคนที่ไม่เคยมีประสบการณ์ และไม่เคยเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบหนังสือมาก่อนเลย ก็อาจจะสรุปเลยเถิดไปอีกก็ได้ว่า “ใครๆ ก็สามารรถทำหนังสือได้ ถ้าหากมีความรู้พื้นฐานทางศิลปะอยู่บ้าง หรือไม่ก็พออาจออกเขียนได้” แน่นอนทุกคนสามารถทำหนังสือได้ แต่จะทำได้ดีและมีความเป็นหนังสือมากน้อยแค่ไหน และอย่างไรนั้น ดูเหมือนจะยังเป็นคำถามที่เป็นปัญหาอยู่ไม่น้อย แม้แต่คนทำหนังสือเองก็ยังคงต้องควานหาคำตอบที่สมบูรณ์เหล่านั้นทุกยุคทุกสมัยด้วยตัวของเขาเองตลอดมา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่างานผลิตหนังสือค่อนข้างจะเป็น

งานที่เกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก อีกทงขั้นตอนการทำงานก็ค่อนข้างจะสลับซับซ้อนมากมายพอสมควร

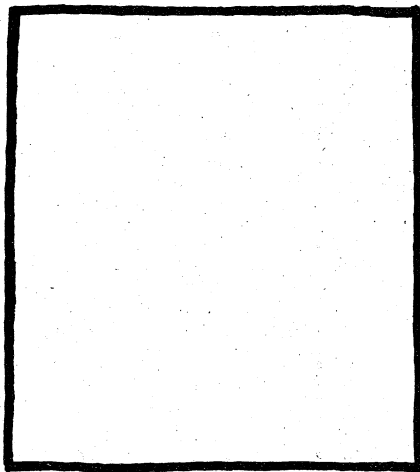
แต่อย่างไรก็ตามนักออกแบบกราฟิกต่างก็ไม่ลดละความพยายามในการที่จะเผชิญและแก้ปัญหาในการออกแบบหนังสือ เพื่อหาความสมบูรณ์ของมันวันแล้ววันเล่า เล่นไปเล่นโน้น ไม่มีวันสิ้นสุด

จะเริ่มค้นออกแบบและจัดหน้าหนังสือได้อย่างไร

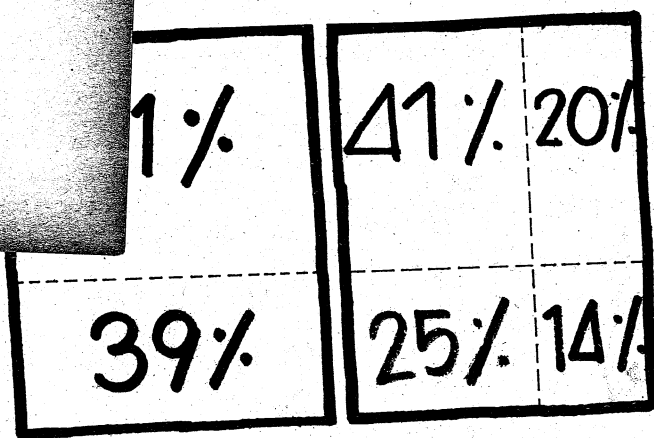
มีกฎเกณฑ์บางประการสำหรับการออกแบบและจัดหน้าหนังสือ ซึ่งน่าจะช่วยคลี่คลายปัญหาสำหรับผู้เริ่มต้นจัดหน้าหนังสือในระยะเริ่มแรกได้ดังต่อไปนี้คือ

๑. จงเริ่มต้นโดยการทำเลย์เอาท์ (Layout) เลย์เอาท์จะเริ่มต้นด้วยพื้นที่สี่เหลี่ยมว่างเปล่าเสมอ พื้นที่ว่างเหล่านี้ เชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อนักออกแบบได้เป็นอย่างดี

๒. จงรู้ธรรมชาติของผู้อ่าน ศาสตราจารย์ Herman F. Brandt ทำการค้นคว้าและทดลอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของสายตามนุษย์เรานั้น จะอาศัยอารมณ์อยู่กับส่วนบนของหน้ากระดาษจนสร้างความเคยชินให้กับตัวเองว่า ถ้าหากจะอ่านหนังสือ สายตาของคนเราจะเริ่มต้นที่บริเวณพื้นที่ ๖๑ % เป็นเบื้องแรก พื้นที่ส่วนนี้บนหน้ากระดาษจึงเป็นคำถามที่ท้าทายนักออกแบบได้เป็นอย่างดียิ่งว่า เขาจะจัดวางอะไรลงไปให้น่าสนใจมากที่สุด

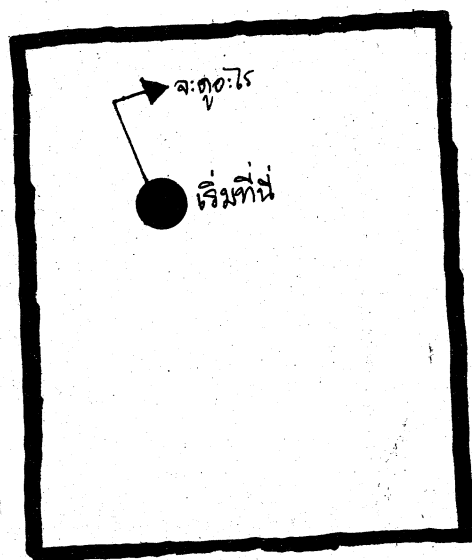


๑๒ ๐ การสาร
๑๑ ๐ แทนเป็น
๑๑ ๐ แทนเป็น

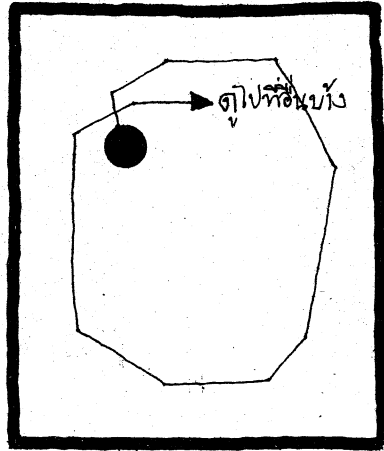


ในส่วนนี้ การคำนวณเกี่ยวกับความสัมพันธ์
การใช้เวลาใน ๔ ส่วนของหน้ากระดาษ
(ขวามือ) พบว่า คนส่วนใหญ่ใช้เวลากับ
ส่วนบนซ้าย (๔๑%) แล้วค่อย ๆ ไล่สายตา
เคลื่อนไปทางซ้ายหน้าซ้ายมือ

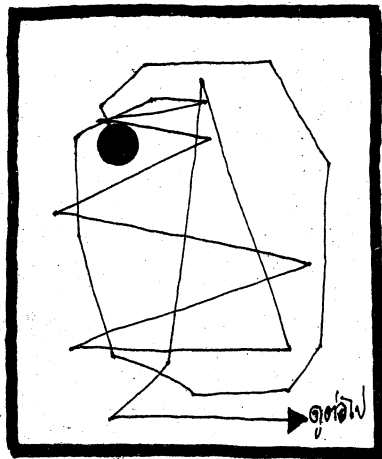
๓. จับจุดอ่อนของผู้อ่าน (เมื่อรู้
ธรรมชาติแล้วก็จะรู้จุดอ่อน) จับจุดสนใจของ
การมอง จุดเริ่มต้นของสายตาค่อย ๆ เคลื่อน
อย่างช้า ๆ จากจุดศูนย์กลาง



ความโอนเอียงของสายตาผู้อ่าน จะเริ่มสำรวจในพื้นที่ตามทิศทางเข็มนาฬิกา

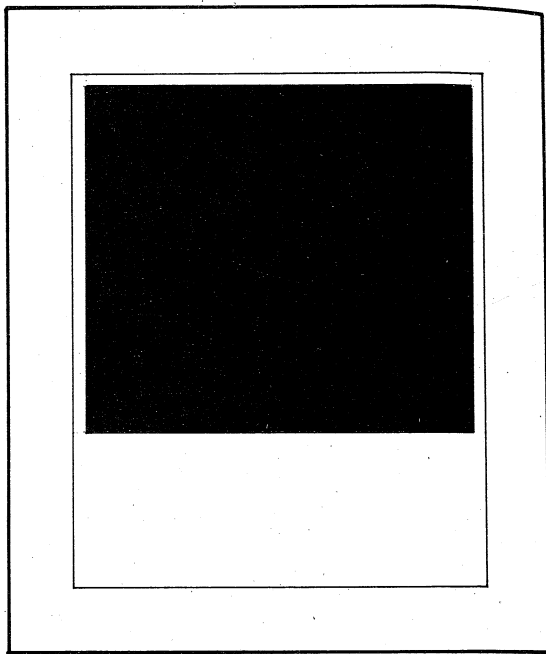
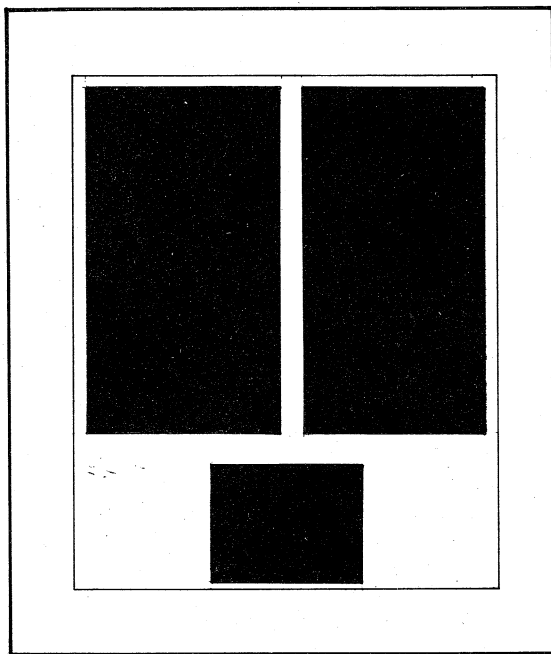


และจะเคลื่อนไหวต่อไปจากจุดเริ่มต้น ถ้าหากว่าเนื้อหาที่น่าสนใจ

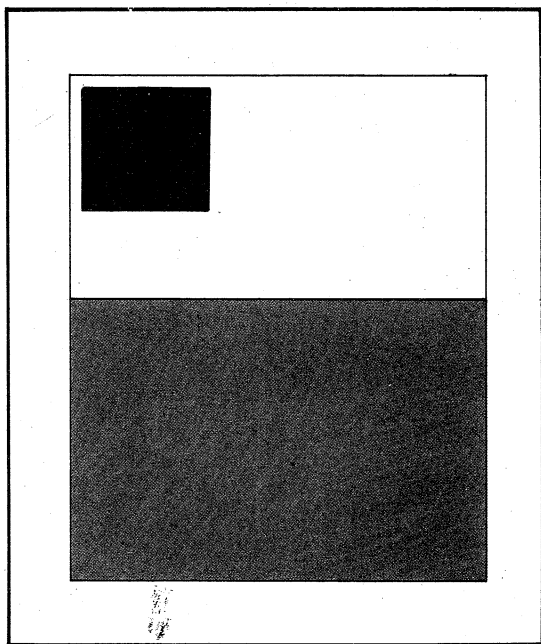
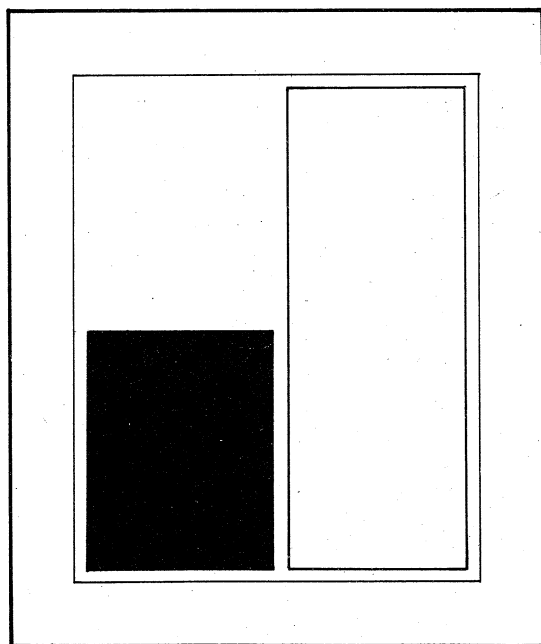


๕. ความสมดุลย์ได้ถูกกล่าวถึงบ่อยครั้งที่สุดในการออกแบบหน้าหนังสือ แต่นักออกแบบทุกคนต่างก็ได้ให้คำตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า การออกแบบอย่างมีพิธีรีตองหรือซ้าย-ขวาเท่ากัน (Formal) เป็นเรื่องที่

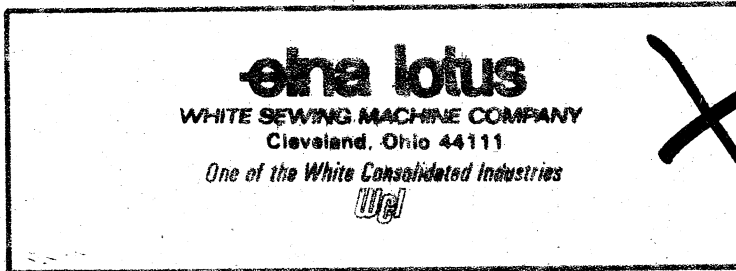
น่าเบื่อหน่าย และไม่ท้าทายความสามารถของนักออกแบบเท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามนักออกแบบเหล่านั้นกลับยืนยันได้อีกว่า Formal Balance กลับมีความสง่างามภูมิ (Dignity) ในตัวเองสูงมาก



๕. และนี่เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความสมดุลย์ที่เรียกว่า Free ! ซึ่งท้าทายความรู้สึกและคุณค่าต่อการมองเห็นของมนุษย์ว่าเรามีประสิทธิภาพในการออกแบบ และการมองเห็นอย่างไร



๖. ความชัดเจนและเข้มข้นของ
ตัวเรียงและตัวอักษรรวมทั้งการเลือกใช้สีที่
ประกอบเข้าด้วยกัน จะต้องมั่นใจว่าจะไม่ทำ
ให้อ่านเบลอหน่ายและเหนื่อยลำต่อการอ่าน



๗. การจัดริมน้ำกระดาษ การ
จัดริมน้ำกระดาษบนหนังสือมีหลักเกณฑ์ใน
การจัดวางดังต่อไปนี้

๗.๑ หน้าเดียว (คอลัมน์เดียว)
จัดให้ริมกระดาษทั้งสองข้างคือซ้ายขวาเท่ากัน
ริมบนกว้างเพิ่มขึ้นจากด้านข้างเพียงเล็กน้อย
และริมล่างจะมีความกว้างมากกว่าด้านบน

๗.๒ หน้าคู่ (สองคอลัมน์) ช่อง
ว่างส่วนกลางหน้ากระดาษระหว่างคอลัมน์ทั้ง

สองให้แคบที่สุด ริมกระดาษด้านซ้ายและขวา
จะแคบกว่าการจัดหน้าเดียว ริมบนและริมล่าง
จัดตามส่วนที่สวยงาม แต่ปัจจุบันการจัดริมน้ำ
กระดาษขึ้นอยู่กับการออกแบบที่เป็นไป
ตามความประสงค์ของเจ้าของหนังสือ สำนัก-
พิมพ์ และผู้ทำเลย์เอาต์เป็นสำคัญด้วย

... How About You?

Whether you realize it or not, computers play a major role in our daily lives. Indeed, the importance of their role in business, government and education is increasing with every passing day. That's why in school districts across the country, more and more teachers and administrators are finding that microcomputers are important instructional tools for students at all grade levels and in all subjects.

Today's students are responding to computers in a way that would never have been dreamed of just a couple of years ago. Many kids even have a computer at home that they can—and do—use on their own. They are learning about computers by using computers—preparing themselves for the demands of today's world and the future. Clearly, as an educator, you need to prepare yourself, too.

Philosophy for Children

⇒ "I think, therefore . . . I think better." This is what students in the Philosophy for Children program at the Brown School in Louisville, Kentucky, discovered. In a yearlong experiment conducted by the Educational Testing Service, students in this philosophy program showed significant improvements in language arts, math, and creative reasoning. Teachers who use this program, must first participate in an intensive summer training program,

funded by the National Endowment for the Humanities.

Now being taught to children in grades two through eight, throughout the country, as part of their regular curriculum, Philosophy for Children emphasizes thought processes rather than specific philosophers. The program uses specially written novels to spark discussions about reasoning, language, ethics and society, while encouraging cooperative inquiry in the classroom.

For a brochure, write Dr. Fred Oscanyan, Berea Center of Philosophy for Children, Berea College, Berea, KY 40404. **Martha Ellison**

การจัดหน้าหนังสือชนิดคอลัมน์เดียว

๘. ความเป็นเอกภาพ (Unity)
ความเป็นเอกภาพ คือความเป็นหน่วยเดียวกัน ถือกันว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการออกแบบที่นักออกแบบจะต้องพึงระมัดระวังและพิถีพิถันในการควบคุมรูปแบบที่กระจัดกระจาย

การจัดหน้าหนังสือชนิดสองคอลัมน์

บนหน้ากระดาษ ให้สามารถรวมตัวและสร้างความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น ภาพประกอบ ตัวเรียง หัวเรื่อง และคอลัมน์ ซึ่งบรรจุเนื้อหา

Skills in major project financing



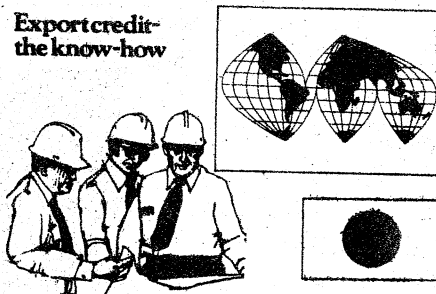
Skilled local representation is one of LBI's major strengths.

REPORTER-RESEARCHERS: Ursula Nadassy de Gallo, Sue Rafferty, Betty Satterwhite Storer (Department Heads); Audrey Bell, Amanda Macmillan Berman, Peggy T. Berman, Nan Susan M. Reed, Victoria Chalk, Georgia Harrison, Anne Hopkins, Sara C. Medina, Nancy Newman, Susan M. Reed, Vicki Salas, John Spinka, Frank Sykes, Sandra Vandermaasch, Susan Westburn, Genevieve A. Wilson-Smith, Rosemarie W. Wilson.

EDITORIAL ADVICE: Edward Adler, Peter Anisile, Charles P. Alexander, Jeanne Cassio, Lydia Chikina, Oscar Chiang, Barbara B. Dolan, Rosamond Draper, Elaine Dulka, Kathleen E. Ferguson, Tam Martinides Goo, Nancy Griffin, Carol A. Johannm, Adrienne Juscius, John Gibson, Jeanne N. Lutter, Laurie Upson Mann, Elizabeth D. Meyer, Jane Murphy, Bridget O'Hara-Forsyth, Barry Rishfeld, Elizabeth Rudolph, Marion H. Sanders, Jane Van Tessel, Joan O. Welsh, Linda Young

International banking

Export credit— the know-how

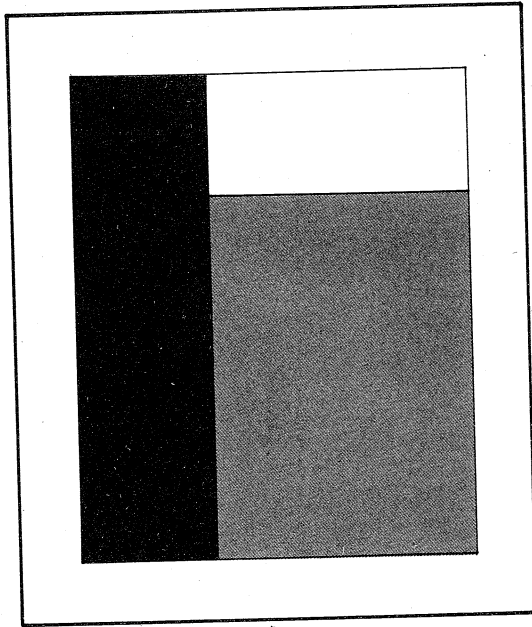
[illegible][illegible]

LLOYDS BANK INTER

การจัดองค์ประกอบที่ใช้ส่วนประกอบ
ในการจัดวางมากมายจนเกินความจำเป็น นอก
จากจะไม่ช่วยสร้างความสนใจต่อผู้อ่านแล้ว
ความเป็นเอกภาพที่สมบูรณ์ก็จะขาดหายไป

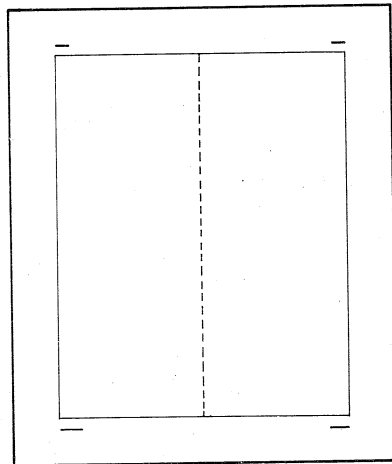
การจัดวางองค์ประกอบบนหน้าหนังสือ โดยการควบคุมส่วนประกอบต่างๆ เช่น หัวเรื่อง ภาพประกอบ และเนื้อหา ให้มีอัตราส่วนพอเหมาะ ย่อมสร้างความเป็นเอกภาพ และน่าสนใจได้มากกว่า

๕. รูปแบบ (Form) ที่แตกต่างกัน จะให้พื้นที่ที่มีน้ำหนักแตกต่างกัน



๑๐. จงใช้กระดาษจัดหน้า (Grid Paper) ให้เกิดประโยชน์ กระดาษจัดหน้าเป็นกระดาษที่ออกแบบไว้เพื่อความสะดวกในการจัดหน้าโดยเฉพาะ ตารางที่ที่เป็นเส้นเล็กๆ พิมพ์ด้วยสีฟ้าหรือสีเทา น้ำหนักเบาๆ จะช่วย

ให้การจัดการตัวเรียงที่จัดไว้เป็นคอลัมน์แต่ละคอลัมน์และภาพประกอบชนิดถ่ายภาพ หรือสไลด์ ก็สามารถย่อหรือส่งขยายได้ตาม Scale ที่กำหนดไว้ในกระดาษจัดหน้าเช่นกัน



บทสรุป

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ที่ได้กล่าวถึงในกรณีของการออกแบบและการจัดหน้าหนังสือดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น การฝึกฝน การทดลอง การแสวงหาสิ่งใหม่ และประสบการณ์ย่อมเป็นสิ่งเพิ่มพูนคุณภาพของนักออกแบบในการพัฒนาและก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นใจได้มากขึ้น มีนักออกแบบจัดหน้าหนังสือจำนวนไม่น้อย ที่ต้นตอและหัวเหวี่ยงต่อการเผชิญหน้ากับปัญหาหลาย ๆ ประการที่เกิดขึ้นได้ตลอดระยะเวลาในกระบวนการ

ผลิตหนังสือ ปัญหาเหล่านี้จะต้องอาศัยประสบการณ์เป็นตัวชี้แนะและแก้ไขให้ลุล่วงลงไปอย่างทันทีทันใด เวลานั้นที่ทุกช่วงตอนในการผลิตมีอาจเผื่อรอการตัดสินใจที่เชื่องช้าจากนักออกแบบที่เคอะเขินได้ แทนพิมพ์เงินเครื่องกระดาษถูกบ่อนเข้าไปแผ่นแล้วแผ่นเล่า หัวใจของนักออกแบบหนังสือเต้นรัวเร็วไปตามจังหวะแทนพิมพ์ จนกว่าหนังสือจะออกมาเป็นเล่มอย่างสมบูรณ์แล้วนั้นแหละ ภารกิจของนักออกแบบสิ่งพิมพ์จึงพอจะมีเวลาสำหรับตัวเองได้บ้าง □

บรรณานุกรม

- Baker, Stephen. *Advertising Layout and Art Direction*. New York : Mc Graw-Hill Book Company, Inc., 1959.
- Craig, James. *Production for the Graphic Designer*. New York : Watson-Guptil Publication, 1974.
- Hurlburt, Allen. *The Design Concept*. New York : Watson-Guptil Publication, 1981.
- McLean, Ruari. *Typography*. London : Thames and Hudson Ltd., 1980.

ปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์

อาจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา

วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ

ฝ่ายศิลปกรรม วารสาร "คุรุปริทัศน์"

วารสารห้องสมุด ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๒๕

ธุรกิจโฆษณา : ความเป็นระบบที่จบกิจสื่อสงเคราะห์



เมื่อสัปดาห์ก่อนมีนักศึกษาสองคนเข้ามาขอความคิดเห็น
ถามว่า ถ้าจะออกนิตยสารวัยรุ่นจะเห็นเป็นอย่างไร ก็ตอบ
เขาไปว่าเห็นว่ามันไม่ควร ซึ่งทั้งสองค่อนข้างจะตกใจกับคำตอบ
เพราะเขาไม่คิดว่าจะตอบสั้นและห้วนเท่านั้น ทั้งๆ ที่มันเป็น
คำตอบที่ตรงที่สุดในความรู้สึกของเราเองด้วยเหตุผลหลายประการ

ประการแรก หนังสือใหม่ๆ ที่วางอยู่บนแผงหนังสือตอนนั้นแน่นและถาดตาไปหมดจนไม่มีที่จะวาง และหนังสือเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก เพราะตอนนั้นมันไม่มีอะไรใหม่ให้เจาะกันแล้ว ใครออกนิตยสารอะไรออกมามันก็เข้าข่ายสินค้าเลียนแบบ ที่ภาษาตลาดเขาเรียกกันว่า me-too product ซึ่งการที่สินค้าใหม่ไม่มีอะไรดีไปกว่าเก่า เจ้าของร้านก็ไม่อยากจะรับเอาไวขาย คนซื้อก็ไม่อยากทดลองเพราะไม่เห็นจะมีอะไรดี ที่มีนายทุนหนุนตักก็จะไปได้ ๓-๔ เล่มอย่างเก่งก็ ๑๐ เล่มแล้วก็ต้องล่าถอย เพราะถ้าใครจะเป็นเศรษฐีพอให้นักทำหนังสือเอาเงินมาลงทุนเพราะสมัยนั้นดอกเบี้ยมันแพง

ประการที่สอง หนังสือจะอยู่ได้นานต้องอาศัยโฆษณา ถ้าหากว่าไม่มีโฆษณาช่วยแล้ว ราคาหนังสือที่ขายอยู่มันเป็นราคาขาดทุน ที่ได้กำไรกันอยู่นั้น ก็เอามาจากค่าโฆษณา ถ้าจะอยู่กันโดยราคาหน้าปกจริง ๆ แล้วไม่มีเล่มใดอยู่ได้หรอก แล้วมันก็เป็นเรื่องใกล้กับไข่เรื่องมา คนทำหนังสือก็อาจจะบอกว่าให้พวกเจ้าของสินค้าช่วยมาลงโฆษณากันสิ หนังสือจะได้อยู่ได้ และมีโอกาสพิสูจน์ตัวเองว่าดีแค่ไหนอีกหนื่อยอดขายก็พุ่งสูงขึ้น ไปเองแหละ ส่วนเจ้าของสินค้าก็บอกว่าเอาตัวเลขมาชี้แจงกันก่อนสิว่ายอดขายเป็นเท่าไร ใครอ่าน

ถ้าหากไม่รู้กลุ่มเป้าหมายของหนังสือว่าเป็นใคร อ่านแล้วจะให้ลงโฆษณาได้อะไร ในที่สุดฝ่ายเจ้าของเงินนี่เป็นผู้ชนะ คือมีสิทธิ์เลือกที่จะลงโฆษณาในนิตยสารที่เจริญเติบโตองงามก็แล้ว ยอดขายสูงแล้ว โดยไม่ต้องเสี่ยงว่าโฆษณานั้นจะได้ผลแค่ไหน เพราะมีตัวเลขยืนยันว่ามีกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดของคนอ่านอยู่เยอะ

แล้วนี่เข้าสู่ประการที่สาม หนังสือที่ขายดีอยู่แล้ว ยอดขายสูงอยู่แล้วก็มีเจ้าของสินค้ามาลงโฆษณามาก เขาย่อมมีโอกาสปรับปรุงหนังสือของเขา ถ้าไม่มีคู่แข่งขันเข้า มา เขาก็ขายไปเรื่อย ๆ พอมีคู่แข่งขันโผล่ออกมาทีหนึ่ง เขาพอจะหาช่องทางได้ จำแนกทางได้ เขาก็เอาแนวทางนั้นไปพัฒนาให้ล้าหน้าไปกว่าได้อีก เขามีค่าเขียนแพงๆ ให้กับนักเขียนมือดี ๆ เขามีเงินจ่ายนักข่าวให้เจาะข่าวได้ลึก หาข้อมูลเขียนได้แจ่ม อ่านอย่างไรก็สนุกกว่า มีสาระกว่า แน่นกว่า บางทีแค่รูปเล่มก็น่าจับ น่าถือกว่าแล้ว รายใหม่ที่เขาเข้ามาถ้าทุนไม่หนาจริง ๆ ก็ออกมากระเตาะกระตะตะเป็นสินค้าประเภทสอง นอกจากไม่น่าอ่านแล้วยังไม่สร้างความภูมิใจให้คนอ่านที่จะจับจะถือไปไหนมาไหนอีกด้วย อย่าลืมนะว่าคนเรานั้นสามารถประเมินรสนิยมนิสัยของคนจากงานที่เขาอ่านได้นะ

ประการที่สี่ หนังสือใหม่บางเล่มเวลาออกมาก็ใช้อำนาจของผู้ใหญ่บ้าง นายทุนบ้าง ไปขอโฆษณากับเจ้าของสินค้า ช้าเขาก็ให้มา กันด้วยความเกรงใจ แต่การให้ค่าโฆษณาในลักษณะของความเกรงใจนั้น ไม่มีใครเขาให้กันต่อเนื่องเป็นระยะยาวหรอกนะ เขาให้กันเพียงครั้งสองครั้งเท่านั้น เพราะสมัยนั้นหมดยุคสื่อสงเคราะห์ หรือการลงโฆษณาเพื่อช่วยเหลือเจ้าของหนังสือแล้ว มันเป็นยุคของการโฆษณาที่ต้องการประสิทธิผลของข่าวสาร และประสิทธิภาพของการให้เงิน ถ้าลงไปแล้วสิ่งที่ได้มาคือการขอบคุณจากผู้ทำหนังสือ เจ้าของสินค้าเขาอยู่กับการขอบคุณไม่ได้ เขาต้องอยู่กับกำไร และการใช้เงินที่ให้ประสิทธิผล แค่นี้เพียงหนังสือ วารสารพิเศษที่ออกเป็นครั้งคราวของโรงเรียน สมาคม ชมรมและหน่วยงานราชการ เจ้าของสินค้าทั้งหลายเขาก็หลังแอ่นหลังอานกันแล้ว จะมาให้ประคองนิตยสารชนิดที่ทำขายคำกำไรอีก คงไม่มีเจ้าของสินค้าผู้โดยอมเล่นด้วย ที่เขาปฏิเสธไม่ได้เขาก็ให้มาครั้งสองครั้ง ที่เขาล้ำปฏิเสธตรง ๆ เขาก็บอกไปเลย หรือบางทีเขาก็ขึ้นป้ายหน้าร้านหน้าสำนักงานว่า “งดโฆษณา” และยิ่งสมัยนี้มีการใช้บริการของบริษัทตัวแทนโฆษณา (Advertising agency) การปฏิเสธยิ่งง่ายขึ้น โดยบอกว่างบประมาณโฆษณาทั้งหมดนั้นอยู่ที่บริษัทตัวแทนโฆษณาแล้ว ทางโน้นเป็นคน

ตัดสินใจวางแผนใช้สื่อโฆษณาให้ เพราะฉะนั้นให้ไปติดต่อกับทางโน้นเองก็แล้วกัน

แล้วก็เข้าสู่ประเด็นที่ห้า พวกบริษัทตัวแทนโฆษณานั้น จะต้องพยายามแสดงให้ลูกค้าของเขา คือเจ้าของสินค้าที่มาจ้างเขาโฆษณาเห็นว่า บริษัทนั้นเป็นตัวแทนที่มีความสามารถแนะนำอะไรต่าง ๆ ที่ดีให้แก่เขาได้ บริษัทตัวแทนโฆษณาจึงไม่ชอบที่จะเสี่ยงเสนอลูกค้าของเขาให้ใช้หนังสือเล่มที่ออกมาใหม่ ๆ ที่ยังไม่รู้แน่ชัดว่าใครคือกลุ่มเป้าหมาย และยอดขายหนังสือเป็นเท่าไร พวกเขาก็มักจะว่ากันตามน้ำ คือเอาของรายที่มีตัวเลขประกอบชัดแจ้งว่าเป็นสื่อที่เข้ากับกลุ่มเป้าหมายได้จริง ๆ การใช้เงินของลูกค้าอย่างไม่มีประสิทธิภาพนั้นจึงเป็นการเสี่ยงที่จะถูกตำหนิ หรือทำให้ลูกค้าเลิกว่าจ้างไปได้ ดังนั้นเมื่อหนังสือที่ออกมาใหม่ไม่มียอดขายที่สูงไปติดต่อบริษัทตัวแทนโฆษณา จึงมักจะไม่ค่อยได้รับการพิจารณา หนังสือที่ออกมาใหม่จึงยืนอยู่ได้ด้วยการอาศัยความเกรงใจกันในตอนต้น แต่ก็เพียงไม่กี่ฉบับต้น ๆ เท่านั้น ถ้าหากอีกช่วงหนึ่งนั้นไม่สามารถทำยอดขายได้สูงให้เป็นที่น่าประจักษ์ ในที่สุดก็ต้องม้วนเสื่อไป

การวางแผนซื้อสื่อโฆษณานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับบริษัทตัวแทนโฆษณา เพราะรายได้ของบริษัทตัวแทนโฆษณาคือ ๑๗.๖๕% ของเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายให้กับทางสื่อต่าง ๆ ถ้า

หากว่าบริษัทตัวแทนโฆษณาเสนอแผนซื้อสื่อที่ไม่ดีไป ก็จะถูกกล่าวหาจากลูกค้าว่าใช้เงินไม่มีประสิทธิภาพ หรือหลอกเอา ๑๗.๖๕% จากลูกค้าโดยไม่คำนึงถึงประสิทธิผลของการใช้เงินในการโฆษณา นอกจากนั้นแล้วปัจจุบันนี้มีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อโฆษณาของผู้บริโภคอยู่ ที่ฝ่ายบริษัทตัวแทนโฆษณาต้องนำเอามาใช้ประกอบคำอธิบายให้เหตุผลว่าทำไมเลือกซื้อสื่อนี้สื่อนี้ ถ้าไม่ใช้ประกอบก็เป็นการไม่จริงใจกับลูกค้า การเสี่ยงกับหนังสือใหม่ ๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่น่าทำ

การที่เจ้าของหนังสือเข้าทางเจ้าของสินค้าเอง โดยให้ส่วนลดพิเศษต่าง ๆ นั้น ทางบริษัทตัวแทนโฆษณาไม่พอใจนัก เพราะนั่นคือ ๑๗.๖๕% ที่หายไป และเป็นการทำลายระบบธุรกิจโฆษณาด้วย เพราะรายได้ของบริษัทโฆษณาส่งส่วนใหญ่อยู่ที่ ๑๗.๖๕% นี้ ค่าความคิด ค่าบริการต่าง ๆ นั้นก็ออกมาเป็นตัวเงินชัดแจ้งไม่ได้ ทำให้หลายแผนกในบริษัทตัวแทนโฆษณาไม่ใช้ส่วนที่ทำการ หรือเลี้ยงตัวเองอยู่รอดได้ ๑๗.๖๕% ดังกล่าวนี้นอกจากทำให้บริษัทตัวแทนโฆษณายืนหยัดให้บริการแก่ลูกค้าอยู่ได้อย่างไม่เห็นแก่เห็นดแก่เหน้อย และด้วยความตั้งใจ

ด้วยเหตุผลทั้งหมดนี้ ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศในสมัยนี้ จึงตอบเขาไปว่าอย่าเพิ่งคิดออกหนังสือนิตยสารอะไรเลย ไม่ว่าจะเจาะกลุ่มวัยรุ่นวัยใด เพราะผู้บริโภคไม่ค่อยจะมีอำนาจซื้อสูงเท่าไรนัก จะหวังค่าโฆษณามาหนุนนั้นมันก็แสนยาก เพราะมันหมดยุคสื่อสงเคราะห์อย่างที่เคยมีเมื่อ ๑๐-๒๐ ปีก่อนโน้นเสียแล้ว □

ดร. เสรี วงษ์มณฑา
รองศาสตราจารย์
คณะวารสารศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาษาพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน



ทุกๆ เช้า คุณหยิบหนังสือพิมพ์มาอ่าน
คุณมักเลือกอ่านข่าวบางข่าวที่กระทบใจคุณ
ก่อน คุณเคยถามตัวเองบ้างไหมว่า ทำไมจึง
อ่านข่าวนั้นก่อน เป็นไปได้ไหมว่า ส่วนหนึ่ง
ที่กระทบใจและความรู้สึกของคุณ ได้แก่
พาดหัวข่าว

หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับจะพาดหัวข่าว
ด้วยตัวอักษรขนาดใหญ่ ใช้ภาษาที่ห้วนหยา
น่าสนใจ เพราะพาดหัวข่าวที่ห้วนหยาจะ

กระทบใจผู้อ่านมากกว่าพาดหัวข่าวที่ราบเรียบ
สร้างความตื่นเต้นเร้าใจ สนองตอบความ
ต้องการใฝ่รู้ของผู้อ่านได้ เพราะฉะนั้นหนังสือ
พิมพ์จำนวนมากจึงใช้วิธีการพาดหัวข่าวด้วย
ภาษาที่เร้าใจนี้เพื่อเรียกร้องความสนใจของ
ผู้อ่าน และเพื่อแข่งขันแย่งตลาดผู้อ่านกัน

พาดหัวข่าว เป็นข้อความส่วนที่
สำคัญที่สุดของข่าว เป็นจุดเด่นหรือ
สาระสำคัญของเนื้อหาข่าวทั้งหมด ตาม

เราหนังสือพิมพ์เขาเรียกว่าเป็น Climax คือในส่วนที่ทำให้ภาษาข่าวมีลักษณะต่างไปจากเขาร้อยแก้วปกติ ซึ่งมักขนต้นด้วยอารมณ์บทวน แล้วค่อยคลี่คลายไปสู่สาระสำคัญ และสรุปในตอนท้าย แต่ภาษาข่าวกลับขนต้นพยาทหัวข่าว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของข่าว ขยายไปสู่รายละเอียดของข่าวในส่วนต่างๆ การเขียนข่าวต่อไป

เหตุที่ภาษาข่าวจึงมีโครงสร้างเช่นนั้นเป็นเช่นนั้นเพราะภาษาข่าวต้องการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันให้ผู้อ่านได้รับทราบ บางวันข่าวอาจมีจำนวนมาก หากเรียบเรียงแบบร้อยแก้วธรรมดาแล้ว กว่าผู้อ่านจะรื่องก็ต้องกินเวลาไปมากไม่ทันใจคนอ่านระยะนั้น การพาดหัวข่าวด้วยสาระสำคัญงข่าว จึงทำให้ผู้อ่านรู้ได้ทันทีว่า ข่าวนี้เป็นองเกี่ยวกับอะไร หากตรงตามความสนใจรื่องของตนก็ตั้งใจต้ออ่านได้ทันที

หนังสือพิมพ์ปัจจุบันให้ความสำคัญกับดหัวข่าวมาก จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์งฉบับให้ขนาดเนื้อที่พาดหัวข่าวถึงครึ่งหน้า ก ใช้ตัวอักษรขนาดใหญ่มาก เพื่อให้ะทบตาและความสนใจของผู้อ่าน บางครั้งมีการล้อมกรอบ ลงพื้นคำให้เด่น และใส่รื่องหมายวรรคตอนเน้นเข้าไปอีก หรืองฉบับยังสอดสีเข้าไปในเนื้อที่พาดหัวข่าว

เหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างความเด่นให้พาดหัวข่าวทั้งสิ้น เป็นเครื่องมือสื่อความหมายอย่างหนึ่งที่ทำให้เรารู้ว่าพาดหัวข่าวนั้นสำคัญว่าพาดหัวข่าวโน้น ในที่นี้ขอเรียกส่วนประกอบเหล่านี้ว่าเป็น *อวัจนภาษา* หรือภาษาที่ไม่ได้เกิดจากถ้อยคำ แต่ก็มีผลความหมายทำให้คนเข้าใจร่วมกันได้

ในส่วนของภาษาถ้อยคำ หรือ *อวัจนภาษา* นั้น ในพาดหัวข่าวเองก็มีภาษาที่เด่นอยู่ไม่น้อย เรียกได้ว่า แม้ไม่มีอวัจนภาษามาประกอบพาดหัวข่าวก็เด่นในตัวเองอยู่แล้ว วิธีการสร้างความเด่น ความน่าสนใจในพาดหัวข่าว ทำได้หลายวิธี เช่น

วิธีที่ ๑ คือ ใช้ภาษาปาก ได้แก่ ภาษาพูดในชีวิตประจำวันของเรา บางทีก็มีศัพท์สะแลง คำหยาบ คำสองแง่สองมุม ปรากฏอยู่ด้วย ถ้อยคำเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคุ้นเคยเหมือนพูดคุยกันอยู่ในวงสนทนาหรือเหมือนหนังสือพิมพ์พูดกับเรา ตัวอย่างเช่น

— *หมอผี เจอ อาก้า ตาย ไม่มีเหลือ* (มีการใช้คำว่า เจอ และสำนวนว่า ตายไม่มีเหลือ ก็ตายแล้วจะเหลืออะไร)

— *ผู้ร้ายเตรียมหนีเร็ว อธิบดีตำรวจสั่งเอาจริงแล้ว* (เหมือนคุยกับพวกผู้ร้าย เป็นการหยิกแหยมหยอก)

— ปรับคณะรัฐมนตรี “พิชัย” ไบกัน
ปฏิเสธ บั๊-บั่น ไม่มีข่าว (ไบกัน เป็น
ภาษาพูดที่ค่อนข้างหายาก บั๊-บั่น ใช้ภาษา
ถิ่นประกอบ)

— โกลบอลเบรคแตก ได้ปัญหาขาวนา
ขายข้าวขาดทุน ตะบะตะบัน ทำทำไม (เบรค
แตกเป็นคำที่พบในวงสนทนาเสมอๆ แปลว่า
กุมอารมณ์ไม่อยู่ ส่วน ตะบะตะบัน แปลว่า
คันทุ้ง)

วิธีที่ ๒ เลือกคำมาใช้ผิดๆ อาจ
เป็นไปได้ทั้งที่ตั้งใจให้ผิดและผิดโดยไม่ตั้งใจ
รวมทั้งใช้คำไม่เหมาะสม เพื่อต้องการให้เกิด
ความแปลก เต็ม น่าสนใจ ในพาดหัวข่าว
นั้นๆ เช่น

— เปิดถนน ธร. “เลิกท้าว” (มาจาก
ประท้วง ซึ่งเป็นคนละคำกับท้าวตึง)

— ลาวทำหาย เลื่อนแผ่นดินไทย
(ทำหายกับทำ ก็คนละความหมายกัน)

— สั่งผู้ว่าราชการจังหวัด ตั้งหน่วย
เฉพาะกิจควบคุมจำหน่ายสินค้าวิตรราคา (ต้อง
เขียนว่า สินค้าชูตริค มากกว่า)

วิธีที่ ๓ ความสั้นยาวของถ้อยคำ บาง-
ครั้งภาษาในพาดหัวข่าวก็ตัดคำจนสั้นเกินไป
หรือใช้ตัวย่ออย่างไม่รู้เรื่อง เช่น กองปราบ
ตั้งหน่วย ผก. พันสารพัคแซร์ (ผ.ก. ไม่ใช่
ผก.)

— ขี้ยาก้าผง กทม. มี ๑/๕๐๐

— ปปส. ขอยึดทรัพย์สินพ่อค้าเฮ (ตอน
แรกอ่านคิดว่า พ่อค้าใจที่จะมีการยึดทรัพย์สิน
ความจริงมาจากพ่อค้าเฮโรइन)

บางครั้งก็ขยายความมากเกินไปจนดู
ฟุ่มเฟือย เช่น

— ยิ่งพูดยิ่งใจหวิว น้ำมันจะขึ้นราคา

— หรือพูดถึงแก๊สรั่วในอินเดียวว่า สัตว์
แม้นกก็ร่วงพลอย

— ประธานรัฐสภาเย็บปากไม่อำ

— รัฐบาลกลั่นใจ สักลี่ย่ายพก เอา
เงินออกหนุนรับซื้อข้าวทันที (สมัยนั้นไม่มี
ช่ายพกให้กลั่นแล้ว มีแต่เปิดเซฟ)

วิธีที่ ๔ การใช้คำที่สร้างสีสันสร้าง
อารมณ์ Color Word เพื่อเรียกร้องความ
สนใจ และบางครั้งถึงกับทำให้ข่าวนั้นกล่าว
เกินจริง คำต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ คำว่า จวก
สับ ฉะ ฉีก แฉ อัด เละ แหลก ยัน
สุดโหด ตัวอย่างเช่น

— “มลฤดี-หม่อมอม” รดขุ่นขี้
แหลก

— อธิบดีตำรวจเพิ่งสะคุ้ง ปัญหารด
ขี้จนรก ตั้งกรรมการวิจัยศึกษา

— งานฉลองรัฐธรรมนูญ จัดเลอเลิศ
อาหารโรงแรม-สุราฝรั่ง โต๊ะละ “แสนหก”
เหล้าอาหารไทย ขิดข้ายตกโต๊ะ

— สัปดาห์สุดโหด ๒ แพทย์ผู้เมื่อย
 ตมสนนนวนไหว ร่างและเลือดสาด

วิธีที่ ๕ ลักษณะประโยคในการ
 พาดหัวข่าว ส่วนมากนิยมขึ้นต้นประโยค
 ด้วยคำกริยาลอย ๆ เช่น

— รัวอาร์กาชำระแค้นฆ่าล้างโคตร
 ๔ ศพ หรือให้ปรับคณะรัฐมนตรีก่อนมี
 อัครวินม้ขาวโพล่

นอกจากนั้นยังมักเรียงส่วนขยายใน
 ประโยคตามใจชอบ จะเอาลักษณะหลักภาษา
 มาจับแทบไม่ได้เลย เช่น

— สิทธิ สิ่ง เกิดขาด พ่อค้าแก๊ส
 — หนุมันรัก แต่ติดลบ ผูกคอ ต้น
 ทองหลวง

— รัฐ ยาหอม เพิ่มเงินช่วยข้าราชการ
 วิธีที่ ๖ การตั้งสมญานามให้กับ
 บุคคลที่เป็นข่าว

— สามสี่ ออกโรงบดข้าวลือ ปรับ
 คณะรัฐมนตรี

— ปลาไหลไม่เลิกราขั้รัฐบาล
 — ปุ่หมายช้เหตุไปญ่ปุ่ เป็นโรคแพ้
 กระเพาะ

นอกจากนั้น ก็มี หม่อมบ้า อา ป้า
 ไอ้ซังตันโหด ๖ ตำรวจนทาโหด เป็นต้น

วิธีที่ ๗ การใช้บุคลาธิษฐาน คือ
 ใช้คำกริยาสำหรับสิ่งมีชีวิตกับคำนามที่ไม่มี
 ชีวิตเพื่อให้พาดหัวข่าวมีอารมณ์เลือดเนื้อมาก
 ขึ้น เช่น

— ฮ. หัวพุ่งมุดลินอีกแล้ว เรืออากาศ
 เอกแหลก

— แก๊สพิษยัง ขยี้ อาบังดำวุ้น
 จากนั้นก็มีคำหลาย ๆ คำที่รวมในกรณี
 นี้ เช่น อัด สับ นึก จวก ทั้งที่ความ
 จริงไม่ได้ทำกริยาอย่างนั้นแต่เปรียบเทียบให้ดู
 จริงจังขึ้น

วิธีที่ ๘ การที่หนังสือพิมพ์นิยม ใช้
 ถ้อยคำสำนวนแปลก ๆ ในพาดหัวข่าว
 เพื่อเร้าความสนใจ เพื่อความทันสมัย และ
 เพื่อความเก๋ทางภาษา เช่น

— ไอ เอ็ม เอฟ บัดเจินกู่ กองทุน
 ฟ้าตาล ชิมไปเลย

— แก๊งตกทอง ดูไม่จืด เอาทองเก้
 ตุ่นสาวขาวสวน

— รัฐล้นข้าวเปลือก ปี ๒๗ ไปโลก
 ๓๓๐๐ ต่อเกวียน

— ดต. เกิดมะเร็งในอารมณ์ ฟ่องรูป
 บ่นอตร. ถูกบับ

— เมืองไทย รวยไม่เสร็จ พบน้ำมันที่
 พิษณุโลกอีก

ตัวอย่างพาดหัวข่าวเหล่านี้เก็บจาก
 หนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ เช่น ไทยรัฐ
 มติชน มาตุภูมิ ดาวสยาม เดลินิวส์
 แนวหน้า ข่าวสด ตำราภาษาไทยส่วนมาก
 ก็กล่าวว่าพาดหัวข่าวเหล่านี้เองที่ทำให้
 เรียงความของนักเรียนเสียไป

ตำราทางหนังสือพิมพ์ ก็มักจะกล่าวว่า พาดหัวข่าวที่ผลิตผลทำให้ภาษาวิบัติเหล่านั้น เป็นพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ปริมาณอัน เป็นหนังสือพิมพ์ที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอ่าน เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ ดาวสยาม แนวหน้า และมักจะยกย่องว่าหนังสือพิมพ์ คุณภาพ เช่น สยามรัฐ มติชน มาตุภูมิ ใช้ภาษาได้ดีกว่าหนังสือพิมพ์ปริมาณ โดยเฉพาะในส่วนพาดหัวข่าว ที่เป็นเช่นนั้นก็ เพราะสาเหตุหลายประการคือ

๑. กลุ่มผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ๒ ประเภท เป็นคนละกลุ่มกัน หนังสือพิมพ์ปริมาณผลิต ให้ประชาชนชาวบ้านอ่าน ย่อมใช้ภาษาของ ชาวบ้าน ได้แก่ ภาษาปาก ภาษาสะแลง เป็นต้น ส่วนหนังสือพิมพ์คุณภาพผลิตให้ผู้มี การศึกษาอ่าน ภาษาที่ย่อมจะดีกว่าเป็น ธรรมดา

๒. ลักษณะของข่าวที่น่าสนใจ ก็เป็น คนละลักษณะกัน หนังสือพิมพ์คุณภาพมุ่ง สะท้อนสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ของประเทศ ส่วนหนังสือพิมพ์ปริมาณมุ่ง สะท้อนปัญหาปากท้อง ปัญหาที่รันทนแค้น และสัพเพเหระกตัญญู ๆ ไป เนื้อความในข่าว ของหนังสือพิมพ์คุณภาพนั้น จึงไม่เหมาะที่จะ ใช้ภาษาปาก รวมทั้งในส่วนพาดหัวข่าวด้วย

แต่จากการสำรวจพาดหัวข่าว หนังสือ-พิมพ์ในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา ลักษณะการใช้

ภาษาของพาดหัวข่าว กลับต่างจากตำราดัง กล่าว คือ หนังสือพิมพ์ทั้งคุณภาพและปริ-มาณในปัจจุบันมุ่งสร้างภาษาในพาดหัวข่าวให้ มีชีวิตชีวา เร้าใจ สร้างความตื่นตะลึงให้กับผู้ อ่านคล้ายคลึงกัน หรือในระดับเดียวกัน จะ สังเกตได้จากตัวอย่างที่ยกมากล่าว ในตอนต้น ก็นำมาจากหนังสือพิมพ์ทั้ง ๒ ประเภท ปน ๆ กันไป หากจะเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน อาจเปรียบได้ดังนี้

๕ เรื่องราคาข้าว

หนังสือพิมพ์ดาวสยาม ลงพาดหัวข่าวว่า

“รัฐบาลกลั่นใจ
สั่งคลังขายพอกเอาเงินออกหนุน รับซื้อ
ข้าวทันที เกวียนละ ๓,๓๐๐”

มาตุภูมิ ก็ลงพาดหัวที่คล้ายคลึงกันว่า

“รัฐลดข้าวเปลือก ปี ๒๗
ไปโลด ๓,๓๐๐ ต่อเกวียน”

๖ ข้าวแกสรวทอนเดีย

ไทยรัฐ ลงพาดหัวข่าวว่า

“แกสรวตายทันที ๒๖๕
ยังตายอีก-เจ็บนับหมื่น
สัตว์แม้นกก็ร่วงผล็อย”

มาตุภูมิ ใช้คำดูเถื่อนกว่า

“แกสรมณะ ลามบังพับ ๒ แสน
รุมไล่หัวประมุขรัฐละเลย”

และก็มีบางข่าว ที่หนังสือพิมพ์คุณภาพฉบับหนึ่ง ใช้ภาษาปากเขียนว่า

“คำคุณ^๕ช^๖แพ่ง^๗ชั้น ๔ เท้าตัว”

ภาษาเช่นนี้แม้แต่หนังสือพิมพ์ปริมาณก็ยังไม่กล้าใช้

ทำไมพูดหัวข่าว ในหนังสือพิมพ์คุณภาพจึงมีลักษณะรุนแรงเช่นนี้นะ

ลองดูยอดจำหน่าย หรือจำนวนคนอ่านหนังสือพิมพ์ทั้ง ๒ ประเภท หนังสือพิมพ์ปริมาณมียอดขายวันหนึ่ง ๆ ไม่ต่ำกว่า ๔ แสนฉบับ ขณะที่หนังสือพิมพ์คุณภาพโดยทั่วไป มียอดขายไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ฉบับ

เป็นไปได้ไหมว่า หนังสือพิมพ์คุณภาพต้องการเพิ่มยอดขายให้ตนเองด้วยการลดระดับภาษาจากภาษาถึงแบบแผน มาเป็นภาษาปากเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ปริมาณ

หรือว่า หนังสือพิมพ์คุณภาพจะมุ่งกระจายความรู้ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจการเมืองไปสู่ชาวบ้าน ด้วยภาษาที่ง่าย ๆ

หรือเป็นไปได้ทั้ง ๒ กรณี

อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์คุณภาพก็ยังไม่ได้ใช้เนื้อที่ถึงครึ่งหน้าแรก สำหรับพูดหัวข่าว เช่นหนังสือพิมพ์ปริมาณส่วนมาก

เพียงแต่ใช้ตัวอักษรขนาดเล็กลงพอพูดหัวข่าวก็น่าจะอ่านได้สบายๆ เพียงแต่ภาษาในพาดหัวข่าวเปลี่ยนจากภาษาราวเรียบมาเป็นภาษาที่ตื่นเต้นเร้าใจเช่นนี้ ตำราหลาย ๆ เล่มก็ตามไม่ทันแล้ว

การพาดหัวข่าวด้วยภาษาที่ห้วนเหวเช่นนี้ที่กล่าวมาแล้ว นักวิชาการบางท่านกล่าวว่าหนังสือพิมพ์เป็นกิจการทำลายภาษา หรือทำให้ภาษาวิบัติ แต่บางท่านก็แย้งว่าภาษาหนังสือพิมพ์เป็นอุปสรรคในการสื่อสาร เป็นภาษาที่เกิดจากความต้องการ ความรวดเร็ว และความกระตือรือร้นในการสื่อสาร เป็นภาษาสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่ง ที่มีบทบาทต่อผู้อ่านค่อนข้างสูง

ถึงเวลาแล้วที่น่าจะยอมรับกันได้ว่าภาษาพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ เป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ เป็นวิธีเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านรูปแบบหนึ่ง แต่ผู้เขียนข่าวหนังสือพิมพ์ ก็น่าจะมีดุลยพินิจในการใช้ภาษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารอย่างมีความรับผิดชอบ มีจรรยาบรรณ อย่ามุ่งเพียงขายข่าวโดยการทำลายภาษาของชาติ ด้วยคำต๋า คำหยาบ คำสองแง่สองมม หรือคำกล่าวเกินจริง เพียงแค่นี้ก็เกินพอแล้วสำหรับพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่รีบเร่ง □

อวยพร พานิช

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย และสื่อสารการแสดง
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ

ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา ฯ สหประชาชาติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือที่รู้จักกันนามองค์การ ยูเนสโก ได้ประกาศให้ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็น “ปีหนังสือสากล” หรือ “ปีหนังสือระหว่างชาติ” (International Book year 1972) โดยเหตุผลที่ว่า หนังสือมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญของสังคมและบุคคล ทั้งเป็นสื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชนในชาติ และขอรับรองให้บรรดาประเทศสมาชิก ร่วมฉลองปีหนังสือสากล ๒๕๑๕ ด้วยการจัดกิจกรรมอันเหมาะสม

ประเทศไทยในฐานะสมาชิกขององค์การยูเนสโก โดยมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา ฯ สหประชาชาติ (Thailand National Commission for Unesco) เป็นผู้ดำเนินงานจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น

คณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดงานปีหนังสือระหว่างชาติ ๒๕๑๕” ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน มีกรรมการเป็นผู้แทนและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือ มีโครงการทั้งหมด ๑๙ โครงการที่จะต้องดำเนินการ โครงการหนึ่งคือ “โครงการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ” และ “โครงการประกวดหนังสือดีเด่นของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย” โครงการทั้งสองนี้ได้ดำเนินสืบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะการประกวดหนังสือเป็นงานที่จะต้องดำเนินงานตลอดปี สืบเนื่องมาจากข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมสำหรับประเทศต่างๆ ขององค์การยูเนสโก ข้อหนึ่งในยี่สิบข้อ คือ “รัฐบาลและองค์การอาชีพที่เกี่ยวข้องอาจร่วมกันจัดทำรางวัลพิเศษ เช่น รางวัลทาง

วรรณกรรม รางวัลเรียงความของนักเรียน
รางวัลการออกแสดงมภ์ รางวัลหนังสือราคา
ถูก เป็นต้น”

คณะกรรมการแห่งชาติเพื่อจัดงานปี
หนังสือแห่งชาติ ๒๕๑๕ ได้สลายตัวไปเมื่อ
เสร็จสิ้นภารกิจ และอนุสนธิ์คำสั่งการสัมมนา
แห่งชาติว่าด้วยการวิทยุกระจายเสียง และวิทยุ
โทรทัศน์ครั้งที่ ๑ ที่บางแสน เมื่อเดือนพฤษ-
ภาคม ๒๕๑๕ ได้มีข้อเสนอแนะคณะรัฐมนตรี
ในเรื่องเกี่ยวกับหนังสือเล่ม และสิ่งพิมพ์
ต่าง ๆ ว่า รัฐบาลควรอนุมัติหลักการ และ
งบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้ง
“ศูนย์พัฒนาหนังสือแห่งชาติ” ขึ้นตาม
ข้อเสนอแนะขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เพื่อให้ศูนย์
นี้ศึกษาวิธีส่งเสริมการผลิตหนังสือให้มีปริมาณ
มากขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งนี้โดยพิจารณา
หาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ในเรื่อง ปัญหาเกี่ยว
กับนักเขียน ปัญหาเกี่ยวกับการตีพิมพ์ ปัญหา
เกี่ยวกับสำนักพิมพ์ ปัญหาเกี่ยวกับการจำหน่าย
ปัญหาเกี่ยวกับผู้อ่าน ต่อมาได้มีการสัมมนา
เรื่องการจัดตั้งและปฏิบัติงาน ของศูนย์พัฒนา
หนังสือแห่งชาติในเอเชียที่กรุงมนิลา ฟิลิ-
ปปินส์ ระหว่างวันที่ ๔-๘ ธันวาคม ๒๕๑๕
 และได้มีข้อเสนอแนะให้ประเทศภาคีสมาชิกจัด
ตั้งองค์การเกี่ยวกับหนังสือขึ้น

ดังนั้นในปี ๒๕๑๖ กรมวิชาการใน
ฐานะผู้รับผิดชอบ ได้เสนอเรื่องไปยังคณะ
กรรมการฝ่ายสื่อมวลชน ให้พิจารณาจัดตั้ง
ศูนย์พัฒนาหนังสือแห่งชาติขึ้นและคณะรัฐมนตรี
ได้ลงมติให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รับข้อ
เสนอแนะจากการสัมมนา และวางแผนที่จะ
ดำเนินการต่อไป กระทรวงศึกษาธิการรับ
เรื่องมาพิจารณาแล้วเห็นว่า ในชั้นแรกควร
จัดตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่ง
ชาติไปก่อน โดยมีฐานะเป็นเอกเทศ ทั้งนี้
โดยมี ม.ล. ปิ่น มาลากุล อธิการบดีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน นายอภัย
จันทวิมล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา-
ธิการในขณะนั้นเป็นรองประธาน และมีกรม-
การอีก ๑๖ ท่าน คณะกรรมการพัฒนา
หนังสือแห่งชาติชุดแรกได้รับการแต่งตั้ง
ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๖ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อร่วมมือพิจารณาปัญหาต่าง ๆ
เกี่ยวกับนักเขียน สำนักพิมพ์ การพิมพ์ การ
จำหน่ายหนังสือและปัญหาเกี่ยวกับผู้อ่าน

คณะกรรมการ ฯ ได้กำหนดขอบเขต
การปฏิบัติงานไว้ดังนี้

๑. ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมหนังสือ
คือ ปัญหาเกี่ยวกับนักเขียน
การตีพิมพ์ สำนักพิมพ์ การจำหน่าย และผู้
อ่าน โดยวิธีการสำรวจและวิจัยเพื่อให้ทราบ

ถึงสาเหตุของปัญหานั้น ๆ อันจะนำไปสู่วิธีการแก้ไขปัญหา

๒. วางโครงการ และแผนปฏิบัติงาน ในการแก้ปัญหา เสนอแนะโครงการหรือแผนปฏิบัติงานนั้น ๆ ต่อรัฐบาล เพื่อให้การพัฒนาหนังสือได้เข้าร่วมอยู่เป็นส่วนหนึ่ง ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

๓. ขอความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ ของรัฐบาลและเอกชน ในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติใช้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ช่วยการจำหน่ายหนังสือ และพัฒนานิสัยรักการอ่านหนังสือหรือขยายขอบเขตนักอ่านให้กว้างขวาง

๔. ส่งเสริมการผลิตหนังสือ โดยเฉพาะประเภทที่มีความต้องการมาก แต่ตลาดหนังสือมีหนังสือประเภทนี้น้อย

๕. จัดการสัมมนาหรืออบรมวิทยากร แขนงต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมหนังสือ เพื่อให้ได้มีความรู้ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมประเภทนี้ให้มากขึ้น

คณะกรรมการชุดนี้ได้สิ้นสุด เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๖ ไปพร้อมกับการเปลี่ยนคณะรัฐบาล และได้รับการแต่งตั้งใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๑๗ โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติข้อเสนองานนี้อีกตามข้อเสนอของกรมวิชาการ โดยมีหน้าที่ตามเดิม เพียงแต่กำหนดหน้าที่เฉพาะปัญหา

เมื่อคณะรัฐมนตรีชุดนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ครั้นแรกลาออกเมื่อเดือน พฤษภาคม ๒๕๑๗ คณะรัฐมนตรียังได้มีมติให้คณะกรรมการชุดนี้คงปฏิบัติงานต่อไป โดยให้กรมวิชาการเสนอเรื่องราวปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ และได้รับอนุมัติการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ โดยมี ม.ล. ปิ่น มาลากุล เป็นประธาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานคนที่ ๑ อธิบดีกรมวิชาการเป็นรองประธานคนที่ ๒ มีกรรมการรวม ๒๖ ท่าน มีอายุการทำงาน ๒ ปี โดยมีภาระหน้าที่ขอบเขต การปฏิบัติงานเช่นเดิม

ในปี ๒๕๑๙ คณะรัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่ง คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติจึงได้ยุบเลิกไป

แม้ว่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕๒๐ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือได้สิ้นสุดภาพไปตามวิถีการเมืองแล้วก็ตาม แต่งานพัฒนาหนังสือซึ่งมีกิจกรรมประจำปี คือ การจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ และการประกวดหนังสือประจำปียังคงดำเนินการต่อไป โดยกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งกรรมการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ให้ดำเนินกิจกรรมแทนหรือบางปีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับกิจการหนังสือได้เป็นผู้ดำเนินงานแทน

ต่อมาในปี ๒๕๒๑ กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหนังสือขึ้นใหม่ โดยให้เป็นคณะกรรมการหนึ่งที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ตามคำสั่งเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๑ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ จึงเปลี่ยนฐานะเป็นคณะกรรมการหนึ่งของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติกระทรวงศึกษาธิการ มีนายอภัย จันทวิมล เป็นประธาน และศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการเป็นกรรมการและเลขานุการ

วัตถุประสงค์ของคณะกรรมการชุดนี้ มีดังนี้

๑. ประสานงานกับองค์การรัฐบาล เอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือทั้ง ๕ ฝ่าย คือ ผู้เขียน บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ สำนักพิมพ์และผู้จำหน่ายเผยแพร่หนังสือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาต้นหนังสือทั้งภายในและนอกประเทศ

๒. ร่วมมือกับองค์การต่างประเทศ เช่น ยูเนสโก (ปารีสและกรากี) ศูนย์วัฒนธรรมแห่งเอเชียของยูเนสโก ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือของประเทศและรับมติของการประชุมองค์การ ฯ เหล่านี้มาปฏิบัติในส่วนที่ประเทศไทยเกี่ยวข้อง

๓. ส่งเสริมคุณภาพของผู้ผลิตหนังสือทั้ง ๕ ฝ่าย เพื่อจัดทำหนังสือให้มีคุณภาพสูงขึ้นและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้อ่าน ในรูปการสัมมนา การประชุม การประชุมปฏิบัติการ การอบรม การให้ทุนงาน การเปิดสอนวิชาการผลิตหนังสือ ในระดับปริญญาและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

๔. ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยการจัดหาหนังสือดีในราคาถูก ให้กับผู้อ่านอย่างทั่วถึง ทั้งในเมือง และชนบท ในรูปกิจกรรมการจัดสัปดาห์หนังสือแห่งชาติและงานสัปดาห์หนังสือประจำจังหวัด การจัดทำธนาคารหนังสือ การบริจาคหนังสือ เป็นต้น

๕. วิจัยค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับการผลิตหนังสือในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลทั้ง ๕ ฝ่าย

๖. ส่งเสริมการผลิตหนังสือที่มีคุณภาพในราคาถูกโดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็ก ด้วยการจัดกิจกรรมประชุมปฏิบัติงานจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อผลิตต้นฉบับที่ดี และจัดพิมพ์จำหน่ายในราคาถูกและแนะนำหนังสือในรูปการจัดพิมพ์เอกสารรายชื่อหนังสือเด็กที่ดี

๗. เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือของประเทศไทยให้นานาชาติทราบ

๘. สนับสนุนและประสานงานด้านการแปลหนังสือต่างประเทศเป็นภาษาไทย

ในปี ๒๕๒๒ กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาปรับปรุงคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ

โดยให้เพิ่มกรรมการอีกหนึ่งคน รวมมีกรรมการทั้งหมด ๑๙ คน และได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๒ มีฐานะเป็นกรรมการหนึ่งที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติเหมือนเดิม

ในปี ๒๕๒๖ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาปรับปรุงรายชื่อคณะกรรมการพัฒนาหนังสือใหม่อีกครั้งหนึ่งและได้รับการแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๖ โดยมีชื่อว่า คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ ฯ ของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา ฯ สหประชาชาติ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๑. พิจารณาเสนอแนะและให้คำปรึกษาหารือแก่คณะกรรมการแห่งชาติ ฯ ในค่านโยบายการดำเนินงานทางด้านการพัฒนาหนังสือที่เกี่ยวกับองค์การศึกษา ฯ สหประชาชาติ

๒. เข้าร่วมในการวางแผนและดำเนินงานทางด้านการพัฒนาหนังสือขององค์การ ฯ

๓. ส่งเสริมให้หน่วยราชการและสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและมิใช่ของรัฐบาลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านการพัฒนาหนังสือขององค์การ ฯ

๔. ติดตามการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาหนังสือขององค์การ ฯ

๕. เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมด้านการพัฒนาหนังสือขององค์การ ฯ

๖. จัดงานส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการพัฒนาหนังสือ เช่น จัดนิทรรศการ ประกวดหนังสือประจำปี สัปดาห์หนังสือแห่งชาติประจำปี เป็นต้น

๗. รับผิดชอบงานอื่นๆ ตามแต่จะได้รับการมอบหมายจากคณะกรรมการแห่งชาติ ฯ

ผลงานสำคัญของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ

ผลงานสำคัญของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือ ได้แก่

๑. การจัดงาน สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ประจำปี ได้จัดขึ้นทุกปี โดยมีผู้รับผิดชอบคือ คณะกรรมการพัฒนาหนังสือ ฯ ซึ่งจะเสนอกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานขึ้นทุกครั้งที่มติให้จัดงานขึ้นวัตถุประสงค์ ของการจัดงานโดยทั่วไปก็เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเขียน การผลิต การจัดพิมพ์ การเผยแพร่ การจำหน่ายหนังสือและการอ่านหนังสือ รวมทั้งการแนะนำคุณประโยชน์ของหนังสือและจัดแหล่งแสดงหนังสือขนาดใหญ่ให้ประชาชนได้ชม และเลือกซื้อในราคาถูกและเพื่อประกาศเกียรติคุณผู้ผลิตหนังสือดีประจำปีด้วย นอกจากนี้ในแต่ละปียังได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปีนั้นอีกด้วย

การจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติได้กระจายออกไปยังส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์

ประสงค์เพื่อกระจายหนังสือที่ดีมีคุณค่าออกไป
สู่ต่างจังหวัด เพื่อส่งเสริมการอ่านให้แพร่หลาย
และเพื่อหาประสบการณ์ในการจัดงานต่าง
จังหวัด ครั้งแรก (พ.ศ. ๒๕๒๕) จัดขึ้นที่
จังหวัดพิษณุโลก ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๖)
จังหวัดมหาสารคาม

๒. การประกวดหนังสือ ประจำปี
วัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการเขียน
การผลิต การจัดพิมพ์ และการอ่านหนังสือ
ที่ดี และแนะนำหนังสือที่ดีมีคุณค่า หนังสือที่มี
การประกวดแบ่งเป็น ๕ ประเภท คือ ประเภท
สารคดี ประเภทนวนิยาย และกวีนิพนธ์
ประเภทหนังสือสำหรับเด็ก ประเภทหนังสือ
การ์ตูน และประเภทหนังสือสวยงาม ในปี
พ.ศ. ๒๕๒๖ ซึ่งเป็นปีที่พอชนรามาแห่งประเทศไทย
ได้ทรงกิดประดิษฐ์ลายสือไทยครบ
๗๐๐ ปี ได้มีการประกวดวารสารที่พิมพ์เผยแพร่
ในปี ๒๕๒๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ส่งเสริมการผลิตวารสารภาษาไทย ที่พิมพ์เผยแพร่
โฆษณาในประเทศไทยให้มีคุณภาพดีมีสาร
ประโยชน์ □

จินตนา ไบกาชัย
หัวหน้างานแปลหนังสือ
ศูนย์พัฒนาหนังสือ
กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

กฎหมายกับห้องสมุด

ไพฑูรย์ เหมะรัตตะ

กฎหมายนั้นอาจกล่าวได้ว่ามีอยู่คู่เคียงกับสังคมมนุษย์มาโดยตลอดนับแต่มนุษย์เริ่มเกาะกลุ่มอยู่ร่วมกันเป็นสังคม จนถึงกับมีสุภาษิตบทหนึ่งว่า “Ubi societas, ibi jus” ซึ่งแปลว่า “มีสังคมที่ไหน ที่นั่นย่อมมีกฎหมาย” โดยนัยดังกล่าวนี้ กฎหมายจึงถูกให้ความหมายว่า เป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ซึ่งรวมทั้งจารีตประเพณีที่มีความสำคัญถึงขนาดต้องบังคับการให้เป็นไปตามนั้นด้วยอำนาจของสังคมด้วย

ความจำเป็นของมนุษย์ในการจัดระเบียบของสังคมเพื่อความอยู่รอดและเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นเหตุให้มนุษย์ต้อง

ชวนช่วยหาเครื่องมือมาใช้เพื่อการนี้ และเครื่องมือที่ดีที่สุดที่มนุษย์ค้นพบก็คือกฎหมาย โดยเหตุนี้กฎหมายจึงเป็นขอบข่ายที่คอยควบคุมและจำกัดขอบเขตความประพฤติของแต่ละคนที่อยู่ร่วมกันในสังคม

กฎหมายเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับและใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมมากที่สุด นับตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดระเบียบการปกครองการเมือง เศรษฐกิจและสังคม กฎหมายได้เข้ามามีส่วนสำคัญและเป็นแกนหลักในการนี้ทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ว่า ในเรื่องการเมืองและการปกครอง ก็มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นแม่บท กฎหมายเลือกตั้ง กฎหมายพรรคการ-

“มีสังคมที่ไหน ที่นั่นย่อมมีกฎหมาย”

เมืองเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดของแต่ละเรื่องอีกชั้นหนึ่ง ในการบริหารกิจการงานของรัฐก็มีกฎหมายเฉพาะวงขอบเขตไว้เป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น กฎหมายระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎหมายที่เกี่ยวกับการเงิน การคลัง และการอื่น ๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ทุกส่วนในสังคมซึ่งประกอบเป็นรัฐ ถูกควบคุมและวงจำกัดเขตโดยกฎหมายทั้งสิ้น ในส่วนความสัมพันธ์ของเอกชนพลเมืองก็มีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วงขอบเขตในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของแต่ละคนไว้ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ในส่วนการควบคุมความประพฤติของบุคคลในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นก็มีกฎหมายอาญาเป็นหลักในการจำกัดขอบเขตเสรีภาพของบุคคลแต่ละคนมิให้ก้าวล่วงขอบเขตเสรีภาพของบุคคลอื่นหรือเป็นการกระทบกระเทือนต่อมหาชนโดยส่วนรวม ทั้งนี้ ก็เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขในสังคมนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายจะมีส่วนสำคัญในการจัดระเบียบของชุมชนและวางข้อบังคับกำหนดความประพฤติของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในชุมชนนั้นก็ตาม แต่การที่รัฐจะตรากฎหมายออกมาใช้บังคับให้ครอบคลุมไปทุก ๆ เรื่องนั้นย่อมเป็นการฟั่นฝาย ดังนั้น จึงเป็น

หลักการที่ใช้กันโดยทั่วไปทุกประเทศทั่วโลกที่รัฐจะออกกฎหมายหลักและพื้นฐานเอาไว้เป็นการทั่วไปเสียชั้นหนึ่งก่อน ตัวอย่างเช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติแต่ในหลักใหญ่ ๆ และเรื่องทั่วไป ครอบคลุมความสัมพันธ์ที่สำคัญ ๆ เอาไว้ชั้นหนึ่ง ต่อเมื่อพิจารณาเห็นว่า มีกรณีพิเศษ ๆ เกิดขึ้นและเป็นความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้าควบคุมและจำกัดขอบเขตของกรณีนั้นไว้เพื่อประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวมแล้ว รัฐก็จะตรากฎหมายออกใช้บังคับแก่กรณีนั้นเป็นกรณี ๆ ไป เช่น การออกกฎหมายเพื่อควบคุมการจัดตั้งทรัพย์สิน หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการเล่นแชร์ เหล่านี้เป็นต้น

ที่กล่าวมาโดยย่อนี้ย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า กฎหมายนั้นมีความสำคัญและสัมพันธ์เกี่ยวข้องต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างแยกกันไม่ออก อย่างไรก็ดี เนื่องจากกฎหมายนั้นมีวัตถุประสงค์อันยิ่งใหญ่ในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อย และความผาสุกของชุมชนโดยส่วนรวม ดังนั้น ถ้าเรื่องใดไม่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อมหาชนโดยส่วนรวมแล้ว เรื่องนั้นก็ไม่ต้องออกกฎหมายมาใช้บังคับตรงกันข้าม ถ้าเรื่องใดมีผลไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อมกระทบกระเทือนต่อส่วนใดเสียของผลประโยชน์มหาชนโดยส่วนรวมแล้วย่อม

หลักหนีไม่พ้นที่จะต้องตรากฎหมายออกมาใช้ บังคับแก่กรณีนั้น ๆ เสมอไป

กฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองมหาชนโดยส่วนรวมดังกล่าวมานี้ที่เห็นตัวอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะก็คือ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายป้องกันการค้ากำไรเกินควร กฎหมายห้ามการผูกขาดและจำกัดทางธุรกิจการค้า และกฎหมายอื่น ๆ อีกหลายฉบับเหล่านี้เป็นต้น

ส่วนกฎหมายที่มีศักดิ์รองลงมาจากกฎหมายเฉพาะเหล่านี้จะเป็นจำพวก พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจฝ่ายบริหารตราขึ้นใช้ ซึ่งมีผลบังคับเช่นเดียวกับกฎหมายนั้น ๆ หากอยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายหลักกำหนดไว้ ตัวอย่างเช่น กฎกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวกับการแรงงาน กฎกระทรวงพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการห้ามการผูกขาดทางการค้า เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมี ขอบัญญัติของเทศบาล ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายเทศบาล ขอบัญญัติกรุงเทพมหานครซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างขอบัญญัติของกรุงเทพมหานคร ก็เช่น ห้ามสูบบุหรี่บนรถโดยสารประจำทาง ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่

สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งขอบัญญัติเหล่านี้ผู้ฝ่าฝืนย่อมได้รับโทษทางอาญาคือโทษปรับหรือจำคุกเช่นเดียวกับโทษที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา

อย่างไรก็ดี ยังมีกิจการซึ่งมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะอีกหลายอย่างที่ยังไม่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติคุ้มครองไว้โดยตรง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าน่าจะได้มีการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้กันอย่างหนักแน่นจริงจังเสียแต่ในขณะนี้ ทั้งนี้ เพราะบริการสาธารณะเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของมหาชนโดยส่วนรวมมาก เช่นเดียวกับบริการสาธารณะอย่างอื่นที่มีกฎหมายเฉพาะคุ้มครองแล้ว ตัวอย่างเช่น กิจกรรมบริการของห้องสมุด เป็นต้น

ห้องสมุดนั้น แม้ว่าโดยหลักแล้วจะจัดตั้งขึ้นสำหรับเพื่อบริการเฉพาะสมาชิกโดยตรงก็ตาม แต่โดยทั่วไปแล้วแม้มิใช่เป็นสมาชิกของห้องสมุดนั้น ๆ แต่ถ้าเป็นผู้รักเรียนและรักการศึกษาแล้ว ย่อมเข้าไปใช้บริการของห้องสมุดได้ทุกแห่งเสมอ ผลจึงเสมอกับว่าบริการห้องสมุดเป็นบริการสาธารณะที่มุ่งเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเช่นเดียวกัน

ในการบริการทางวิชาการของห้องสมุดนั้นเป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า ได้ก่อกำเนิดมาตั้งแต่สมัยกรุงบาบิโลนยังเรืองอำนาจมาจนถึงปัจจุบัน ประโยชน์ของห้องสมุดเป็นอย่างไร และวิวัฒนาการของห้องสมุดเป็นมาอย่างไรนั้น

ผู้เขียนจะไม่กล่าวถึงเพราะจะเป็นการเอามะพร้าวห้าวมาขายสวนมะพร้าวซึ่งถ้าผิดพลาดไปก็คงจะแก้ตัวลำบาก ผู้เขียนจะขอเขียนถึงแต่เฉพาะทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบริการห้องสมุด ซึ่งเท่าที่ทราบเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ความหนักอกหนักใจให้แก่ท่านบรรณารักษ์ห้องสมุดเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

ปัญหาแรกที่คุณเขียนเคยได้รับการไต่ถามอยู่บ่อย ๆ ก็คือ การคัดลอกหรือทำสำเนาหนังสือหายากเพื่อไว้ให้บริการในห้องสมุดจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามกฎหมายหรือไม่

ปัญหานี้เห็นว่า ถ้าเป็นการกระทำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ แล้วย่อมไม่ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากการทำซ้ำนั้นมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำกำไรในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น

(๒) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

จำนวนที่ทำซ้ำตาม (๑) และ (๒) ต้องไม่เกินจำนวนที่จำเป็นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้วย”

ปัญหาต่อไปที่เกิดขึ้นกับห้องสมุดมากก็คือ หนังสือหายาก ซึ่งในบางแห่งมีสถิติหนังสือหายาบบ้างหนึ่ง ๆ มากจนน่าตกใจ เช่น ห้องสมุดคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหนังสือประมาณ ๑๙,๐๐๐ เล่ม ในปีหนึ่ง ๆ จะมีหนังสือหายาก ๔๐๐ เล่ม เป็นต้น ปัญหาที่เข้าใจว่าห้องสมุดแต่ละแห่งคงจะดำเนินการแก้ไขกันอยู่แล้ว แต่ก็คงจะแก้ไขได้ไม่มากนัก เพราะวิธีการของผู้ที่ขโมยหนังสือในห้องสมุดนั้นมีกรรมวิธีที่พิสดาร และซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ จนบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดตามไม่ทัน

การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายนั้น ปัจจุบันต้องอาศัยกฎหมายอาญาเป็นหลัก เพราะยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองห้องสมุดโดยตรง กล่าวคือ เจ้าของห้องสมุดจะต้องไปร้องทุกข์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในท้องที่นั้นไว้เพื่อให้การดำเนินการสืบสวนและสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ซึ่งถ้าจับตัวผู้กระทำผิดไม่ได้คาหนังคาเขา การร้องทุกข์ไว้ในกรณีนี้ไร้ผล หนังสือที่หายไปก็คงจะไม่ได้อันกลับมาอย่างแน่นอน หนทางที่ดีที่สุดก็คือต้องเข้มงวดกวดขันในเรื่องนี้ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นวิธีป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีอื่น

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นแก่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดอีกว่า จะมีอำนาจตามกฎหมายในการตรวจค้นทรัพย์สินของผู้ที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดได้มากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์นั้นมีใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะมีอำนาจตรวจค้นบุคคลใด ๆ ได้ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า โดยอำนาจของเจ้าของสถานที่ บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าของสถานที่อาจตีตราปิดไว้ที่หน้าห้องสมุด กำหนดเงื่อนไขในการเข้าและออกห้องสมุดไว้ว่าผู้ที่จะเข้าไปใช้บริการห้องสมุดได้จะต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นทรัพย์สินของตนได้ทั้งขณะเมื่อจะเข้าไปในห้องสมุด และในขณะที่จะออกจากห้องสมุด มิฉะนั้นก็ใช้สิทธิของเจ้าของสถานที่ ห้ามมิให้บุคคลนั้นเข้าไปในห้องสมุด ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเข้าใจว่าคงจะแก้ปัญหาการขโมยหนังสือ การกรีดหรือตัดบางส่วนของหนังสือในห้องสมุดได้ดีมากทีเดียว

ยังมีปัญหาที่เกี่ยวกับหนังสือของห้องสมุดหายอีกกรณีหนึ่ง คือ ผู้ที่มีสิทธิยืมหนังสือขอยืมหนังสือออกไปแล้ว “อม” หรือเอาหนังสือนั้นไว้เป็นของตนเสียโดยไม่ยอมส่งคืน ตามกำหนดเวลาแล้วหายหน้าไปจากห้องสมุดแห่งนั้นจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง

บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคนใหม่จึงจะเผลอกลับมาสมัครเป็นสมาชิกหรือขอต่ออายุสมาชิก แล้วขอยืมหนังสือใหม่อีกต่อไป ดังนั้นจะแก้ปัญหาและจัดการป้องกันได้อย่างไรหรือไม่

สำหรับปัญหานี้ ผู้เขียนเห็นว่า ทางแก้ไขก็คือ จัดทำทะเบียนประวัติที่อยู่ของสมาชิกให้ชัดเจนและแน่นอน และเมื่อสมาชิกประสงค์จะขอยืมหนังสือไปอ่านนอกห้องสมุดต้องให้ทำสัญญาขอยืมให้ไว้แก่ห้องสมุด ในสัญญายืมดังกล่าวนี้ ควรมีข้อความที่กำหนดระยะเวลาขอยืม ความรับผิดชอบในกรณีหนังสือที่ยืมเกิดสูญหายไประหว่างเวลาที่ขอยืม รวมทั้งกำหนดค่าปรับไว้ในสัญญาดังกล่าวด้วย เช่นนี้ เมื่อสมาชิกที่ยืมหนังสือไม่จัดการส่งหนังสือคืนตามกำหนดเวลาในสัญญา ทางห้องสมุดก็ย่อมมีสิทธิปรับได้ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญา และถ้าสมาชิกผู้นั้นคิดว่าจะ “อม” หนังสือนั้นไว้เป็นของตน ทางห้องสมุดก็ควรแจ้งความความดำเนินคดีกับผู้นั้นในข้อหายักยอกต่อไปตามกฎหมาย

ในส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่มีสิทธิยืมของห้องสมุดนั้น ตามหลักแล้วก็คงไม่มีสิทธิขอยืมหนังสือออกไปอ่านนอกห้องสมุดอย่างแน่นอน ในกรณีที่ผู้นั้นจะขโมยหนังสือออกไปนอกห้องสมุดก็คงจะกระทำมิได้ ถ้าทางห้องสมุดใช้วิธีป้องกันโดยเข้มงวดและกวดขันดังกล่าว

มาแล้วข้างต้น แต่การที่ทางห้องสมุดจะให้บุคคลนั้นปฏิบัติตามระเบียบของห้องสมุด เช่น ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามนำอาหารหรือเครื่องดื่มเข้ามารับประทานในห้องสมุด ห้ามพูดคุยเสียงดัง ห้ามเข้าไปนอน หรือห้ามเข้าไปพลอกรักกันในห้องสมุดนั้น ข้อห้ามเหล่านี้จะมีผลบังคับได้หรือไม่ และถ้ามีการฝ่าฝืนทางเจ้าหน้าที่หรือบรรณารักษ์จะดำเนินการได้แค่ไหนเพียงใด

ปัญหาเห็นว่า ถ้าบรรณารักษ์ได้รับมอบหมายจากเจ้าของสถานที่ให้เป็นผู้ปกครองดูแลและควบคุมห้องสมุดแล้ว ย่อมมีอำนาจที่จะออกระเบียบ กฎ ข้อบังคับใด ๆ ที่เห็นว่าเพื่อประโยชน์ในการใช้ห้องสมุดได้ และถ้ามีการฝ่าฝืนก็อาจเชิญบุคคลนั้นออกจากห้องสมุด และอาจห้ามมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเข้าใช้ห้องสมุดได้ ซึ่งถ้ามีการฝ่าฝืนใช้กำลังเข้าไปหรือไม่ยอมออกแต่โดยดี ท่านบรรณารักษ์ผู้รับมอบอำนาจจากเจ้าของสถานที่ก็อาจจะไปดำเนินการแจ้งความในฐานผู้บุกรุกได้

อย่างไรก็ตาม ขอเตือนไว้เสียก่อนว่า ท่านบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด หรือแม้แต่ยามของสถานที่อย่าได้ใช้กำลังโดยพลการตนเองเลย ควรดำเนินการไปตามขั้นตอนตามกฎหมายโดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

ตามกฎหมายเป็นผู้ดำเนินการจะดีกว่า มิฉะนั้นก็อาจจะเจอข้อหาทำร้ายร่างกายหรือข้อหาทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพก็เป็นได้ □

ไชยศ เหมะรัตตะ

รองศาสตราจารย์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เราจะใช้ประโยชน์จาก ‘ลิขสิทธิ์’ ได้อย่างไร

ผู้ที่ใช้ประโยชน์จาก วรรณกรรม และศิลปกรรม ที่ผู้อื่นสร้างขึ้น ควรปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและตามมารยาท เพื่อไม่ต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีฐานละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งอาจได้รับโทษโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรืออาจถูกประณามหยามเหยียดว่า “ทำนาบนหลังคน” “คดโกงสติปัญญาของผู้อื่น” หรือ “เป็นโจรวรรณกรรม”

ในประเทศไทยเรา ได้มีกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์มาแล้ว นับแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อมา ประเทศไทยได้ตรา “พระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช ๒๔๓๔” ออกบังคับใช้ และในปีเดียวกันนั้น รัฐบาลไทยได้ลงนามเป็นภาคีสัญญาเบอร์น ซึ่งเป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พระราชบัญญัติ พ.ศ. ๒๔๗๔

นี้ ต่อมาฉัสมัย รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ (กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร) จึงได้ยกเลิก และประกาศใช้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พุทธศักราช ๒๕๒๑ แทน

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พุทธศักราช ๒๕๒๑ มีบทบัญญัติ ๕๐ มาตรา ประมวลสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

๑. ลิขสิทธิ์ (Copyright) คืออะไร

ลิขสิทธิ์ คือ สิทธิในงานวรรณกรรมและศิลปกรรม ในฐานะผู้สร้างสรรค์ หรือผู้เป็นเจ้าของที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับ “งาน” ที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

๒. “งาน” อะไรบ้างที่ได้รับความคุ้มครอง

“งาน” ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ ๒๕๒๑ นี้ มีความหมายกว้างขวางมาก คือ หมายรวมงานประเภท วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดอันเป็น

งานในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

๓. ขอบเขตการคุ้มครอง

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ๒๕๒๑ กำหนดให้ "งาน" ทุกอย่างที่กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งที่ได้รับความคุ้มครอง "ลิขสิทธิ์" ทั้งสิ้น ผู้ใดจะ "ทำซ้ำ" "ดัดแปลง" หรือนำไป "โฆษณา" จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของ "ลิขสิทธิ์" ก่อน

"ทำซ้ำ" หมายความว่า การทำขึ้นใหม่ รวมทั้งการคัดลอกไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ เปลี่ยนแบบ ทำสำเนา ทำแม่พิมพ์ บันทึกภาพ หรือบันทึกเสียงและภาพ จากต้นฉบับ จากสำเนา หรือจากการโฆษณาในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

"ดัดแปลง" หมายความว่า ทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม หรือจำลองงานต้นฉบับในส่วนอันเป็นสาระสำคัญ โดยไม่มีลักษณะเป็นการจัดทำงานขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน

ในส่วนที่เกี่ยวกับวรรณกรรม หมายความว่า ความรวมถึง การแปลวรรณกรรม การเปลี่ยนรูปวรรณกรรม เช่น นำนวนิยายไปเรียบเรียงเป็นบทละครโทรทัศน์ หรือรวบรวมวรรณกรรมโดยคัดเลือกและจัดลำดับใหม่ เช่น นำสารคดีบทยาว ๆ มาย่อ ตัดตอน ทำเป็นเรื่อง

สั้นลง หรือคัดเลือกเรื่องบางตอนจากสารคดี หรือตำรา นำมารวมพิมพ์ใหม่

ในส่วนที่เกี่ยวกับนาฏกรรม หมายความว่า รวมถึง

- เปลี่ยนงานที่มีใช้นาฏกรรมให้เป็นนาฏกรรม
- เปลี่ยนนาฏกรรมให้เป็นงานที่มีใช้นาฏกรรม

ทั้งนี้ ไม่ว่าในภาษาเดิมหรือต่างภาษากัน เช่น นำเอาการแสดงละครบนเวทีมาเปลี่ยนเรียบเรียงเป็นบทเล่าเรื่อง

ในส่วนที่เกี่ยวกับศิลปกรรม หมายความว่า รวมถึง เปลี่ยนงานที่เป็นรูปสองมิติหรือสามมิติ หรือทำหุ่นจำลองจากงานต้นฉบับ เช่น การทำหุ่นจำลองแบบอาคารสถาปัตยกรรมที่มีลิขสิทธิ์

ในส่วนที่เกี่ยวกับดนตรีกรรม หมายความว่า รวมถึง จัดลำดับเรียบเรียงเสียงประสาน หรือเปลี่ยนคำร้องหรือทำนองใหม่

"โฆษณา" หมายความว่า ทำให้ "งาน" นั้นๆ ปรากฏแก่มหาชน โดยการแสดง บรรยาย สวด บรรเลง ทำให้ปรากฏโดยเสียงและหรือภาพก่อสร้าง นำออกจำหน่าย หรือวิธีอื่นใดก็ตาม

สิทธิในการ "ทำซ้ำ" "ดัดแปลง" และ "โฆษณา" นี้ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ บัญญัติไว้ให้

“เป็นสิทธิแต่ผู้เดียว” ของผู้สร้างสรรค์หรือผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

ผู้สร้างสรรค์ หมายความว่า ผู้ทำหรือก่อให้เกิดงาน โดยความคิดริเริ่มของตนเอง เช่น นักประพันธ์ กวี ผู้แต่งหนังสือและบทกวีนิพนธ์และบทความต่าง ๆ สถาปนิกผู้ออกแบบก่อสร้าง ประติมากร ผู้คิดประดิษฐ์ปั้นรูป นักแต่งเพลง ผู้แต่งทำนองเพลง มีคำร้องหรือไม่ก็ตาม ศิลปินผู้คิดประดิษฐ์ทำในการแสดง เช่น ท่ารำ ท่ารำบ่าปลายเท้าทำอื่น ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นการแสดง ผู้คิดออกแบบประดิษฐ์งานศิลปะประยุกต์ เช่น ออกแบบเสื้อสตรี แบบของที่ระลึก ลวดลายผ้า ฯลฯ

ลิขสิทธิ์นั้น มอบโอนได้ จะมอบโอนบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ ต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรจึงจะมีผลชัดเจนตามกฎหมาย เช่น นางสาว ก. เป็นผู้สร้างสรรค์นวนิยายเรื่อง “บุญบันดาล” จะมอบให้สำนักพิมพ์งามตา พิมพ์โฆษณานวนิยาย จำหน่ายเผยแพร่ หรือมอบให้บริษัทงามผล ตัดแปลงนวนิยายเรื่องนั้นเป็น บทโทรทัศน์ นำออกแสดงเป็นละครโทรทัศน์ ก็ทำสัญญาซื้อขายตกลงรายละเอียดกัน กำหนดระยะเวลาที่จะใช้ประโยชน์ลิขสิทธิ์ชั่วคราว หรือจะขายขาดให้เลย และกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ เช่น ค่าลิขสิทธิ์ ฯลฯ สมมติว่าขายลิขสิทธิ์ให้สำนักพิมพ์งามตา

ตลอดไป สำนักพิมพ์งามตาก็กลายเป็น “เจ้าของลิขสิทธิ์” ต่อไปผู้ที่จะใช้ลิขสิทธิ์นวนิยายเรื่องนี้ก็ต้องมาขออนุญาตจากสำนักพิมพ์งามตา

การเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยรับมอบโอน อีกวิธีหนึ่ง คือ รับมอบโอนโดยทางมรดก เช่น ผู้สร้างสรรค์ ถึงแก่กรรม ทายาทอาจเป็นภรรยา ลูก อาจได้รับมอบลิขสิทธิ์ตามพินัยกรรม เช่น นางสาวสุนทรี ชมธวัช ทายาทผู้รับมรดกลิขสิทธิ์ของ “ดอกไม้สด” และได้มอบโอนให้แก่หอสมุดแห่งชาติ

การรับมอบโอนลิขสิทธิ์มานั้น เจ้าของลิขสิทธิ์ที่ได้รับมอบโอนจะได้รับความคุ้มครองในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้

อนึ่ง ควรทราบด้วยว่า แม้จะมีการมอบโอนลิขสิทธิ์แล้วก็ตาม “ผู้สร้างสรรค์” ก็ยังได้รับความคุ้มครองสิทธิ์ในข้อที่ว่า ผู้รับโอน (ไม่ว่าจะโดยการซื้อขาย เช่า หรือรับมอบโดยมรดกหรือโดยอื่นใด) จะนำผลงานนั้นไปดัดแปลง บิดเบือน ตัดทอน หรือทำประการอื่นใดที่เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้สร้างสรรค์มิได้

อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์

การที่กฎหมายบัญญัติให้มีการ “คุ้มครอง” ลิขสิทธิ์ ก็เพื่อให้ผู้สร้างสรรค์ หรือเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้รับสิทธิประโยชน์จาก “งาน” เพื่อสามารถดำรงชีพในสภาพเหมาะสม

จะได้มีพลังสร้างสรรค์งาน ได้มากขึ้นและดีขึ้น หากสร้างสรรค์ผลงานแล้ว มีผู้นำไปเป็น ประโยชน์กอบโกยความมั่งคั่งร่ำรวยเช่น พ่อค้า นำบทประพันธ์ ไปตีพิมพ์จำหน่ายเผยแพร่ หากำไร โดยไม่จ่ายผลประโยชน์แก่ผู้สร้าง- สรรคอย่างยุติธรรมแล้ว ผู้สร้างสรรค์ก็จะไม่ สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีต่อไปได้เป็นเช่นนี้ ย่ำแย่แต่ผู้ใช้ประโยชน์จากลิขสิทธิ์ เช่น พ่อค้า จะขาดประโยชน์ไป เพราะไม่มีผลงานใหม่ มาให้ใช้ประโยชน์ต่อไป แม้แต่ประเทศชาติ และประชาชนชาวโลก ก็ขาดประโยชน์ด้วย

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ๒๕๒๑ กำหนด ขอบเขตและอายุคุ้มครองลิขสิทธิ์ไว้ สรุปสาระ สำคัญได้ดังนี้

๑. งานวรรณกรรมและศิลปกรรม ตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๒๑ ทั้งสิ้น ผู้ใดจะ "ทำซ้ำ" หรือ คัดแปลง หรือนำออกโฆษณาเผยแพร่ จะต้อง ได้รับอนุญาตจาก "ผู้สร้างสรรค์" หรือเจ้าของ ลิขสิทธิ์ เสียก่อน

ในการ "อนุญาต" ผู้สร้างสรรค์ หรือ เจ้าของลิขสิทธิ์อาจทำข้อตกลงกับ ผู้ขออนุญาต เกี่ยวกับเรื่อง ค่าตอบแทนลิขสิทธิ์หรือเงื่อนไข ต่างๆ เพื่อเป็นการรักษาสีทธิประโยชน์ การ ทำข้อตกลงควรทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อ ประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย หากมิมีข้อขัดแย้ง

ก็จะใช้ข้อตกลงที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรเป็น หลักฐาน

๒. อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ มีแตก- ต่างกันออกไปตามชนิดของงาน

ก. ในงานวรรณกรรม อายุคุ้มครองลิขสิทธิ์มีอยู่ตลอดชีวิตผู้สร้างสรรค์ และ อีกห้าสิบปีหลังจากผู้สร้างสรรค์ตายแล้ว

ถ้ามีผู้สร้างสรรค์ร่วม (คือมีผู้สร้างสรรค์ หลายคน) ลิขสิทธิ์ในงานดังกล่าวให้มีตลอด อายุของผู้สร้างสรรค์ร่วม และมีอยู่ต่อไปอีก เป็นเวลาห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้างสรรค์ร่วมคน สุดท้ายถึงแก่ความตาย (มาตรา ๑๖)

ถ้าผู้สร้างสรรค์หรือผู้สร้างสรรค์ร่วมทุก คนถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้มีการ "โฆษณา" งานนั้น (หมายถึงตีพิมพ์เผยแพร่) ให้ลิขสิทธิ์ดังกล่าวมีอยู่เป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่ได้มีการโฆษณา

งานวรรณกรรมที่ผู้สร้างสรรค์เป็นนิติ- บุคคล (บริษัทหรือสถาบันตามกฎหมาย) ลิขสิทธิ์จะมีอยู่เป็นเวลาห้าสิบปีนับแต่ผู้สร้าง- สรรคได้สร้างสรรค์ขึ้น

งานที่ใช้นามแฝง

งานอันมีลิขสิทธิ์ ที่ผู้สร้างสรรค์ใช้ นามแฝง หรือไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์ ให้ ลิขสิทธิ์มีอยู่เป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่ได้สร้าง สรรคงานนั้นขึ้น ในกรณีที่รู้ตัวว่าผู้สร้างสรรค์

เป็นใคร ให้อายุลิขสิทธิ์มีอยู่ตลอดชีวิตผู้สร้างสรรค์ กับอีกห้าสิบปีหลังจากผู้สร้างสรรค์ตายแล้ว

แต่ถ้ามีการตีพิมพ์โฆษณา ให้นับอายุลิขสิทธิ์ห้าสิบปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

งานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ (เช่น แถบบันทึกเสียง วีดีโอ) ภาพยนตร์ หรืองานแพร่เสียงแพร่ภาพ ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น ถ้าได้มีการนำออกโฆษณาแล้ว อายุลิขสิทธิ์ห้าสิบปีจะนับตั้งแต่ได้มีการโฆษณาครั้งแรก

งานศิลปะประยุกต์ เช่น แบบเสื้อ ลิขสิทธิ์มีอายุห้าสิบห้าปีนับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น ถ้าได้นำออกโฆษณาแล้วลิขสิทธิ์จะมีอายุห้าสิบห้าปีนับแต่ได้มีการโฆษณาเป็นครั้งแรก

งานที่กระทรวงทบวงกรมหรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐหรือของท้องถิ่น ได้สร้างสรรค์ขึ้นโดยการจ้าง โดยคำสั่งหรือโดยความควบคุมของหน่วยงานนั้นๆ ลิขสิทธิ์เป็นของหน่วยงานนั้นๆ และมีอายุห้าสิบปีนับแต่ได้สร้างสรรค์ขึ้น

ผู้สร้างสรรค์ที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือผู้ที่รับจ้างทำงานวรรณกรรมและศิลปกรรมให้แก่ทางราชการ ถือว่าได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างแล้ว จึงไม่ได้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่กฎหมายก็ให้ออกาส กล่าว

คือ ถ้าผู้สร้างสรรค์ต้องการมีลิขสิทธิ์ในงานนั้นๆ ก็ต้องทำข้อตกลงกับหน่วยงานนั้นๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรว่า ผู้สร้างสรรค์เป็นผู้ถือลิขสิทธิ์

ข้อยกเว้น การนำงานอันมีลิขสิทธิ์ไปใช้ในกรณีต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นละเมิดลิขสิทธิ์

๑. นำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยหรือศึกษา เช่น นำไปอ้างอิงในการเขียนรายงาน วิจัย โดยแสดงการรับรู้ลิขสิทธิ์ ได้แก่ อ้างชื่อผู้สร้างสรรค์พร้อมที่มาของงาน

๒. ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือในครอบครัวญาติมิตร โดยมีได้ดำเนินการค้าหาประโยชน์ เช่น ซื้อหนังสือหรือแถบบันทึกเสียงเพลงไปอ่านหรือเปิดฟังกันในบ้าน

๓. นำไปตีพิมพ์วิจารณ์ โดยบอกชื่อผู้สร้างสรรค์ และแสดงที่มาของผลงานนั้นๆ ให้ชัดเจน

๔. นำไปเสนอเป็นรายงานทางสื่อมวลชน โดยบอกที่มาและชื่อผู้สร้างสรรค์

๕. นำไป “ทำซ้ำ” (เช่น ตีพิมพ์) แปล หรือดัดแปลงนำออกแสดง เช่น นำออกแสดงละคร นำออกแสดงนิทรรศการเพื่อประโยชน์ในการสอน

๖. ถัดลอก ทำสำเนา ตัดทอนทำบทสรุปหรือดัดแปลงบางส่วน ตามจำนวนที่จำเป็น เพื่อการเรียนการสอน โดยไม่เป็น

การค้าหากำไร และไม่ทำให้เสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์

๗. นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและตอบในการสอบ

๘. บรรณารักษ์ของห้องสมุด ทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดของตนหรือทำให้แก่ห้องสมุดอื่น หรือทำซ้ำบางตอนตามควรให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้วยกรณีนี้ เช่น บรรณารักษ์ถ่ายสำเนาให้ผู้มาใช้บริการห้องสมุด ถ่ายสำเนาหนังสือหรือเอกสารให้แก่ห้องสมุดอื่น

ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ

ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาเบอร์น ซึ่งเป็นอนุสัญญาค้ำครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศ ดำเนินการโดยองค์การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ

The World Intellectual Property Organization (WIPO) ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๔ และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ กำหนดบทบัญญัติคุ้มครองลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศไว้ในมาตรา ๔๒ ให้ลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศได้รับความคุ้มครอง โดยมีเงื่อนไขตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๔๒๖ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. งานที่ยังมิได้โฆษณา ค้ำครองงานที่ ผู้สร้างสรรค์ มีสัญชาติหรือเป็นคนใน

บังคับของประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญา (ซึ่งปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๒๘ มี ๗๕ ประเทศสอบถามรายชื่อได้ที่กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร) หรือซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่เป็นภาคีสมาชิก ตลอดระยะเวลาหรือส่วนใหญ่ในการสร้างสรรค์งานนั้น ตัวอย่างเช่น ระเด่นบาซูกิม่าพนักในกรุงเทพฯ ฯ เพื่อเขียนภาพจิตรกรรม งานจิตรกรรมนั้นได้รับความคุ้มครองตามพระราชกฤษฎีกาทังกล่าว

๒. งานที่โฆษณาแล้ว จะได้รับความคุ้มครองเมื่องานนั้นโฆษณาเป็นครั้งแรกในประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญา และจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือวิธีการที่กฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิดกำหนดไว้ เช่น กำหนดให้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ หรือกำหนดให้นำสำเนางานไปฝากไว้ ณ หอสมุดแห่งชาติ หรืออื่นใด

๓. ถ้าได้มีการโฆษณางานนั้นพร้อมกันในหลายประเทศ อายุคุ้มครองจะเป็นไปตามกฎหมายของประเทศที่กำหนดให้คุ้มครองสั้นที่สุด เช่น วรรณกรรมตีพิมพ์พร้อมกันในประเทศ ก, ข และ ค ประเทศ ก. อายุคุ้มครองลิขสิทธิ์ ๕๐ ปี ประเทศ ข. อายุคุ้มครอง ๕๕ ปี ประเทศ ค. อายุคุ้มครอง ๖๐ ปี งานนั้นจะได้รับความคุ้มครอง ๕๐ ปี ตามกฎหมายประเทศ ก.

๔. วรรณกรรมหรือนาฏกรรมระหว่างประเทศ ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์มิได้จัดทำมี หรืออนุญาตให้จัดทำคำแปลเป็นภาษาไทย และโฆษณาคำแปลนั้นในราชอาณาจักรไทย ภายในสิบปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่ได้มีการโฆษณาวรรณกรรมหรือนาฏกรรมดังกล่าวเป็นครั้งแรกให้ถือว่า สิทธิที่จะห้ามมิให้ทำซ้ำหรือดัดแปลงหรือโฆษณาซึ่งคำแปลในราชอาณาจักรเป็นอันสิ้นสุดลง

หมายความว่า วรรณกรรมหรือนาฏกรรมที่มีลิขสิทธิ์ระหว่างประเทศนั้น จะได้รับความคุ้มครองในประเทศไทยเพียง ๑๐ ปี นับแต่เมื่อนำออกโฆษณา ถ้าเจ้าของลิขสิทธิ์มิได้อนุญาตให้มีผู้แปลงานของตนเป็นภาษาไทย ภายใน ๑๐ ปี เมื่อพ้น ๑๐ ปีแล้ว ผู้ที่ประสงค์แปล ก็สามารถแปลได้โดยไม่ต้องขออนุญาต

การที่พระราชกฤษฎีกากำหนดดังนี้ ก็เนื่องมาจากประเทศไทยได้ทำข้อสงวนดังกล่าวไว้ ตั้งแต่เมื่อเข้า เป็นภาคีสัญญา

โทษของการละเมิดลิขสิทธิ์

มีโทษสูง ปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาท ถึงหนึ่งแสนบาท ถ้าทำเป็นการค้าหากำไร มีโทษสูงขึ้น คือ ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาท ถึง

สองแสนบาท หรือ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

หากมีการละเมิด ผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีต้องเป็นผู้เสียหายคือผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของลิขสิทธิ์ และต้องดำเนินการฟ้องร้องภายในสามปี นับแต่วันที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด แต่ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่มีการละเมิด

ผู้ต้องการสอบถาม หรือหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการคุ้มครองลิขสิทธิ์ โปรดติดต่อ กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร ในหอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน กทม. ๑๐๓๐๐ □

กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

ผู้อำนวยการหอสมุดแห่งชาติ

ตลาดหนังสือของไทยในปัจจุบัน : จากทัศนะของผู้ที่อยู่ในวงการหนังสือ

ตลาดหนังสือของไทยในปัจจุบันนับตั้งแต่กรุงเทพมหานครมีอายุครบ ๒๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าบนแผงหนังสือต่าง ๆ ละลานไปด้วยนิตยสารและหนังสือปกเกิดบู๊ค สำนักพิมพ์และร้านจำหน่ายหนังสือเกิดขึ้นมากมายหลายแห่ง การเพิ่มขึ้นของสิ่งเหล่านี้จะแสดงว่าธุรกิจการพิมพ์หนังสือกำลังโชติช่วงชัชวาลได้หรือไม่ และคนไทยนิยมอ่านหนังสือมากขึ้นไหม? ก็คงต้องลองมาฟังทัศนะของผู้ที่อยู่ในวงการผลิตและการจัดจำหน่ายหนังสือดูก่อน

ท่านแรกที่เราได้สนทนาคือ คุณนงเยาว์ ทวีวัฒนสาร ผู้จัดการสำนักพิมพ์รวมสาส์น ซึ่งเป็นผู้จัดพิมพ์นวนิยายรางวัลซีไรต์เล่มล่าสุดประจำปี ๒๕๒๘ (คือ “ปุนปิตทอง” ของ กฤษณา อโศกสิน) และ



ปัจจุบันยังได้ดำรงตำแหน่ง นายกสมาคม
ผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือแห่ง-
ประเทศไทย อีกด้วย

คุณนงเยาว์ ได้ให้ความคิดเห็นพอสรุป
ได้ว่า

“ปัจจุบันการจัดพิมพ์ และการ
จัดทำนิตยสารลดน้อยลงโดยเฉพาะ
หนังสือประเภทนวนิยาย ทั้งนี้เนื่อง
มาจากราคากระดาษสูงขึ้น จะตั้งราคา
หนังสือต่ำก็ไม่ได้ เพราะผู้อ่าน
ต้องการให้ลดราคาหนังสือ ในการ
ผลิตหรือจัดพิมพ์ จะต้องเลือกต้น-
ฉบับมากยิ่งขึ้นเพราะผู้อ่านในปัจจุบัน
เลือกหนังสือมากขึ้น ผู้อ่านนิยมอ่าน
นวนิยายลดน้อยลง แต่นิยมอ่านสาร-
คดีและวิชาการมากขึ้น สำนักพิมพ์
รวมสาส์นเองเมื่อก่อนผลิตหนังสือ
ประเภทนวนิยายมาก และพิมพ์ครั้ง
ละหลายพันเล่ม ปัจจุบันลดจำนวนลง
และหันมาจัดพิมพ์หนังสือทางวิชาการ
และสารคดีเพิ่มขึ้น แต่ละครั้งประมาณ
๓,๐๐๐ เล่ม ในด้านผู้ซื้อหรือผู้อ่าน
โดยเฉพาะในย่านวังบูรพาลดน้อยลง
ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะแหล่งการจัด
จำหน่ายได้แผ่ขยายไปหลายแห่ง และ
ประกอบกับภาวะบีบรัดทางเศรษฐกิจ
การทำจำนวนผู้ซื้อลดน้อยลงนี้ไม่เพียง

แต่ย่านวังบูรพาเท่านั้นย่านอื่น ๆ ก็
เช่นเดียวกัน เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ซื้อ
ส่วนบุคคลลดน้อยลง แต่ห้องสมุดซื้อ
หนังสือมากขึ้น ส่วนการที่มีสำนัก-
พิมพ์เพิ่มขึ้นนั้นเนื่องมาจากลูกหลาน
ของสำนักพิมพ์เก่าแยกไปตั้งขึ้นใหม่
หรือสำนักพิมพ์เก่าแยกสาขาขึ้นใหม่
เช่น สำนักพิมพ์ *ต้นหมาก* ก็ไปจาก
ดวงกมล สำนักพิมพ์ *บรรณกิจ* ก็ไป
จาก *เชชมบรรณกิจ* สำนักพิมพ์
ประพันธ์สาส์น ก็ไปจาก *ผดุงศึกษา*
สำนักพิมพ์ *ธีรสาส์น* ก็ไปจาก *รวมสาส์น*
สำนักพิมพ์ *ปลาตะเพียน* ก็ไปจาก
สำนักพิมพ์ *เมืองโบราณ* นอกจากนี้
ก็มีนักเขียนบางคนตั้งสำนักพิมพ์ขึ้น
เอง เช่น ประภัสสร เสวิกุล เป็น
เจ้าของสำนักพิมพ์ *นิลบล* ไมตรี
ลิ้มปรีชาติ เจ้าของสำนักพิมพ์ *หนอน*
วิริยะ สิริสิงห์ และ สุภา สิริสิงห์
(โบทัน) เจ้าของสำนักพิมพ์ *สุวิริยสาส์น*
และ *ชมรมเด็ก* สุวิทย์ ขาวปลอด
เจ้าของสำนักพิมพ์ *วรรณวิภา* เป็นต้น
เมื่อมองโดยรวมแล้วผู้อ่านเพิ่ม
ขึ้นน้อย แต่ผู้จัดพิมพ์และสิ่งพิมพ์
เกิดขึ้นมากกว่า จึงทำให้การจัด
จำหน่ายลดน้อยลง ในจำนวนของ
สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำหนังสือยังไม่

ค่อยได้รับความร่วมมือมากนัก จึงรู้สึกหนักใจมาก”

ท่านที่ ๒ ที่เราสนทนาด้วยก็คือ คุณอนุช อาภาภิรม หัวหน้าฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ได้กล่าวถึงสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ว่า

“สำนักพิมพ์ผลิตหนังสือทางด้านวิชาการโดยส่วนมาก คือหนังสือแบบเรียนและหนังสือวิชาการด้านอื่น ๆ การผลิตหนังสือวิชาการสำหรับเด็ก หรือหนังสือแบบเรียนของสำนักพิมพ์ดำเนินตามแนวของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือแบบเรียนที่เขียนตามหลักสูตรก็จะต้องให้กระทรวงศึกษาธิการตรวจก่อนเพื่ออนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ ส่วนหนังสืออ่านประกอบประเภทหนังสือนอกเวลาที่จะต้องได้รับการกลั่นกรองจากกระทรวงก่อนว่าเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในโรงเรียนได้สำนักพิมพ์จึงจัดพิมพ์ หนังสือที่นอกเหนือจากนี้ เช่น หนังสือแบบฝึกหัด กระทรวงศึกษาธิการไม่อนุญาตให้จัดพิมพ์และไม่อนุญาตให้ขายในโรงเรียน”

ในกรณีนี้คุณอนุชได้ให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า

“การที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ

ไม่อนุญาตให้ขายแบบฝึกหัดในโรงเรียนนั้น นับว่าขัดกับหลักสูตรของกระทรวงเอง เพราะการเรียนการสอนตามหลักสูตรใหม่นี้โรงเรียนจะต้องมีหนังสือหรือสื่อหลาย ๆ อย่าง หนังสือแบบฝึกหัดก็จัดว่าเป็นสื่อประเภทหนึ่งที่ควรจะให้นักเรียนใช้ การที่ภาวะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นในปัจจุบันนี้ไม่ได้กระทบกระเทือนต่อสำนักพิมพ์มากนัก แต่สิ่งที่กระทบกระเทือนต่อสำนักพิมพ์ก็คือ การที่กระทรวงศึกษาธิการผูกขาดการผลิตหนังสือแบบเรียนบางประเภท เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในระดับประถมศึกษา หรือให้ผลิตก็ให้ผลิตน้อยมาก การที่กระทรวงศึกษาธิการไม่เปิดโอกาสให้มีการผลิตแบบเรียนอย่างกว้างขวางนี้นับว่ากระทบกระเทือนต่อสำนักพิมพ์มากพอสมควร ทำให้สำนักพิมพ์มาแข่งขันการผลิตหนังสือที่จุดเดียวกัน”

ด้านการบริโภคหรือการอ่านหนังสือของประชาชนในปัจจุบัน คุณอนุช มีความเห็นว่า

“ไม่แตกต่างจากแต่ก่อนมากนัก การใช้จ่ายทางการศึกษาของประชาชนเท่าที่เป็นมาน้อยมากโดยเฉพาะการซื้อหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้

จ่ายกันอื่น ๆ การใช้จ่ายกันนี้มี
ประมาณ ๒-๓ เปอร์เซนต์เท่านั้น
จะว่าใช้จ่ายเพื่อการอ่านน้อยที่สุดกว่า
ได้”

คุณอนุช ได้กล่าวต่ออีกว่า

“แต่ไหนแต่ไรมานอกจากหนังสือ
แบบเรียนแล้วประชาชนไม่ค่อยได้ซื้อ
หนังสือกันอื่น ๆ เลย ปัจจุบันการ
ขยายตัวของผู้อ่านกับการขยายตัวของ
ตลาดหนังสือไม่สมดุลกัน คือ ผู้ผลิต
ขยายตัวมากกว่าผู้อ่าน การขายหนังสือ
นั้นไม่เหมือนการขายสินค้าอย่างอื่น
เช่น การขายเครื่องไฟฟ้าเวลา
ขายดีก็จะขายดีมาก เวลาทรุดก็จะ
ทรุดมากแต่การขายหนังสือจะเป็นไป
เรื่อย ๆ เวลาตกก็ไม่ตกมากจะมีขายดี
อยู่บ้างก็ช่วงลดราคา การทำธุรกิจ
หนังสือนั้นไม่กำไรมากเหมือนธุรกิจ
อย่างอื่น ปัจจุบันมีธุรกิจอย่างอื่นมา
แย่งลูกค้าธุรกิจหนังสือไปมากพอ-
สมควร ได้แก่พวกเทปบันทึกเสียง
และวิดีโอเทปจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมี
ร้านเช่า และขายวิดีโอเทปมากกว่า
ร้านขายหนังสือเสียอีก”

ในด้านสื่อความรู้สมัยใหม่ เช่น
คอมพิวเตอร์ และวิดีโอเทปนั้น คุณอนุช
มีความเห็นว่า

“ถึงแม้ว่า คอมพิวเตอร์ กำลังเข้า
มามีบทบาทต่อสังคมไทยก็ตาม แต่
คอมพิวเตอร์ก็ไม่สามารถแทนหนังสือ
ได้ เนื่องจากคอมพิวเตอร์นั้นให้แต่
ข้อมูลข่าวสารถ้าเราจะอ่านเอาเรื่อง
จริงๆ แล้ว ก็ยังต้องอ่านหนังสือ
คิดว่าไม่มีใครที่จะมานั่งจิ้มคอมพิว-
เตอร์เพื่ออ่านปรัชญาของคานธี ถ้า
หากจะเข้ามาแทนที่จริงๆ ก็ยังอีก
นานสำหรับเมืองไทย แต่ก็มีภาพ
เห็นว่า สื่อประเภทวิดีโอ หรือ
โทรทัศน์ ได้มาแย่งเวลาการอ่าน
หนังสือของคนไปเท่านั้น อาจทำให้
การอ่านลดน้อยลงได้ เพราะคนเรามี
ทักษะเรื่องการดูและการฟังมาก่อน
เมื่อมีวิวัฒนาการหนังสือเข้าเมืองไทย
ไม่นาน สื่ออื่นก็เข้าตามมามาก
กัน คนยังไม่ทันคุ้นกับทักษะการอ่าน
ส่วนทักษะการดูและการฟังคุ้นมานาน
แล้ว ทักษะการอ่านเรายังไม่ได้
พัฒนาเท่าที่ควรก็ถูกแย่งไปแล้ว เป็น
ที่แน่นอนว่าถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้คนอ่าน
ก็จะอ่านหนังสือมากขึ้น”

เมื่อพูดถึงแนวโน้มหนังสือในอนาคต

แล้ว คุณอนุช กล่าวว่า

“จะมีเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณ และคุณภาพ
ตลาดหนังสือยังขยายตัวอยู่เรื่อยๆ ไม่

คิดว่าจะลดลง การที่สำนักพิมพ์บน
กันว่าขายหนังสือได้น้อยนั้นเนื่องจาก
มีผู้มาผลิตหนังสือมากขึ้น เช่น พวก
นิตยสารต่าง ๆ ผลิตขึ้นมาชนิดที่เรียก
ว่าล้นตลาด แต่การขยายตัวของผู้อ่าน
นั้นยังขยายตัวน้อยอยู่ ถ้ามองตลาด
หนังสือโดยทั่วๆ ไปจะเห็นว่า หนังสือ
ประเภทหนังสือแปลยังครองตลาดอยู่
โดยเฉพาะหนังสือแปลประเภทการ
แนะนำการปฏิบัติตัว เช่น การทำงาน
ให้ประสบความสำเร็จ เทคนิคการ
ถนอมชีวิต และหนังสือประเภท
คู่มือการเสริมสร้างและแก้ปัญหาชีวิต
ตลอดจนหนังสือแปลประเภทแนว
ธุรกิจต่างๆ ส่วนหนังสือดีๆ ที่แต่ง
โดยคนไทยแท้ๆ ยังมีน้อย เนื่องจากการ
แต่งหนังสือดีๆ แต่ละเล่มนั้น
ต้องใช้เวลา และค่าลิขสิทธิ์ที่ได้ก็ยังไม่
คุ้มค่า คนที่มีความรู้จึงหันมานิยม
แปลมากกว่า เป็นที่น่าสังเกตว่าใน
ขณะนี้หนังสือและสิ่งพิมพ์เกิดขึ้น
มากมายในปัจจุบัน กลับไม่มีผู้วิจารณ์
หนังสือ สมัยก่อนมีหนังสือน้อยแต่มี
ผู้วิจารณ์หนังสือกันเข้มข้นเหลือเกิน
ปัจจุบันมีหนังสือมาก ผู้วิจารณ์กลับ
น้อยและวิจารณ์กันไม่ค่อยเข้มข้น
เหมือนเมื่อก่อน ความจริงแล้วใน

ขณะนี้หนังสือมากการวิจารณ์หนังสือ
เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการช่วยผู้อ่าน
ในการเลือกอ่านหนังสือ แสดงว่า
ปัจจุบันนักวิจารณ์ตามการขยายตัว
ของหนังสือไม่ทัน และไม่ได้ทำ
หน้าที่นักวิจารณ์อย่างเต็มที่”

ผู้ที่อยู่ในวงการหนังสือท่านสุดท้ายที่เราไป
คุยด้วยก็คือ คุณอุไรวรรณ กรวิทยาวิไล
ผู้จัดการศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย คุณอุไรวรรณ กล่าวว่า

“สำหรับศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัยนั้น มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุน
การเผยแพร่วิชาการให้กว้าง
ขวาง ให้คนรักการอ่าน จึงเน้น
คุณภาพการบริการให้ทันสมัยอาจารย์
จุฬาฯ และบุคคลภายนอกทั่วไปให้
มีประสิทธิภาพดีที่สุด ราคาที่จำหน่าย
ก็พยายามให้ถูกที่สุด เพื่อให้อยู่ได้ทุก
ฝ่าย ทั้งผู้ซื้อ ผู้เขียน และผู้พิมพ์
... ที่ศูนย์หนังสือจุฬาฯ เรามี

หนังสือทุกระดับ ทุกชนิด วารสาร
สารคดีบันเทิงคดี แต่เราเน้นหนังสือ
วิชาการและเทคโนโลยีทุกสาขา ทั้ง
ภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งรวมทั้ง
บริการสั่งซื้อหนังสือตำราจากต่าง
ประเทศทั่วโลกในราคาถูกพิเศษ

สำหรับห้องสมุด ส่วนราชการ วิชาการ บริษัทและบุคคลทั่วไป...

สถิติการจำหน่ายของศูนย์หนังสือ จุฬาฯ ปรากฏว่าสูงขึ้นประมาณปีละ ๑๕-๒๐ % ซึ่งอาจจะเนื่องมาจาก ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีค่อนข้างมีเสถียรภาพ มีการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ๆ อย่างไม่หยุดนิ่ง หนังสือวิชาการจึงมีแนวโน้ม เช่นเดียวกัน นักวิชาการก็ต้องติดตามให้ทันด้วย การจำหน่ายหนังสือของเราจึงไม่รวบตามภาวะเศรษฐกิจอย่างร้านหนังสือทั่วไป

เหตุที่ศูนย์หนังสือจุฬาฯ รักษา อัตราความเจริญก้าวหน้าได้อีกประการหนึ่ง อาจเป็นเพราะเรารักษา เอกภาพในการเป็นศูนย์รวมทาง วิชาการอย่างแท้จริง หนังสือวิชาการ บางประเภทหายาก มีส่วนลด น้อย ร้านค้าก็ไม่นิยมรับไปจำหน่าย หนังสือดีๆ ที่ส่วนราชการต่างๆ ผลิตขึ้นมาแต่ไม่สามารถปรับเข้ากับ กลไกธุรกิจหนังสือได้ ศูนย์หนังสือ จุฬาฯ ก็ยังรับไว้เผยแพร่ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใช้บริการทั้งหลายไม่ผิดหวัง เมื่อมาที่ศาลาพระเกษียณแล้วจะหา หนังสือได้ทุกประเภทตามที่ต้องการ

ในเรื่องส่วนลดหรืออัตรากำไรที่ ร้านค้าหนังสือส่วนมากจะเรียกร้อง จากเจ้าของหนังสือ ประมาณ ๒๕- ๓๐ % ความจริงเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ เพราะค่าใช้จ่ายสำหรับร้านขายปลีก ค่อนข้างสูง แต่สภาพการแข่งขันทาง ธุรกิจระหว่างผู้จำหน่ายหนังสือยุค ปัจจุบัน บังคับให้ทุกร้านต้องพยายาม ปรับปรุงคุณภาพ การบริการตลอด เวลา หนอนหนังสือทั้งหลายจะเห็น ว่า แต่ก่อนจะซื้อหนังสือต้อง ไปย่าน วังบูรพา ซึ่งมีร้านหนังสืออยู่ไม่กี่ ร้าน และผู้ซื้อส่วนมากค่อนข้างจะ ต้องเกรงใจผู้ขาย แต่เดี๋ยวนี้ผู้ซื้อ สามารถเลือกร้านที่ตนเองพอใจได้ และผู้ขายก็ต้องให้ส่วนลด หรือ กำหนดราคาให้ต่ำลง ตลอดจนพอใจ ผู้ซื้อด้วยมาตรการต่างๆ

ความเห็นด้านสื่อความรู้ประเภทอื่นๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ คุณอุไรวรรณ กล่าวว่า

“ถึงแม้ว่า วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ กำลังมีบทบาทต่อ สังคมไทยในปัจจุบันก็ตาม แต่ก็เชื่อว่าสื่อเหล่านี้ยังไม่กระทบกระเทือนต่อ ธุรกิจหนังสือมากนัก เพียงแต่มาแย่ง เวลาการอ่านหนังสือของประชาชน

ไปเท่านั้นและคิดว่าสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถจะแทนที่หนังสือได้”

เมื่อพูดถึงคนอ่าน คุณอุไรวรรณ กล่าว
ว่า

“ปัจจุบันบ้านเรา มีคนรู้หนังสือมากขึ้น คนอ่านก็ย่อมมากขึ้นเป็นธรรมดา ดังนั้นการขยายตัวของตลาดหนังสือ ทั้งด้านการผลิต และการจัดจำหน่าย ก็ขยายตัวกว้างขวางขึ้นทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด เช่น เชียงใหม่ มหาสารคาม และสงขลา”

จากทัศนะของบุคคลทั้งสามพอล่าวสรุปได้ว่าตลาดหนังสือได้ขยายตัวขึ้นมาก ถึงแม้ว่าจะมีสื่อประเภทอื่นมาแย่งเวลาการอ่านหนังสือของคนไปก็ตาม แต่สื่ออื่นๆ ก็ยังไม่กระทบกระเทือนธุรกิจหนังสือแต่อย่างใดจำนวนผู้อ่านก็เพิ่มขึ้นตามภาวะการรู้หนังสือที่เพิ่มขึ้นของพลเมือง แต่ถ้าจะเปรียบเทียบกับประเทศที่เจริญอย่างญี่ปุ่น อังกฤษ หรืออเมริกา แล้วคนไทยยังมีนิสัยรักการอ่านน้อย และจำนวนผู้อ่านก็ยังไม่สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของตลาดหนังสือทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะราคาของหนังสือสูงเกินที่ผู้อ่านจะซื้ออ่านได้เนื่องจากความเป็นอยู่ทางด้านเศรษฐกิจของคนไทยโดยส่วนมากยังไม่ดีพอ ยังจะต้องดิ้นรนเพื่อปากท้องมากกว่าอย่างอื่น ดังนั้นคนอ่านหนังสือ

แม้จะรักหนังสือเพียงใด หากหนังสือราคาสูงเกินไปกำลังซื้อก็ไม่อาจจะรองรับ ดังที่ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ผู้เป็นทั้งนักอ่านและนักเขียนซึ่งคร่ำหวอดอยู่ในวงการหนังสือคนหนึ่ง ได้ให้ความเห็นไว้ใน นิตยสารสื่อนานาคฉบับวันที่ ๒๗ ธ.ค. ๒๕๒๗- ๒ ม.ค. ๒๕๒๘ หน้า ๕๒-๕๓ โดยยืนยันจากทัศนะของอาจารย์ นรนิติ เศรษฐบุตร ว่า “...ราคาหนังสือต่อเล่มในตลาดหนังสือขณะนี้สูงเกินกว่าความจำเป็นในการกินอาหารต่อมื้อถึง ๔-๕ เท่า ในขณะที่ต่างประเทศราคาหนังสือกับการซื้ออาหารต่อมือนั้นราคาอยู่ในเกณฑ์เดียวกัน....” และผู้เขียนยังแสดงทัศนะไว้อีกว่า “...ราคาหนังสือจะแพงขึ้นทุกปี เพราะวาระบบไม่อยู่ในลักษณะที่จะสามารถควบคุมได้ แล้วการบริโภคหนังสือในบ้านเรานั้นอยู่ในระบบทุนนิยมเต็มขั้น การเกิดขึ้นของหนังสือเป็นการขยายตัวของระบบทุน เพราะฉะนั้นแนวกว้างๆ ของหนังสือจะอยู่ได้ในตลาดมักจะต้องอิงกับระบบตลาด ส่วนสำคัญที่จะให้หนังสืออยู่ได้ก็คือ ยอดจำหน่ายและการแจ้งความโฆษณาสินค้า และหนังสือที่มีส่วนประกอบเหล่านี้จะขยายตัวมากขึ้น ซึ่งก็จะเป็นหนังสือผู้หญิงและวัยรุ่น...”

การสูงขึ้นของราคาหนังสือนี้จะเห็นได้ชัดหลังจากที่รัฐบาลใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ

โดยการลดค่าเงินบาท เมื่อปลายปีพ.ศ.๒๕๒๗ ทำให้กระดาษขึ้นราคา จากราคาตลาดโลก กระดาษปรู๊ฟและปอนด์ จะตกตันละประมาณ ๓๒๐-๓๓๐ เหรียญ ได้ขึ้นเป็นตันละประมาณ ๓๗๐-๓๘๐ เหรียญ เมื่อกระดาษขึ้นราคา ราคาหน้าปกหนังสือก็สูงขึ้น ดังเช่น นิตยสารต่าง ๆ ได้ปรับราคาสูงขึ้นทุกฉบับ ตัวอย่างเช่น

มติชนสุดสัปดาห์ ราคาเดิม ๗ บาท
ปรับราคาใหม่เป็น ๑๐ บาท
คิดเป็น ๔๒.๙ %

ชลนา ราคาเดิม ๑๕ บาท
ปรับราคาใหม่เป็น ๒๐ บาท
คิดเป็น ๓๓.๓ %

สตรีสาร ราคา ๑๐ บาท
ปรับราคาใหม่เป็น ๑๕ บาท
คิดเป็น ๕๐ %

ฯลฯ

การที่ราคากระดาษขึ้นอยู่กับตลาดโลก เพราะเราจะต้องสั่งซื้อกระดาษจากต่างประเทศปีละนับพันล้านบาท ดังเช่นในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ไทยสั่งกระดาษพิมพ์เข้ามามูลค่าประมาณ ๒,๕๐๐ ล้านบาท สั่งเนื้อเยื่อกระดาษเข้า ๑,๕๐๐ ล้านบาท ผู้ผลิตรายใหญ่ได้แก่ แคนาดา สหรัฐอเมริกา ฟินแลนด์ และสวีเดน ส่วนประเทศเราปัจจุบัน(นับถึงตุลาคม๒๕๒๘) เรามีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตกระดาษพิมพ์

เขียนอยู่ถึง ๔๑ โรง (สถิติจากกองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม : ตุลาคม ๒๕๒๘) แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการใช้พิมพ์

ถึงแม้ว่าราคากระดาษจะสูงขึ้น แต่อุตสาหกรรมการพิมพ์และการผลิตหนังสือก็ขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งตลาดหนังสือและผู้อ่าน ดังที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศักดา ศิริพันธ์ (๒๕๒๗ : ๒๖-๒๙) กล่าวถึงสถานภาพและแนวโน้มของอุตสาหกรรมการพิมพ์ในประเทศไทย ว่า “...อุตสาหกรรมการพิมพ์ในประเทศไทยได้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และสม่ำเสมอควบคู่ไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านอื่น ๆ ของประเทศ มีการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นเท่าเทียมหมายถึงมีความต้องการสิ่งพิมพ์มากขึ้นเท่านั้น เพราะการพิมพ์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการผลิตหนังสือเพื่อใช้ในการศึกษาเล่าเรียน ประชากรของประเทศไทยเพิ่มขึ้น ย่อมต้องการหนังสือมากขึ้น จากสถิติการพิมพ์หนังสือเรียนของโรงพิมพ์คุรุสภาแสดงให้เห็นว่าในแต่ละปีจะต้องพิมพ์หนังสือมากขึ้นประมาณ ๑๕% ส่วนด้านวารสารและหนังสือพิมพ์ก็เพิ่มจำนวนพิมพ์สูงขึ้น เช่น นิตยสารคู่สร้างคู่สมมีจำนวนการพิมพ์สูงถึง ๒๐๐,๐๐๐ ต่อเดือน....”

ส่วนในด้านโรงพิมพ์ก็มีตั้งเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย ๆ จากสถิติโรงงาน กองควบคุมโรงงาน กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

กรรม (สอบถามเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๒๘) ปรากฏว่า มีจำนวนโรงพิมพ์ถึง ๒,๑๒๑ แห่ง ในจำนวนนี้มีตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ๑,๘๙๔ แห่ง ส่วนอีก ๒๒๗ แห่ง กระจายอยู่ตามต่างจังหวัด โรงพิมพ์ในประเทศเราหลายแห่งที่มีอุปกรณ์ทางการพิมพ์ที่ดีไม่น้อยหน้า ของต่างประเทศ มีแท่นพิมพ์ออฟเซต ซึ่งพิมพ์ที่เดียวได้ ๔ สี คือมี ๔ แท่น ต่อเนื่องกันมีมากกว่า ๔๘ เครื่องแล้ว เมื่อเปรียบเทียบจำนวนโรงพิมพ์ของประเทศไทย กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเจริญทางการพิมพ์แล้วประเทศเรายังมีมากกว่าบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ มีโรงพิมพ์ ๒๙๐ แห่ง ฮองกงมี ๑,๙๗๕

แห่ง ส่วนเกาหลีใต้และญี่ปุ่นนั้น มีมากกว่าประเทศของเรา คือเกาหลีใต้มี ๕,๓๒๐ แห่ง ญี่ปุ่นมี ๒๙,๗๔๓ แห่ง (ศักดา ศิริพันธ์ ๒๕๒๗ : ๒๘) แต่คุณภาพทางการพิมพ์ของไทยเรายังด้อยกว่าของต่างประเทศ โดยเฉพาะงานการผลิตหนังสือยังไม่ได้มาตรฐานที่ดีพอไม่ว่าจะเป็นการเข้ารูปเล่ม หรือการพิสูจน์อักษรก็ตาม ยังมีการผิดพลาด และรูปเล่มขาดความคงทน เพราะบ้านเรายังขาดผู้จัดพิมพ์ที่มีฝีมือ ซึ่งผู้จัดพิมพ์จริง ๆ จะต้องมีความรอบรู้ ตั้งแต่ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายศิลป์.... ฯลฯ ตลอดไปจนถึงฝ่ายการตลาด □

ไกรลาส สุทธิเกิด

อาจารย์และบรรณารักษ์ห้องสมุด
วิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร

บรรณานุกรม

นางเยาว์ ทวีวัฒนสาร. ผู้จัดการสำนักพิมพ์รวมสาส์นและนายกสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดทำจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๘.

ศักดา ศิริพันธ์. "สถานภาพและแนวโน้มของอุตสาหกรรมกรรมการพิมพ์ในประเทศ" การพิมพ์และบรรณกิจ ๑,๑ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗) : ๒๖-๒๙.

"หนังสือ/วรรณกรรม : ปีกทองของกวีรุ่นใหม่" สุวนาคต ๔, ๑๙๙ (๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๘-มกราคม ๒๕๒๙) : ๕๒-๕๓.

อนุช อาภาภิรม. หัวหน้าฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. สัมภาษณ์, ๔ กันยายน ๒๕๒๘.

อุไรวรรณ กรวิทยาศิลป์. ผู้จัดการศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, ๖ กันยายน ๒๕๒๘.



สิ่งพิมพ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ

(พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๕๒๘)

การวิเคราะห์

บุติมา สัจจามนต์

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาสมาคม-
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ ในฐานะ
ที่เป็นศูนย์รวมของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษ์
และนักวิชาการแขนงวิชาบรรณารักษ์-
ศาสตร์ ได้มีบทบาทสำคัญในด้านต่าง ๆ คือ
การส่งเสริมวิชาชีพ การส่งเสริมวิชาการ และ
การมีส่วนส่งเสริมและพัฒนารอ่าน การจัด

พิมพ์เป็นกิจกรรมสำคัญที่แสดงถึงบทบาท
ดังกล่าวนี้ โดยมี “แผนกจัดพิมพ์” ของ
สมาคม ฯ เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ

สิ่งพิมพ์ที่สมาคม ฯ ได้จัดพิมพ์อาจำแนก
ได้เป็น ๔ ประเภท คือ (๑) หนังสือวิชาการ
ทางบรรณารักษศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง
(๒) หนังสือสำหรับเด็ก (๓) หนังสือชุด

ห้องสมุด และ (๔) สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ดังจะได้แนะนำสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่ง ยกเว้นหนังสือชุดห้องสมุด (เรียงลำดับเล่มที่) สิ่งพิมพ์ข้อใดที่ได้ตีพิมพ์มากกว่าหนึ่งครั้ง จะลงครั้งที่พิมพ์และปีที่พิมพ์ล่าสุด ในรายการบรรณานุกรม

หนังสือวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากตำราวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ที่เป็นภาษาไทยมีน้อย โดยเฉพาะในช่วงระยะแรก ๆ วิชาบรรณารักษศาสตร์ยังเป็นวิชาใหม่ ไม่แพร่หลายกว้างขวางมากนัก การจัดพิมพ์หนังสือวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการเรียนการสอนวิชานี้ และเพื่อเป็นคู่มือปฏิบัติงานในห้องสมุด โดยคณะผู้เขียนประกอบด้วย อาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชา ในระยะเริ่มต้นได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากมูลนิธิเอเซีย

อึ้งแก้ว วีระประจักษ์ และนิยดา ทาสุนทร. หอพระมณเฑียรธรรม. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๕.

สมาคมห้องสมุดฯ จัดพิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในวาระฉลองครบรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๕ เสนอประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และนำชมอาคารทั้งภายนอกและภายในของหอพระมณเฑียรธรรมซึ่งเป็นหอสมุดที่สำคัญแห่งหนึ่งในกรุงรัตนโกสินทร์

เมื่อแนะนำการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

แบ่งเป็น ๕ หมวด หมวดที่ ๑ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ หมวดที่ ๒ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดนิทรรศการและการนำชมห้องสมุด หมวดที่ ๓ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการแสดง-สาธิต หมวดที่ ๔ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประกวด และหมวดที่ ๕ บทบาทของนักเรียนช่วยงานห้องสมุดและสมาชิกอาสาสมัครทำงานห้องสมุดระหว่างสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ กิจกรรมต่างๆ ที่เสนอแนะ ประมวลมาจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกระหว่างการประชุมสามัญประจำปีของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๕๑๔ เพื่อเตรียมการสำหรับงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ซึ่งได้จัดให้มีขึ้นเป็นครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๕ (ปีหนังสือสากล)

จารุวรรณ สินธุโสภณ. วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๑.

อธิบายคำศัพท์ภาษาอังกฤษจำนวน ๖๔๒ คำ ในแขนงบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่อง หนังสือ ห้องสมุด งานบริการและงานเทคนิค ศัพท์ทางด้านบริการ เอกสารและสารนิเทศศาสตร์ (ไม่รวมชื่อ องค์กร โครงงาน สถาบัน หรือบุคคล) ศัพท์ที่เป็นหัวข้อใหญ่จะปรากฏคำอธิบายโดยละเอียด ในลักษณะของบทความในสารานุกรม ส่วนศัพท์ที่เป็นเรื่องปลีกย่อย จะมีคำอธิบายรวบรัดทำนองคำจำกัดความ ในพจนานุกรมท้ายเล่มในภาค “ศัพท์” มีศัพท์ภาษาอังกฤษที่กำกับคำหรือวลีในภาคต้น เรียงตามอักษร

จิรวรรณ จักรพันธ์, ม.ร.ว., ผู้รวบรวม. บรรณานุกรมมาตรฐานสำหรับวิทยาลัยครู.

พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๔.

รวมรายชื่อหนังสือที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดวิทยาลัยครู แบ่งเป็นสองรายการ คือ บัญชีหนังสือไทย และบัญชีหนังสือภาษาอังกฤษ จำแนกตามหมวดวิชา มีศัพท์ชื่อหนังสือ และภาคผนวกรายชื่อหนังสือ รายชื่อองค์กรที่แจกหนังสือหรือสิ่งพิมพ์

จวีลักษ์ณ์ บุญะกาญจน์. กระบวนการดำเนินงานศูนย์วัสดุตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ (ศูนย์วิชาการ). กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๒.

เป็นคู่มือบรรณารักษ์และนักศึกษาที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในการปฏิบัติงาน กล่าวถึงการเลือกวัสดุ การจัดซื้อ การจัดหมู่และทำบัตรรายการ การเตรียมวัสดุ การบริการ การจำหน่ายออก

_____ แบบเรียนการอ่านและการพิจารณาหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๓.

เขียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงการเลือกหนังสืออ่าน แนวทางที่จะนำไปสู่การอ่านที่ดี หนังสือประเภทต่างๆ ผลจากการอ่าน และการพิจารณาหนังสือ

ฉวีลักษณ์ บุญะกาญจน. แบบเรียนด้วยตนเองเรื่องการใช้บัตรรายการ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๑.

คู่มือการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่องการใช้บัตรรายการ สำหรับนักศึกษาที่เรียนวิชา LcS 101 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ และผู้สนใจทั่วไป

ชุติมา สัจจานันท์ และสุนทรี ศุภวงศ์. เยาวชน : บรรณนิทัศน์เพื่อการค้นคว้าและบริการสนเทศ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๘.

พิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในโอกาสปีเยาวชนสากล ๒๕๒๘ ให้ความหมายของ "เยาวชน" ความรู้เรื่องปีเยาวชนสากล ที่สำคัญคือ ภาคบรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์ หนังสือรายงานการประชุม สัมมนา การศึกษา ค้นคว้า วิจัย วิทยานิพนธ์ บทความในวารสาร จุลสาร เรื่องเกี่ยวกับเยาวชนในด้านต่าง ๆ

คิวอี้, เมลวิล. แผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยม แปลจาก Abridged Dewey Decimal Classification. 7 th ed. (1953) พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖.

คู่มือการวิเคราะห์และจัดหมู่หนังสือฉบับนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ หลายท่านได้ร่วมกันแปล จากต้นฉบับ พิมพ์ครั้งที่ ๗ ของคิวอี้ มีตารางเลขหมู่และตรรกะสัมพันธ์

..... แผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมและตรรกะสัมพันธ์ฉบับย่อ แปลจาก Abridged Dewey Decimal Classification and Relative Index. 10 th ed. ทองหยด ประทุมวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๓. เล่ม ๑.

แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (ค.ศ. ๑๙๗๑) โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในและนอกวงการบรรณารักษศาสตร์ เล่ม ๑ ประกอบด้วย บทนำ ตารางช่วย ตารางเลขหมู่ ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมเลขหมู่ รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาความรู้ทุกแขนงวิชาและลักษณะใหม่ ๆ ที่เด่น ๆ หลายประการ

คิว, เมลวิลล์. แผนการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมฉบับย่อและดรรชนีสัมพันธ์. แปลจาก Abridged Dewey Decimal Classification. 7 th ed. โดย แม้นมาส ชวลิต และสุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๑. เป็นตารางเลขหมู่และดรรชนีสัมพันธ์ สำหรับการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยม

ทองหยด ประทุมวงศ์, บรรณาธิการ. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๕.

การจัดทำบัญชีหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทยเป็นโครงการของคณะกรรมการบริหารของสมาคมห้องสมุดฯ ชุด พ.ศ. ๒๕๐๙ ในการพิมพ์ครั้งแรกได้นำบัญชีที่ “อนุกรรมการจัดทำบัญชีหัวเรื่องหนังสือภาษาไทย” ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๖ มาดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมและได้ปรับปรุงให้สอดคล้องกับวิวัฒนาการของภาษาและวิทยาการใหม่ๆ อยู่เสมอ ฉบับพิมพ์ครั้งแรก มี แม้นมาส ชวลิต เป็นประธาน

ที่ระลึกงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๕. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๑๕.

ที่ระลึกงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๐. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๐.

การจัดพิมพ์หนังสือเล่มพิเศษเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในงานสัปดาห์ห้องสมุดมีขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ และต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๐ เป้าหมายของโครงการเพื่อให้ทุกฝ่ายได้เห็นความสำคัญของห้องสมุดและเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้ห้องสมุดมีบทบาทในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศให้สัมฤทธิ์ผล มีบทความที่น่าสนใจเกี่ยวกับการอ่าน หนังสือห้องสมุด และวิชาบรรณารักษศาสตร์

บทเรียนประกอบการอบรม. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๓.

รวมเอกสารประกอบคำบรรยายในการอบรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ หมวดต่างๆ ได้แก่ การดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียนสถานที่ห้องสมุด หนังสืออ้างอิง การจัดหมู่หนังสือ การทำบัตรรายการ การสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีใช้ห้องสมุด

บรรณนิทัศน์หนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์และหนังสือที่ชนะการประกวด. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๐.

บรรณนิทัศน์หนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์ เรียงลำดับตามสถาบันที่ผลิต และบรรณนิทัศน์หนังสือที่ชนะการประกวด (พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๒๐) ขององค์การ ส.ป.อ. ธนาคารกรุงเทพ และงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ แยกตามสถาบันที่จัดการประกวด บรรณานุกรมหนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์ เรียงลำดับผู้แต่ง และบรรณานุกรมหนังสือดีที่ชนะการประกวด แยกตามประเภทของหนังสือและเรียงลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง

บรรณานุกรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๑. พระนคร : หอสมุดแห่งชาติ และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๒.

เป็นการจัดทำบรรณานุกรมแห่งชาติครั้งแรก รวบรวมรายการสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยที่พิมพ์ขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๑ ให้รายละเอียดเช่นเดียวกับในบัตรรายการ

บรรณารักษศาสตร์ชุดประโยชน์มัธยม. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖.

สำหรับผู้สอบวิชาบรรณารักษศาสตร์ประโยคมัธยม ซึ่งกรมการฝึกหัดครูและคุรุสภาจัดฝึกอบรมเป็นครั้งแรกในภาคฤดูร้อน พ.ศ. ๒๕๐๗ เขียนตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ แบ่งเป็น ๕ บท บทที่ ๑ การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน บทที่ ๒ การจัดหมู่หนังสือ กำหนดหัวเรื่องและทำบัตรรายการภาษาอังกฤษและการเรียงบัตร บทที่ ๓ หนังสืออ้างอิงและบริการตอบคำถาม บทที่ ๔ การเลือกหนังสือและจัดหาวัสดุห้องสมุด บทที่ ๕ การแนะนำวิธีใช้หนังสือในห้องสมุด

พี่น้องชาวเขา. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

แนะนำเรื่องราวต่าง ๆ อันเกี่ยวกับถิ่นฐานที่อยู่ ลักษณะที่พำอาศัย การแต่งกาย เครื่องประดับ เครื่องดนตรี ภาษา วัฒนธรรมประเพณีและอาชีพ ของกลุ่มชนชาวเขา กลุ่มต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เช่น กะเหรี่ยง ข่า ก้อ ลาหุ้ย (มูเซอแดง) ลาหุณา (มูเซอดำ) ลีซอ แม้ว เย้า ละว้า เรียบเรียงเรื่องโดย รำภี กุลสมบุญ ตอนท้ายเล่มเป็นบรรณานุกรม หนังสือ บทความ รายงาน และจุลสาร อันมีเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย บอกถึงห้องสมุดที่มีเอกสารนั้น ๆ และบอกแหล่งที่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับชาวเขา รายการบรรณานุกรมมีจำนวนทั้งสิ้น ๙๕ รายการ รวบรวมโดย กาญจนา โสภโณคร

แม่ันมาส ชวลิต. การระวังกษาหนังสือและการซ่อมหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร :

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑.

รวมความรู้เกี่ยวกับการระวังกษาหนังสือ การพิจารณาหนังสือที่ควรซ่อม การเตรียมการซ่อมหนังสือ วิธีการซ่อมหนังสือ การเข้าเล่มหนังสือ นิยสารและอนุสาร

..... ห้องสมุดโรงเรียน. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๙.

แนะนำการจัดสร้างห้องสมุดในโรงเรียน และเพื่อให้นักเรียนรู้จักการใช้ห้องสมุดมากขึ้น สามารถนำไปใช้ในการใช้ห้องสมุดประเภทอื่นด้วย ตอนท้ายมีศัพท์บัญญัติที่ใช้ในวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

รายชื่อหนังสือสำหรับเด็กและผู้เยาว์พร้อมด้วยบรรณนิทัศน์. พระนคร : สมาคมห้อง-

สมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๗.

คู่มือประกอบการจัดการแสดงนิทรรศการหนังสือเคลื่อนที่ของสมาคม ซึ่งจัดทำขึ้นด้วยความร่วมมือจากองค์การศึกษาฯ สหประชาชาติ เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนแรกเป็นรายชื่อหนังสือสำหรับชั้นประถมศึกษา ตอนที่ ๒ เป็นรายชื่อหนังสือสำหรับเด็กชั้นมัธยมศึกษา จัดเรียงตามลำดับผู้แต่ง รายชื่อหนังสือ มีทั้งบันทึกคติและสารคดี พร้อมบรรณนิทัศน์ประกอบ

รู้จักบ้านเมืองของเราด้วยหนังสือ. นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี : สมาคมห้องสมุดแห่ง-
ประเทศไทย, ๒๕๑๕.

บรรณานุกรมหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับบ้านเมืองของเราในหัวข้อต่าง ๆ คือ (๑) ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ โบราณคดี (๒) การปกครอง กฎหมาย (๓) ศาสนา (๔) การศึกษา (๕) ศิลป วัฒนธรรม ภาษาและวรรณคดี (๖) ทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตร และอุตสาหกรรม (๗) เศรษฐกิจและการเงิน (๘) การแพทย์และสาธารณสุข (๙) การประมงและการประมง (๑๐) เมืองไทยที่ชาวต่างประเทศสนใจ ในแต่ละหัวข้อเรื่องจะมีประวัติสังเขปของหัวข้อนั้น ๆ ที่เกี่ยวกับประเทศไทย เป็นอารัมภบทแล้วจึงต่อยอดด้วยรายชื่อหนังสือ รวมทั้งหมด ๒๒๑ เรื่อง

ลมูล รัตตการ. การใช้ห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๐.

เขียนตามหลักสูตรวิธีการใช้ห้องสมุด ซึ่งเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาปีที่ ๑ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ว่าด้วยความรู้เรื่องห้องสมุดทั่วไป วัสดุห้องสมุดและการจัด บัทรายการ หนังสือและการระวังกษาหนังสือ หนังสืออ้างอิง วารสารและหนังสือพิมพ์ การเขียนบทนิพนธ์

_____ ผู้รวบรวม. การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ห้องสมุด. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๑๕.

รวมบทความที่เขียนโดยบรรณารักษ์ อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่เคยสอน วิชาการใช้ห้องสมุด เกี่ยวกับวิธีสอนให้นักเรียนรู้จักใช้บริการและกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด ส่วนต่างๆ ของหนังสือ และการระวังกษาหนังสือ บัทรายการ เลขหมู่หนังสือหนังสืออ้างอิง จุลสารและกฤตภาค วิธีเขียนรายงานการค้นคว้า มีภาคผนวกหนังสือประกอบการสอนภาคปฏิบัติ และกลวิธีการสอนต่างๆ

_____ วิชิตเลขหมู่. พิมพ์ครั้งที่ ๒. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

ใช้ประกอบหนังสือเลขหมู่ที่สมาคมฯ จัดทำไว้ อธิบายวิธีคิดเลขหมู่ที่อาจแบ่งได้อย่าง ๐๐๐-๙๙๙, ๙๓๐-๙๙๙ และ ๙๔๐-๙๙๙ ในระบบการจัดหมู่แบบทศนิยม พร้อมยกตัวอย่าง เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น ท้ายเล่มมีภาคผนวก เลขหมู่พจนานุกรม ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๑๓

วิบูลย์เพ็ญ ชัยปาณี และ จีรวัดน จักรพันธ์, ม.ร.ว. แนะนำการใช้ห้องสมุด. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

วัตถุประสงค์เดิมของผู้เขียน คือ ให้ใช้เป็นคู่มือแก่ผู้เข้ามาใช้ห้องสมุดของกระทรวง ศึกษาธิการให้ได้รับความรู้ขั้นต้นเกี่ยวกับการใช้หนังสือและห้องสมุด แต่เนื่องจากเนื้อหาสาระ ต่างๆ ได้กล่าวไว้อย่างกว้างๆ เป็นเรื่องทั่วๆ ไปเกี่ยวกับหนังสือและห้องสมุด ส่วนต่างๆ ของห้องสมุด บัทรายการ และหนังสืออ้างอิง จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปได้

วิสิทธิ์ จินตวงศ์, บรรณาธิการ. บรรณารักษศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๐.

คัดเลือกบทความในวารสารห้องสมุดในช่วง ๒๑ ปีที่ผ่านมา มารวมพิมพ์โดยจัดกลุ่มบทความตามหัวเรื่อง ห้องสมุด การอ่าน ความร่วมมือระหว่างห้องสมุด นิทรรศการ บรรณารักษ์-สถานภาพ บรรณารักษศาสตร์-การศึกษาและการสอน วารสาร หนังสือของ หนังสือสำหรับเด็ก หนังสืออ้างอิง ห้องสมุดเฉพาะ ห้องสมุดเสียค่าบำรุง

_____, บรรณาธิการ. สมาคมห้องสมุดฯ ๒๕. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๒.

บทความเผยแพร่ประวัติความเป็นมาและกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมฯ และความวิ
 วิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ แนะนำให้รู้จักบรรณารักษ์อาวุโส ผู้บุกเบิกวิชาชีพบรรณารักษ
 ของไทย

๓๐ ปี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่ง
 ประเทศไทยฯ, ๒๕๒๗.

เป็นประวัติและผลงานของสมาคมฯ ความเคลื่อนไหวในวงการห้องสมุด วิชาบรรณ
 รักษศาสตร์ สุนทศาสตร์ และวิชาชีพบรรณารักษ์ในประเทศไทย จัดทำขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึก
 ในโอกาสที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ก่อตั้งมารบ ๓๐ ปี

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. คู่มือการทำบัตรรายการ. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่ง
 ประเทศไทย, ๒๕๐๑.

รวมตัวอย่างบัตรรายการชนิดต่าง ๆ การนำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไปใช้ลงรายการในบัตร

_____. หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง
 (ฉบับย่อ). พิมพ์ครั้งที่ ๒. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๖.

แสดงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการทำบัตรรายการ การลงชื่อผู้แต่ง ชื่อเรื่อง พิมพ์ลักษณ์
 บรรณลักษณ์ แนวสืบค้น ให้นามแฝง-นามจริงของนักเขียน เลขหนังสือสำหรับหนังสือ
 ภาษาไทย และหัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๐๑

สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. บัตรรายการและหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๓.

บัตรรายการ รูปแบบของบัตรรายการ และหลักเกณฑ์การคัดลอกข้อความอันเป็นรายละเอียดของหนังสือมาลงเป็นรายการในบัตร

ห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, สมาคม และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หอสมุดกลาง. บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทย เล่ม ๑. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของกระทรวง กรม กองต่างๆ (ยกเว้นกรมศิลปากรและกระทรวงวัฒนธรรม) รวมทั้งสิ่งพิมพ์ขององค์การ ราชการบางแห่ง เป็นสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ วารสาร จุลสาร และเอกสารฉบับพิมพ์ อุดมสำเนา ที่พิมพ์เผยแพร่ก่อนมิถุนายน ๒๕๐๔ เรียงลำดับอักษรชื่อกระทรวง ท้ายเล่มมีบรรณานุกรมผู้แต่ง ชื่อสิ่งพิมพ์ ที่เป็นภาษาต่างประเทศ และบรรณานุกรมหัวข้อวิชาต่างๆ

Regional Co-operation for the Development of National Information Services. Proceedings of the 4th Congress of Southeast Asian Librarians. Bangkok : Thai Library Association, 1981.

เป็นเอกสารที่นำเสนอและเผยแพร่ในการประชุมบรรณารักษ์ กลุ่มภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ครั้งที่ ๔ ซึ่งประเทศไทยเป็นเจ้าภาพระหว่างวันที่ ๕-๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๑ สารการประชุมนี้เป็นเรื่องความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานด้านบริการของห้องสมุดและบริการสนเทศ มีรายชื่อผู้เข้าประชุมและรายชื่อสิ่งพิมพ์ทางกานบริการสนเทศที่แสดงนิทรรศการในระหว่างงานร่วมอยู่ด้วย

หนังสือสำหรับเด็ก

การจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กเป็นโครงการพิเศษ เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๒๕๐๒ คณะกรรมการบริหารสมาคมชุด พ.ศ. ๒๕๐๒ ได้แต่งตั้งให้นางสาวบุญเจือ องค์กรประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าหน่วยโครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก นับแต่แรกเริ่ม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึง

พ.ศ. ๒๕๐๓ ปรากฏว่าหนังสือสำหรับเด็กที่สมาคมฯ จัดพิมพ์ได้รับการต้อนรับอย่างกว้างขวาง จากสมาชิกนักอ่านรุ่นเยาว์และผู้ปกครอง สามารถขายได้หมดในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้ขออนุญาตนำไปพิมพ์เป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็กชั้นประถมอีกด้วย และเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการเขียนหนังสือสำหรับเด็กให้มากขึ้น สมาคมฯ ได้จัดเงินจำนวนหนึ่งไว้สำหรับเป็นรางวัลแก่ผู้ส่งบทประพันธ์มาให้สมาคมฯ คัดเลือก และมีคณะกรรมการตรวจต้นฉบับ^๑

ในการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก สมาคมฯ ได้ยึดนโยบาย ๒ ประการคือ ต้องเป็นหนังสือดีมีคุณค่า ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบนอกชั้นเรียน ได้เป็นอย่างดีประการหนึ่ง และจะต้องจำหน่ายในราคาเยาอีกประการหนึ่ง^๒

การจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็ก ได้กระทำต่อเนื่องมา ๔ ปี ก็หยุดไป เนื่องจากสมาคมฯ มีงานด้านอื่นเพิ่มมากขึ้น นอกจากคณะกรรมการฯ ยังได้พิจารณาเห็นว่าสำนักพิมพ์เอกชนหลายแห่งสนใจและเริ่มจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กอย่างแพร่หลายแล้ว อีกประการหนึ่งการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กต้องใช้งบประมาณสูง และมีปัญหาในเรื่องส่วนลดแก่ร้านค้า แต่สมาคมฯ มีนโยบายจัดจำหน่ายในราคาถูก สมาคมฯ จึงได้ชะลอการจัดพิมพ์หนังสือประเภทนี้ให้น้อยลง

สมาคมฯ ได้รื้อฟื้นการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กอีกครั้ง โดยได้นำหนังสือสำหรับเด็ก ผลงานของ แม้นมาส ชวลิต จำนวน ๑๐ ชื่อเรื่อง ซึ่งได้ตีพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตีพิมพ์ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อร่วมฉลองปีเด็กสากล ๒๕๒๒ และต่อมาเนื่องในโอกาสครบ ๑๐ ปี ของปีหนังสือระหว่างชาติ พ.ศ. ๒๕๒๕ สมาคมฯ ได้คัดเลือกหนังสือที่ขายดี ซึ่งได้จัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ มาแล้วจำนวน ๖ ชื่อเรื่อง มาพิมพ์ครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖

หนังสือสำหรับเด็กที่จัดพิมพ์โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ มีดังนี้

๑ “งานสมาคมในรอบปี ๒๕๐๓,” วารสารห้องสมุด ๔ (ตุลาคม-พฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๐๓) : ๕๗.

๒ บุญเจือ องค์กรประดิษฐ์, “ก้านา” ใน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดย พระยาปรีดีธรรมราชา เขียนภาพ โดย บรรจบ สาตราภัย (พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓), หน้า ก.

เกหลง พานิช. ปาฏิไโดย์ข้างแสนรู้ เขียนภาพโดย สุบิน ปิยาจาร. พระนคร : สมาคม
ห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

ประพันธ์เป็นบทร้อยกรองตามพระธรรมบทเรื่องสัตว์แสนรู้คือช้างปาฏิไโดย์และลิง
ซึ่งเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จตามลำพังเพียงพระองค์เดียว เพื่อหนีความรำคาญที่สงฆ์แตกความ
สามัคคี ไปจำพรรษาในป่าใกล้หมู่บ้าน ปาฏิไโดย์ ข้างและลิงได้มาปรนนิบัติรับใช้พระองค์
ให้ได้รับความสะดวกสบายด้วยประการต่างๆ และถวายชีวิตเพื่อพระองค์

_____ . สนวนขวัญ เขียนภาพโดย พันธ์ สุวรรณบุญ. พระนคร : สมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

เด็กชายขวัญ เกิดและเติบโตมาในครอบครัวชาวสวน ยึดมั่นในศาสนา ปฏิบัติตาม
ขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อเติบโตมาก็ศึกษาหาความรู้เล่าเรียนกับพระที่วัด บวชเรียน และ
ออกมาประกอบอาชีพทำสวนเช่นบรรพบุรุษ สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยๆ

เจือ สตะเวทิน. ถ้ำเดินเรื่อยไปย้อมถึงปลายทาง เขียนภาพโดย ไยธิน บุรณพาสน์.
พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

นิยายพื้นเมืองของพม่า กล่าวถึงคนเกียจคร้าน แต่เอาตัวรอดได้เพราะจดจำสัทสนธิ
ของอาจารย์และยึดถือปฏิบัติตาม

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์. หนังสืออ่านประกอบการใช้ห้องสมุดกับคุณหนู ภาพประกอบ
โดย ประพันธ์ ชัยเจริญ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๒.

แนะนำให้เด็กรู้จักห้องสมุด การใช้ห้องสมุดและฝึกนิสัยให้เด็กรักการอ่าน เขียนตาม
หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ วิชาภาษาไทยและใช้เป็นคู่มือในการเรียนวิชา ศึกษา ๔๖๑
การสอนวิธีการใช้ห้องสมุด ตามหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การกา (แม่นมาส ขวลิท) และบุญเจือ องค์กรประชีรุ. ชาลขก้านกล้วย เขียนภาพโดย
ประยูร จรรยาวงษ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยฯ, ๒๕๒๖.

เด็ก ๆ ส่วนใหญ่เคยชีก้านกล้วยกันทุกคน แต่ชาลต่างกับเด็กอื่น ๆ ตรงที่ว่า เขาจะ
ต้องรายงานต่อครู เรื่องการเล่นชีก้านกล้วยของเขา ชาลฝันถึงเรื่องที่เขาจะไปรายงานอย่าง
งดงาม ช่วยส่งเสริมจินตนาการของเด็ก เขียนเป็นคำประพันธ์ง่าย ๆ

แถบรัตน์ ภูมิรัตน. เต่กัับหงส์สองตัว เขียนภาพโดย โยธิน บุรณพาสน์. พระนคร :
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๔.

ผลแห่งกาลไม่เชื่อฟัง เแต่ไม่ปฏิบัติตามที่เพื่อนหงส์สองตัวกำขบสั่งสอนไว้ จึงได้รับ
บทเรียนด้วยชีวิต

ปราณี พุกภักดี. ดาไลลามะ เขียนภาพโดย สมชาย พรหมมา. พระนคร : สมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

กล่าวถึงประวัติของเด็กคนหนึ่งที่ได้เป็นดาไลลามะ แสดงให้เห็นว่าการเป็นดาไลลามะ
ต้องผ่านการคัดเลือกอย่างเข้มงวดอย่างไรบ้าง

_____, แปลและเรียบเรียง. สัมทอง. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,
๒๕๐๓.

นิทานสเปนเรื่องนี้กล่าวถึงชายหนุ่มซึ่งบุกบันออกสหาหะผ้าความยากลำบากเพื่อหาหญิง
งามมาเป็นคู่ครอง ในที่สุดก็ประสบความสำเร็จ ด้วยความเพียรพยายาม มานะอดทนและความ
รอบคอบ

ปรียติธรรมธาดา, พระยา. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เขียนภาพโดย บรรจบ สาตราภักย์. พระนคร :
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

ชีวประวัติของเด็กชายทอง ชาวเพชรบุรี ซึ่งเป็นเด็กกำพร้า มีชีวิตที่ยากจน
แร้นแค้นถึงขนาดแอบเก็บเปลือกเตงโมกินในน้ำเพราะความหิว แต่ด้วยความอดสาหะ มานะ
หมั่นศึกษาเล่าเรียนจนได้เป็นพระราชาคณะและเป็นบุรุษเรื่องนามของชาติไทย เพราะยึดมั่น
ในความกตัญญูดำเนินเรื่องเป็นคำกลอนสุภาพ

แม่นมาส ขวลิท. กระจายเผยแพร่ ภาพโดย ประยูร จรรยาวัณษ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๖.
กระจายสนุกกับการออกอุบายหลอกเสือได้สำเร็จ แต่ผลที่สุกกรรมก็สนองกรรมได้รับ
บทเรียนจากจรเข้ตอบแทน

_____ . ขนมนแบ่งจี่ เขียนภาพโดย ประยูร จรรยาวัณษ์. พระนคร : สมาคมห้องสมุด
แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

เด็ก ๆ ที่หัวโหย ๗ คน อยากกินขนมแบ่งจี่และมองดูขนมแบ่งจี่จนน้ำลายไหล ด้วย
ความกลัว ขนมนแบ่งจี่จึงกลิ้งหนีจากกะทะรอกพันใครต่อใครที่มันพบกลางทางและต่างก็อยากกิน
ขนมแบ่งจี่กันทั้งนั้น แต่ในที่สุดก็ถึงคราวอันจบจนได้

_____ . ครูอ่อน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยฯ, ๒๕๒๑.

ด้วยความดี มีจิตใจเป็นครู เอาใจใส่ต่อหน้าที่การงาน ครูอ่อนจึงเป็นที่เคารพและ
ต้องการของลูกศิษย์และผู้ปกครองของนักเรียนตลอดมา แม้จะถูกกลั่นแกล้งจากผู้หัวรั้นแต่ก็ไม่
อาจทำลายครูอ่อนได้ ครูที่เก่งวิชาทักษะมีมาก แต่ครูดี ๆ อย่างครูอ่อนหาไม่ได้ง่าย ๆ ในสังคม

_____ . ปีกสร้างบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทยฯ, ๒๕๒๖.

ปีก เป็นตุ๊กตาหมีชื่อประหลาดตัวหนึ่ง ที่อยากจะมีบ้านของตนเอง แต่เพราะว่ามัน
เป็นหมีที่ไม่ค่อยฉลาด จึงเกือบจะพ่ายแพ้แก่อุปสรรคต่าง ๆ ตุ๊กตาสัตว์อื่น ๆ และเด็กหญิงกลุ่ม
เล็ก ๆ ซึ่งเป็นเจ้าของมันต่างช่วยกันเต็มที่ บ้านจึงสำเร็จขึ้นมาได้ เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ
เรื่องความร่วมมือช่วยเหลือกัน

_____ . เป็นอะไรดีหนอ เขียนภาพโดย ประยูร จรรยาวัณษ์. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๖.

เด็ก ๆ อยากเป็นอะไรหลายอย่าง ต่างก็มีเหตุผลของตนเองแต่ที่เด็กอยากเป็นมาก
ที่สุดคือ อะไรหนอ? เขียนเป็นกลอนง่าย ๆ ที่ชักจูงใจให้เด็กรู้จักความไพเราะแห่งภาษาและลีลา
การประพันธ์

แม่นาส ขวลิท. ลูกหมูสามตัวกับหมาป่า เขียนภาพโดย บรรจบ สาตราภัย. พระนคร :
สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๔.
แสดงถึงปัญญา ไหวพริบของลูกหมูตัวที่สาม ซึ่งสามารถเอาตัวรอดไม่ตกเป็นเหยื่อ
ของหมาป่าที่มารบกวนเช่นลูกหมูอีกสองตัว

_____ . วันศุกร์ไม่มา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๖.

ดัดแปลงจากบทละครวิทยุ เป็นละครสำหรับเด็กแสดงบนเวที เล่าเหตุการณ์วันทีครู
ป่วย ไม่มาโรงเรียน ทุกคนต่างก็กระหน่ำถึงคุณค่าและความสำคัญของครู ชวนให้คิดถึงพระคุณ
ครูที่อบรมสั่งสอนเกอูกุลศิษย์ตลอดมา

_____ . วิทยุเก่า-เก่า. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, ๒๕๒๑.

เด็ก ๆ สามพี่น้องช่วยกันสะสมเงิน เพื่อจะซื้อวิทยุเก่า-เก่า ราคาถูกที่พวกตน
ปรารถนา วิทยุดูราวกับเป็นสิ่งสุดเฝ้ามสำหรับพวกเขา เพราะมีเหตุจำเป็นทำให้ต้องเสียสละ
เงินที่สะสมไว้ เพื่อรักษาแม่และช่วยเหลือผู้เดือดร้อน แต่กรรมดึกดื่นตอบสนองผู้ทำดีในที่สุด

_____ . เสือตัวแรก เขียนภาพโดย บรรจบ (บรรจบ สาตราภัย) พระนคร :
สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

อาศัยเค้าโครงเรื่องจาก Down Down the Mountain ของ Ellis Credle เล่า
ถึงเด็กชาวเขาสองคนพี่น้อง คือโทนและทับทิมซึ่งไม่เคยมีเสือของตนเองใส่ ผลแห่งความขยัน
หมั่นเพียร จิตใจดีมีเมตตากรุณา เด็กทั้งสองจึงได้รับสิ่งที่ตนปรารถนา

_____ . โสนน้อยเรือนงาม เขียนภาพโดย บรรจบ สาตราภัย. พระนคร :
สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

จากเป็นเด็กซึ่งเกิดและเติบโตในเรือ มีชีวิตที่ร้อนแรงแล้งลำบาก จากปรารถนาจะมี
บ้านเป็นของตนเอง ถึงกับยอมทำความผิด แท้ก็สำนึกได้ในที่สุด เพราะสิ่งที่ทำให้คนมีความสุข
และอบอุ่นใจที่แท้จริง คือความรักของพ่อและแม่

แม่อร้ม (อร่ามสม มินประพาพ) และบุญเจือ องค์กรประดิษฐ์. แม่-ลูก. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

เขียนเป็นคำประพันธ์ง่าย ๆ จากชีวิตจริงของแม่ที่ต้องออกไปทำงานปล่อยให้ลูกชาย ๒ คนอยู่บ้านเล่นกันตามลำพัง ผู้อ่านจะได้คติจากคำสอนของแม่ เพลิดเพลินกับการเล่นและความนึกคิดของเด็ก ๆ

รอย โรจนานนท์ (แม่นมัส ขวลิท). ตึกตายอดรัก. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๕.

เด็กผู้หญิงคนหนึ่ง เผ้ามองตุ๊กตาผมสีทองที่ตั้งอยู่ในตู้โชว์ในร้านขายของด้วยความอยากได้ แต่ไม่มีเงินซื้อ จึงได้เพียงแต่เผ้ามอง ต่อมาเด็กหญิงอีกคนหนึ่งมาซื้อตุ๊กตาตัวนี้ไป แต่ในที่สุดก็ได้กลับมาสู่อ้อมอกของเด็กหญิงคนแรกได้ เรื่องนี้บรรยายความรู้สึกของตุ๊กตาที่ต้องไปอยู่ในมือของเด็กอารมณ์ร้าย

สิปพันพารเสนอ โสณกุล, ม.จ. หญิง. เรื่องเที่ยวประเทศตะวันออก. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓.

เขียนแบบจดหมายเหตุประจำวัน บันทึกเหตุการณ์ที่ได้เสด็จประพาส มลายู ชองกง มินลา เชียงไฮ้ เทียนสิน บักกิ่ง มุกเกน เกาหลี ญี่ปุ่น และอินโดจีนฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ ให้ความรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ศิลปกรรม โบราณคดี

สิริมา (แม่นมัส ขวลิท). เกียรติฐานเจ้าปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๑.

เรื่องของคนที่ไม่ชอบทำงาน แต่ชอบใช้ความคิด มองเห็นความซับซ้อนและรู้จักหัวเราะเยาะเย้ย ในที่สุดได้แต่งงานกับพระธิดาและเป็นพระราชินี ดำรงราชสมบัติมีความสุขสืบมา

แม่ไก่สีแดง. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๑.

สัตว์สี่ตัว หมู แมว เป็ด และแม่ไก่สีแดง อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน แม่ไก่สีแดงเป็นสัตว์ที่ขยัน แต่สัตว์อื่น ๆ ชอบความสบายและปล่อยให้แม่ไก่ทำงานคนเดียว แม่ไก่สีแดงจึงจำต้องให้บทเรียน เพื่อสอนเพื่อนของมัน หนังสือเล่มนี้ใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบชั้นประถมปีที่ ๑

สุนีท ประภาสวัฑ. หวูดน้อย. เขียนภาพโดย วันที บริบูรณ์. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๕.

ดัดแปลงจากเรื่อง Little Toot ของ Hardie Gramatky เล่าถึง "หวูดน้อย" ที่มีชื่อว่า "สุดสาคร" แต่ใคร ๆ พากันเรียกว่า "หวูดน้อย" เพราะเสียงหวูดที่เรื่อล่ำเล็ก ๆ นี้ออกมาพ้อของหวูดน้อยเป็นเรื่อโยงที่เก่งมาก ตาของหวูดน้อยก็เคยผจญภัยทางน้ำมามาก แต่หวูดน้อยไม่ชอบทำงาน ชอบเบ็ดหวูดและเล่นสนุกจนเรื่อโยงอื่น ๆ พากันชิงชัง แต่ท้ายที่สุดหวูดน้อยก็สามารถแสดงให้เห็นเรื่ออื่น ๆ ได้เห็นว่า เมื่อถึงคราวตนก็สามารถกระทำการอย่างวีรบุรุษได้เช่นกัน

เสนาะจิตร สุวรรณโพธิ์ศรี. สามสามเถรน้อย. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๒.

ผูกเป็นเรื่องแสดงถึงการใช้เวลาตอนบิ่ภาคปลาย ไปบรรพชาเป็นสามเณร บรรยายถึงการเตรียมงาน นับตั้งแต่การที่จะบวช การเตรียมงานระหว่างบวช จำศีล วันสึกบวชแล้วได้อะไร เด็ก ๆ จะได้เรียนรู้และเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ เช่น การโกนผม การไม่สวมรองเท้า รวมทั้งได้เข้าใจหลักพระพุทธศาสนาอย่างดี

หนังสือชุดห้องสมุด

เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ อันเป็นปีหนังสือสากล สมาคม ฯ ได้เริ่มดำเนินการ "โครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับประชาชน" โดยมีความมุ่งหมายที่จะผลิตหนังสือดี ราคาถูก ออกเผยแพร่ กำหนดออกเดือนละเล่ม เรียกว่า "หนังสือชุดห้องสมุด" ในปีแรก หนังสือที่พิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด ๑๓ เล่ม เป็นหนังสือที่แปลจากภาษาต่างประเทศ โดยได้รับความอนุเคราะห์ต้นฉบับแปลใน "ชุดเสรีภาพ" ทั้งหมดจากสำนักข่าวสารอเมริกัน กรุงเทพฯ ฯ ในปีที ๒ สมาคม ฯ ได้ดำเนินการจัดพิมพ์เรื่องต่าง ๆ ที่เขียนโดยนักเขียนไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมนักเขียนไทย และส่งเสริมผู้รักการอ่านทั้งหลายให้ซาบซึ้งถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และรอบรู้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่สังคมไทยให้มากที่สุด แต่พิมพ์เผยแพร่ออกมาได้เพียง ๕ เล่ม ก็ยุติโครงการ รวมหนังสือชุดห้องสมุดที่พิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด ๑๘ เล่ม (เรียงลำดับตามเล่มที่) ดังนี้

โนเบิล, ไฮริส. โจเซฟ พูลิทเซอร์ บรรณาธิการหัวเห็ด แปลจาก Joseph Pulitzer โดย สุจิต ภูณูโย่ง. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๑ เล่มที่ ๑. นครหลวง กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

รางวัลพูลิทเซอร์ สำหรับงานวรรณกรรมยอดเยี่ยมของสหรัฐอเมริกาในแต่ละปี คือสิ่งที่ประกาศถึงเกียรติคุณของโจเซฟ พูลิทเซอร์ ชาวออสเตรียผู้เข้ามาเผชิญโชคในสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ที่ดีที่สุดในฉบับหนึ่งของประเทศ คือ เซนทูลส์ โพสต์ และเป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงหลายฉบับ นอกจากนี้ยังเป็นผู้วางแนวการหนังสือพิมพ์สมัยใหม่ รวมทั้งวางรากฐานนิเวศวิทยาการสื่อสารในมหาวิทยาลัยอีกด้วย ชีวิตการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมของเขาเป็นสิ่งที่น่าศึกษาและน่าติดตาม

ดانا, ริชาร์ด เฮนรี่. ผจญทะเล แปลจาก Two Ways Before the Mast โดย รอย โรจนานนท์ (แมนมาส ขวาลิต). หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๑ เล่มที่ ๒. นครหลวงกรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

“ดانا” สละเครื่องแบบนิสิตมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดออกไปผจญทะเลกับเรือสินค้า “ฟิลกริม” เป็นเวลา ๒ ปี พันผจญปลสรคนนัการ ทั้งคลื่นลม ความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ อีกทั้งข้อบังคับพระราชของเรือสินค้า เขาทำงานแข่งกับเวลา เพื่อเอาชนะธรรมชาติและเพื่อความอยู่รอดของลูกเรือ ผู้อ่านจะได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตกลางทะเล การทำงานของกลาสิเรือและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อม

วอร์ตัน, เอดิธ. กิมหันต์รัญจวน แปลจาก Summer โดย ส. อินทรสุขศรี (เสนอ อินทรสุขศรี). หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๑ เล่มที่ ๓. นครหลวงกรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

นวนิยายชีวิตของหญิงวัยรุ่นจากชนบท ผู้เกลียดทุกสิ่งทุกอย่างรอบ ๆ ตัว และพยายามดิ้นรนเพื่อที่จะหนีไปให้พ้นจากสภาพที่เป็นอยู่ เมื่อหนุ่มชาวกรุงก้าวเข้ามาสู่ชีวิตเธอ ทุกสิ่งทุกอย่างจึงผันเปลี่ยนไป

ครอทนิ่ง, ฟิลลิป ที. และ เซาท์, เวสลี คับบลิว. ไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา แปลจาก Up From the Ghetto โดย แดมสุข-สุรัตน์ นุ่มนนท์. หนังสือชุดห้องสมุดชุดที่ ๒ เล่มที่ ๔. นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

ประสบการณ์ชีวิตการต่อสู้ ความสำเร็จและความล้มเหลวของคนอเมริกันดำแสดงถึงความฉลาดเฉลียวกล้าหาญ การกล้าตัดสินใจ ที่ทำให้ “ไอ้ดำ-ไอ้มิก-ไอ้หมึก” ซึ่งเป็นสรรพนามที่พวกผิวขาวสร้างปมด้อยให้แก่พวกเขา ต้องลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิมนุษยชนที่เท่าเทียมกัน รวมชีวิตของ ๑๔ อเมริกันดำที่ประสบความสำเร็จในการต่อสู้ เช่น เจมส์ บราวน์ อัครมหาเศรษฐีนักร้อง เจมส์ ทิลมอน นักบินพิฆาตคนแรก เกวนดูลีน บรัคส์ กวีรางวัลพูลิตเซอร์ และ ริชาร์ด แชคเซอร์ นายกเทศมนตรีดำ

คาร์เตอร์, วิลลา. น้องนางบ้านไร่ แปลจาก My Anthonia โดย พวา วัฒนศัพท์. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๒ เล่มที่ ๕. นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

“แอนโทเนีย” คือสาวน้อยจากบ้านไร่ ผู้ต่อสู้ชีวิตโดยไม่ท้อถอย แต่เคราะห์กรรมทำให้เธอต้องตกเป็นเหยื่อของชายลวง เธอชมซานกลับคืนบ้านไร่โดยมีลูกสาวเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ด้วยความที่เธอจึงผ่านพ้นวิกฤตการณ์แห่งโชคชะตา พบความสุขในชีวิตบนปลาย

เฮนรี, แพทริก. เสียงแห่งเสรีภาพ แปลจาก The Voice of Freedom โดย สุมลย์เม้น สุทธิพงศ์. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๒ เล่มที่ ๖. นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕.

ชีวิตการต่อสู้ของ แพทริก เฮนรี ผู้ซึ่งร่วมกับ ยอร์ช วอร์ชิงตัน แมทท์ และ โทมัส เจฟเฟอร์สัน รัฐบาลฯ ผู้ต่อสู้เพื่อให้อเมริกาหลุดพ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เฮนรีเป็นนักคิดและนักพูด โทมัส เจฟเฟอร์สัน กล่าวถึงเขาไว้ว่า “เขาเป็นผู้ที่ทำให้ประชาชนตื่นตัวในความคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติอเมริกา ยิ่งกว่าใครๆ ทั้งหมด” และเขาเป็นคนแรกทีกล่าวว่า “เสียงของประชาชนคือเสียงของพระเจ้า”

ฟิแลน, แมรี เกย์. แพทย์หญิงฟลอเรนซ์ เซบิน แปลจาก Florence Sabin โดย
นันทา ทิตตะสิริ. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๓ เล่มที่ ๗. กรุงเทพมหานคร :
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

ชีวิตของฟลอเรนซ์ เซบิน ผู้มีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว และตั้งใจจริง สามารถเอา
ชนะอุปสรรคทั้งหลายจนสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนแพทย์ที่เคยกีดกันมิให้สตรีเข้าเรียนและ
ประกอบอาชีพแพทย์ เธอใช้ชีวิตเป็นครู เป็นนักวิทยาศาสตร์และเป็นผู้ให้บริการแก่สาธารณะ
การกินร่น ต่อสู้เพื่อสิทธิและความสำเร็จของเธอเป็นสิ่งที่น่าติดตามยิ่ง

ทาร์ซิส, วาเลรี. ตึกเจ็ด แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ Ward 7 ของแคทยา บราวน์. โดย
วชิรญา บัวศรี. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๓ เล่มที่ ๘. กรุงเทพมหานคร :
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

ตึกเจ็ดเป็นตึกหนึ่งในโรงพยาบาลโรคจิตซึ่งใช้เป็นที่คุมขังนักโทษการเมืองของรัสเซีย
นวนิยายเรื่องนี้เขียนจากประสบการณ์ของผู้เคราะห์ร้ายรายหนึ่งที่เข้าไปอยู่ในสถานทีนั้น เปิดโปง
สิ่งที่พบในโรงพยาบาล รวมทั้งเรื่องราวของคนอื่น ๆ อีกหลายคนทีนั้น ทั้ง ๆ ที่เขาเองเป็น
“ปัญญาชน” และมี “สติสัมปชัญญะบริบูรณ์” เป็นชีวิตที่ทงเคร่งและขบขันระคนกัน

เทห์ถ์, อาบรัม. เมืองเนรมิต แปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ The Makepeace Experiment
ของ มานยา ฮาคารี. โดย กัญฐิกา (นามแฝง). หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๓
เล่มที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

ชีวิตของเลนนี่ ผู้ครองนครลิวบิมอฟ ผู้ปกครองเมืองในฝันของเขาด้วยวิธีพิเศษเช่น
คนของเขาเคยดื่มน้ำในแม่น้ำจนเมาตาย เพราะเขาบอกว่าน้ำนั้นเป็นแฉมเปญ เขาโน้มน้าวใจคน
ให้เชื่อว่า เงินไม่มีค่ามากกว่ากระดาษปิดผนัง แล้วเขาก็เอาเงินมาปิดฝาห้องแทนกระดาษจริง ๆ
เลนนี่เป็นเงาสะทอนให้เห็นถึงลักษณะของนักปกครองรัสเซีย ภายใต้การปกครองของคอมมิวนิสต์
ซึ่งเป็นจอมเผด็จการผสมทรราช

จอห์นสัน, เจอร์ลด์ ดับบลิว. รัฐบาลอเมริกัน แปลจาก The American government (Presidency & the Congress) โดย กมล สมวิเชียร. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๔ เล่มที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนที่ ๑ ประธานาธิบดี เขียนถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของประธานาธิบดี ตลอดจน อำนาจและขอบเขตของอำนาจหน้าที่อย่างละเอียด ตอนที่ ๒ รัฐสภา ผู้อ่านจะได้ทราบถึงอำนาจหน้าที่ การดำเนินการกิจการของรัฐสภา วิธียกขาดุญแห่งอำนาจรายชื่อประธานสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการประจำของวุฒิสภา และคณะกรรมการการของสภาผู้แทน ฯ เท้าความถึงประวัติศาสตร์อเมริกา และแสดงให้เห็นว่าคนอเมริกันวางแนวการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างไร

_____. รัฐบาลอเมริกัน แปลจาก The American government (Supreme Court & the Cabinet) โดย กมล สมวิเชียร และ วิทยา สุจริตรนารักษ์. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๔ เล่มที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

ตอนที่ ๓ ศาลสูง (แปลโดย กมล สมวิเชียร) กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ การปฏิบัติงานของศาลสูง บทบาทสำคัญของมาร์แชลและเทานี ผู้นำขบวนการซึ่งทำให้ศาลสูงกลายมาเป็นอำนาจที่สามของรัฐ เท้าเทียบกับประธานาธิบดีและรัฐสภา มีรายชื่อผู้พิพากษาศาลสูงของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ต้น และตอนที่ ๔ คณะรัฐมนตรี (แปลโดย วิทยา สุจริตรนารักษ์) แสดงถึงบทบาทของคณะรัฐมนตรีที่มีต่อประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และอธิบายให้ผู้อ่านเห็นว่าประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาแต่ละคนทำให้บทบาทของคณะรัฐมนตรีเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง

ฟ็อกซ์, ริชาร์ด เอ็ม. อารยธรรมอเมริกัน (ตอนที่ ๑) แปลจาก An Introduction to American Civilization โดย โนรี ฟิสทุธธนารักษ์. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๔ เล่มที่ ๑๒. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศสหรัฐอเมริกาในด้านระบบการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ การศึกษา ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม และอุปนิสัยชาวอเมริกัน โดยเฉพาะความหมายที่แท้จริงของคำว่า “เสรีภาพ” “เสมอภาค” “ความก้าวหน้า” และ “ความสำเร็จ” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ของชาวอเมริกันและสังคมอเมริกัน

ฟ็อก, ริชาร์ด เอ็ม. อารยธรรมอเมริกัน (ตอนที่ ๒) แปลจาก An Introduction to American Civilization โดย โนรี พิสุทธิธนารักษ์. หนังสือชุดห้องสมุด ชุดที่ ๕ เล่มที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

เนื้อหาต่อจากตอนที่ ๑ ในเล่มนี้เป็นบทที่ ๔-๖ เสนอเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมที่นิยมกันในหมู่คนอเมริกัน และอุปนิสัยของชาวอเมริกัน

เจือ สตะเวทิน. กลังวรรณคดี ตอนที่ ๑. หนังสือชุดห้องสมุด เล่มที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗.

แบ่งเป็น ๓ ภาค ภาคแรก เป็นความคิดทั่วไป กล่าวถึงความมุ่งหมายของการศึกษาวรรณคดี และประวัติวรรณคดี ภาค ๒ วรรณคดีบางเรื่อง อภิปราย วรรณคดีคำหลวง วรรณคดีเพลงยาว วรรณคดีนิราศ พระราชนิพนธ์รามจันทราวตาร และมหากาพย์ภารตะ

_____ . กลังวรรณคดี ตอนที่ ๒. หนังสือชุดห้องสมุด เล่มที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗.

เนื้อหาต่อจากกลังวรรณคดี ตอนที่ ๑ ในเล่มนี้เป็นภาค ๓ เรื่องพื้นฐานวรรณคดี เสนอเรื่องที่น่าสนใจ ๑๘ เรื่องในทางวรรณคดี เช่น ดอกบัวในวรรณคดี หงส์ในวรรณคดี ช้างเอราวัณ พืชในวรรณคดี เมฆลาโล่แก้ว ทศนະไทยในเรื่องหญิงงาม โดยการอ้างอิงจากวรรณคดีไทยเรื่องต่าง ๆ ประกอบ

สุวรรณา เกรียงไกรเพชร. พระอภัยมณี การศึกษาในเชิงวรรณคดีวิจารณ์. หนังสือชุดห้องสมุดเล่มที่ ๑๖-๑๗. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘.

เป็นวิทยานิพนธ์ที่เสนอต่อแผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอแนวความคิดเห็นและผลการค้นคว้าในทางวิชาการ ลักษณะเด่นของเรื่องพระอภัยมณี ในด้านแก่นเรื่อง ตัวละคร ระบบสัญลักษณ์และภาพพจน์

สังพิมพ์อน ๆ

นอกจากตำราวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ หนังสือสำหรับเด็ก และหนังสือชุดห้องสมุดแล้ว สมาคม ฯ ยังได้จัดพิมพ์สิ่งพิมพ์อื่น ๆ อีก

(๑) เอกสาร/จุลสาร เพื่อเผยแพร่ความรู้ที่น่าสนใจ และเพื่อการประชาสัมพันธ์กิจการแผนกต่าง ๆ ของสมาคม ฯ จัดทำโดยแผนกต่าง ๆ เพื่อเป็นอภินิทัศน์การ และเผยแพร่แก่ผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้อง มีจำนวน ๘ ชื่อเรื่อง ดังนี้

กฤษณา สินไชย และสุภัทรา จัทรเงิน, ผู้รวบรวม. “บรรณพิภพ ๒๖.” กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ, ๒๕๒๖.

รวบรวมรายชื่อหนังสือที่เคยได้รับรางวัลจากคณะกรรมการประกวดหนังสือในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ คณะกรรมการตัดสินรางวัล ซีไรท์ และคณะกรรมการประกวดรางวัลบัวหลวง ของธนาคารกรุงเทพ จำกัด ท้ายเล่มมีรายชื่อสำนักพิมพ์และร้านหนังสือ

“ข้อบังคับของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ พุทธศักราช ๒๕๑๙.” กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ, ๒๕๑๙.

พิมพ์ข้อบังคับของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๙ แบ่งเป็น ๖ หมวด :
หมวด ๑) ข้อความทั่วไป ๒) สมาชิก ๓) กรรมการบริหาร ๔) การประชุม ๕) ทรัพย์สินและเอกสาร และ ๖) การเลิกสมาคม

“แนะนำหนังสือชุดห้องสมุด เล่ม ๑-๑๒.” กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖.

บรรณนิทัศน์หนังสือชุดห้องสมุด ๑๒ เล่ม ที่สมาคม ฯ ได้จัดพิมพ์ออกเผยแพร่

“บุคคลในวงการห้องสมุดที่ได้รับรางวัลข้าราชการดีเด่น.” กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๕. (พิมพ์อัสสัณนา)

ให้รายละเอียดประวัติส่วนตัว การศึกษา การรับราชการ และคุณความดีของบุคคลในวงการห้องสมุดที่ได้รับรางวัลข้าราชการดีเด่นจากทั่วประเทศ ๑๐ คน คือ กองทอง คงสมบูรณ์ จินดา จำเริญ จินตนา บัชรวง ฉัตรชัย ศุกระกาญจน์ ฉายา ดำริห์ชอบ วีระทองประกอบ ประจักษ์ เต็กแก้ว สง่า กิตติศิริประพันธ์ สุชา สุทธิเลิศ และ เอ็มอร ศรีนิลทา

แมนมาศ ขวลิขิต, ผู้รวบรวม. “รายงานการประชุมเรื่องพัฒนาการห้องสมุดในภาคใต้ของเอเชีย ณ กรุงเคลี ประเทศอินเดีย ระหว่างวันที่ ๓-๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๓.”

พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๐๓. (พิมพ์อัสสัณนา)

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้จัดส่งบรรณารักษ์ไทย ๓ คน คือ สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์ สุข วงศาสน์ และ แมนมาศ ขวลิขิต ไปร่วมประชุม ณ ประเทศอินเดีย กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมข้อเสนอแนะจากที่ประชุมเกี่ยวกับห้องสมุดทั่วไป ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย

“รายชื่อสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ.”

กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๑. (พิมพ์อัสสัณนา)

เป็นรายชื่อสมาชิกกิตติมศักดิ์ สมาชิกสถาบัน สมาชิกสามัญตลอดชีพสมาชิกวิสามัญสมาชิกวิสามัญตลอดชีพ ที่สมาคมฯ ยังติดต่อยู่ จำนวน ๘๖๒ ชื่อ ให้รายละเอียด ชื่อนามสกุล ของสมาชิก วุฒิ สถานที่ทำงาน ที่อยู่ และเลขที่สมาชิก

รายชื่อสมาชิกสามัญและสมาชิกวิสามัญของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยประจำปี ๒๕๑๑. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๑๑.

ให้ข้อมูลสมาชิกของสมาคมฯ ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้แก่ ชื่อ นามสกุล วุฒิ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน และงานด้านห้องสมุด แยกประเภทสมาชิกสามัญและวิสามัญ เรียงตามลำดับอักษรชื่อสมาชิกในแต่ละประเภท

"Representatives of the Thai Library Association Visiting the People's Republic of China 27 September — 14 October 1983." Bangkok : Thai Library Association, 1983.

แนะนำสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ อย่างย่อ กล่าวถึงประวัติ วัตถุประสงค์ และการบริหารงาน พร้อมรายชื่อคณะกรรมการบริหารงานสมาคมฯ ประจำปี ๒๕๒๖-๒๕๒๗ โดยมีรายละเอียดประวัติ การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ประสบการณ์ และสาขาวิชาที่สนใจ ของกรรมการที่ไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน ๖ คน เขียนเป็นภาษาอังกฤษ

(๒) วารสารห้องสมุด เป็นวารสารทางวิชาการรายสามเดือนที่สมาคมฯ จัดพิมพ์ เผยแพร่ตั้งแต่เดือนเมษายน-มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๐๐ สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิด ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้องเป็นสื่อกลางในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ

(๓) บรรณพิภพ เป็นวารสารรายเดือน รวบรวมหนังสือที่ออกใหม่ในรอบเดือน จัดทำบรรณนิทัศน์ ให้เลขหมู่และหัวเรื่อง เพื่อเป็นคู่มือแก่บรรณารักษ์ในการเลือกซื้อหนังสือ และเพื่อให้ผู้สนใจหนังสือได้ทราบถึงหนังสือที่ออกใหม่ บรรณพิภพฉบับแรกตีพิมพ์เมื่อมกราคม - มีนาคม ๒๕๐๕ และปรากฏสืบมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงยุติลง

(๔) ข่าวสารจากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย มีกำหนดออกรายเดือน เริ่มออกครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ เพื่อการประชาสัมพันธ์กิจการของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ และเสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหวในวงการห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ แต่มิได้ออกสืบเนื่อง สืบพิมพ์ลักษณะนี้ในปัจจุบันนี้มีชื่อว่า ข่าวสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย กำหนดออกราย ๒ เดือน เริ่มออกฉบับแรกเมื่อเมษายน - พฤษภาคม ๒๕๒๕

การวิเคราะห์สิ่งพิมพ์ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ : ข้อมูลที่น่าสนใจ

๑. หนังสือเล่มแรกที่สมาคมฯ จัดพิมพ์ คือ หนังสือวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ เรื่อง ห้องสมุดโรงเรียน แต่งโดย แม้นมาส ชวลิต (พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙)

๒. หนังสือที่มีจำนวนครั้งที่พิมพ์มากที่สุด คือ หนังสือ การใช้ห้องสมุด ผลงานของ ลมุล รัตตากร ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมและพิมพ์เผยแพร่ทั้งหมด ๖ ครั้ง ตามลำดับดังนี้ พ.ศ. ๒๕๐๗, ๒๕๑๐, ๒๕๑๓, ๒๕๑๔, ๒๕๒๐ และ ๒๕๒๒ (ขณะนี้อยู่ในระหว่างการจัดพิมพ์ ครั้งที่ ๗ โดยชมรมเด็ก จัดพิมพ์จำหน่ายในนามของสมาคมฯ)

๓. หนังสือวิชาการบรรณารักษศาสตร์ที่สมาคมฯ จัดพิมพ์เป็นผลงานของนิพนธ์ บุญยะกาญจน์ มากที่สุด (๔ ชื่อเรื่อง) ส่วนหนังสือสำหรับเด็ก ๒๖ ชื่อเรื่อง เป็นผลงานของ แม้นมาส ชวลิต มากที่สุด (๑๔ ชื่อเรื่อง)

๔. หนังสือวิชาการทางบรรณารักษศาสตร์ จำนวน ๓๕ ชื่อเรื่องที่สมาคมฯ จัดพิมพ์ อาวใจเคราะห์จำแนกตามสาขาวิชาย่อยทางบรรณารักษศาสตร์ดังนี้

๔.๑ ทรัพยากรและงานเทคนิค (๔ ชื่อเรื่อง)

๔.๑.๑ การจัดหมู่หนังสือ : แผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมและดรรชนีสัมพันธ์ ฉบับย่อ เล่ม ๑, แผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยมฉบับย่อและดรรชนีสัมพันธ์, แผนการจัดหมู่หนังสือระบบทศนิยม, วิธีคิดเลขหมู่

๔.๑.๒ การทำบัตรรายการ : คู่มือการทำบัตรรายการ, บัตรรายการและหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการภาษาไทย, หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับหนังสือภาษาไทยและหัวเรื่อง (ฉบับย่อ), หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย

๔.๑.๓ การซ่อมหนังสือ : การระงับรักษาหนังสือและซ่อมหนังสือ

๔.๒ บรรณานุกรม (๔ ชื่อเรื่อง) : บรรณนิทัศน์หนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์ และหนังสือที่ชนะการประกวด, บรรณานุกรมมาตรฐานสำหรับวิทยาลัยครู, บรรณานุกรมสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลไทย เล่ม ๑, บรรณานุกรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๑, พี่น้องชาวเขา, เยาวชน : บรรณนิทัศน์เพื่อการค้นคว้าและบริการสนเทศ, รายชื่อหนังสือสำหรับเด็กและผู้เยาว์พร้อมด้วยบรรณนิทัศน์, รู้จักบ้านเมืองของเราด้วยหนังสือ

๔.๓ การศึกษาและการสอนวิชาห้องสมุด (๕ ชื่อเรื่อง) : การใช้ห้องสมุด, การสอนให้นักเรียนรู้จักใช้ห้องสมุด, แนะนำการใช้ห้องสมุด, แบบเรียนการอ่านและการพิจารณาหนังสือ, แบบเรียนด้วยตนเองเรื่องการใช้บัตรรายการ

๔.๔ บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง (๖ ชื่อเรื่อง) : ทัศนะงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๑๕, ทัศนะงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๒๐, บรรณารักษศาสตร์ไทย, สมาคมห้องสมุดฯ ๒๕, ๓๐ ปี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, หอพระมณฑิยธรรม

๔.๕ ประเภทของห้องสมุด (๔ ชื่อเรื่อง) : กระบวนการดำเนินงานศูนย์วัสดุตีพิมพ์และไมตีพิมพ์ (ศูนย์วิชาการ), บทเรียนประกอบการอบรม, บรรณารักษศาสตร์ยุคประโยชน์นิยม, ห้องสมุดโรงเรียน

๔.๖ บริการและกิจกรรมของห้องสมุด (๒ ชื่อเรื่อง) : คู่มือแนะนำการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ, *Regional Co-operation for the Development of National Information Services.*

๔.๗ พจนานุกรม (๑ ชื่อเรื่อง) : *วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์*

จากการวิเคราะห์หนังสือวิชาการที่ผลิตโดยสมาคม ฯ จะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง ทรัพยากรและงานเทคนิคของห้องสมุด จำนวนสูงสุด (ร้อยละ ๒๕.๗๑) บรรณานุกรม (ร้อยละ ๒๒.๘๖) บรรณารักษศาสตร์ภูมิหลัง (ร้อยละ ๑๗.๑๔) การศึกษาและการสอนวิชาห้องสมุด (ร้อยละ ๑๔.๒๘) และ ประเภทของห้องสมุด (ร้อยละ ๑๑.๔๓) เป็นที่น่าสังเกตว่า หนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบริการและกิจกรรมห้องสมุด มีจำนวนน้อย (ร้อยละ ๕.๗๒) และ พจนานุกรม น้อยที่สุด (ร้อยละ ๒.๘๖)

บรรณานุกรม

“งานสมาคมในรอบปี ๒๕๐๓.” วารสารห้องสมุด ๔ (ตุลาคม – พฤศจิกายน – ธันวาคม ๒๕๐๓) : ๕๗ – ๖๗.

จ้อย นันทวิชรินทร์, ม.ล. “โครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับเด็กของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.” วารสารห้องสมุด ๑๗ (มกราคม – กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖) : ๔๔ – ๔๖.

จรี อุตุภรัตน์. “สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ กับการส่งเสริมวิชาชีพบรรณารักษ์.” ใน สมาคมห้องสมุดฯ ๒๕, หน้า ๒๙ – ๔๗. กรุงเทพมหานคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, ๒๕๒๒.

คำรง เพชรพลาย. “บทบรรณาธิการ-รู้จักบ้านเมืองของเราด้วยหนังสือ.” วารสารห้องสมุด

๑๗ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๑๖) : ๒๖๙ - ๒๗๒.

บุญเจือ องค์กรประสิทธิ์. “คำนำ.” ใน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดย พระยาปริยัติธรรมธาดา
เขียนภาพโดย บรรจบ สาคกราย. พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย,

๒๕๐๓.

ถนอม รัตนากร. “โครงการจัดพิมพ์หนังสือสำหรับประชาชนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.” วารสารห้องสมุด ๑๗ (มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖) : ๓๘-๔๑.



ศึกษิตสยาม

1715 ถนนพระราม 4 สามย่าน กท. 10500

โทร. 2511630

จำหน่าย และรับจัดหาหนังสือ

ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

ให้กับห้องสมุด ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สรุปผลการวิจัย : หนังสือและการพิมพ์

สรุป
และ
รวบรวม
โดย

สุนทรี สุกวงศ์
สุนันนี กศิริ

คุณธัม วศินเกษม. “การทดสอบความอ่านง่าย-ยากของตัวพิมพ์ภาษาไทยแบบและขนาดต่างๆ.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๒.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบและเปรียบเทียบหาความอ่านง่าย-ยากของตัวพิมพ์ภาษาไทยแบบต่าง ๆ ที่นิยมใช้ทั่วไป คือ แบบตัวบาง ตัวกลาง ตัวฝรั่งเศส และตัวฝรั่งเศสดำ แบบละ ๕ ขนาด คือ ๑๒ ๑๔ ๑๖ ๑๘ และ ๒๔ พอยท์ รวมทั้งศึกษาหาแบบขนาดของตัวพิมพ์และลักษณะของตัวพิมพ์ที่มีความอ่านง่ายสูง เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดใช้พิมพ์สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งพิมพ์สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนิสิตชายหญิง ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑-๔ จำนวนรวม ๔๐ คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๑๙ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการเลือกสุ่มแบ่งตามระดับชั้นและเพศอย่างละเท่า ๆ กัน ผลการวิจัยพบว่าความอ่านง่าย-ยากของตัวพิมพ์ทั้ง ๔ แบบนั้นไม่แตกต่างกัน แต่ความอ่านง่าย-ยากของตัวพิมพ์ทั้ง ๕ ขนาด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และความอ่านง่าย-ยากของตัวพิมพ์ทั้ง ๕ ขนาดนั้น เรียงตามลำดับจากความอ่านง่ายสูงไปหาความอ่านง่ายต่ำ ดังนี้ ๒๔ ๑๘ ๑๖ ๑๔ และ ๑๒ พอยท์

(สุนทรี สุกวงศ์)

พจน์ จินาวรกุล. “ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรที่เหมาะสมสำหรับหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับขนาดและรูปลักษณะต่าง ๆ ของตัวอักษรที่ใช้พิมพ์หนังสือแบบเรียนในชั้นประถมศึกษาอยู่แล้วพวกหนึ่ง กับอีกพวกหนึ่งเป็นตัวอักษรที่เคยใช้พิมพ์เป็นหนังสือแบบเรียนแต่มีแนวโน้มว่าจะเลิกใช้ หรือเป็นตัวพิมพ์แบบใหม่ซึ่งคาดว่าจะมีการนำมาใช้พิมพ์หนังสือแบบเรียน เพื่อนำไปสู่การสรุปหาข้อยุติว่าตัวอักษรที่มีลักษณะใดบ้าง ที่นักเรียนในชั้นประถมศึกษาชอบทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งมีความเหมาะสมในการจัดพิมพ์และอื่น ๆ เช่น ความประหยัด ความรวดเร็วในการอ่าน เป็นต้น การวิจัยได้ดำเนินการโดยใช้แบบทดสอบทัศนคติ และแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน ผลการวิจัยที่น่าสนใจพบว่า นักเรียนในชั้นที่สูงกว่าจะมีความพึงพอใจในการเลือกตัวอักษรมากกว่านักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ยังสามารถทำให้ทราบได้ว่า ตัวอักษรที่มีคุณสมบัติหลายประการ คือ ตัวพิมพ์แบบกลาง ส่วนตัวอักษรที่ไม่ค่อยเหมาะสม คือ ตัวพิมพ์แบบ UNESCO-T₁-BOLD

(สุนทรี สุกวงส์)

วันชัย บัณฑิตานนท์. “การออกแบบกราฟิกสำหรับสิ่งพิมพ์ประเภทตำราเรียนระดับมหาวิทยาลัย.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิกสำหรับสิ่งพิมพ์ประเภทตำราเรียนระดับมหาวิทยาลัยที่มีอยู่แล้วพวกหนึ่ง กับการออกแบบกราฟิกใหม่ ๆ ที่คาดว่าจะมีการนำมาใช้พิมพ์ตำราเรียนอีกพวกหนึ่ง เพื่อหาข้อสรุปว่า การออกแบบกราฟิกลักษณะใดบ้าง ที่นิสิตนักศึกษาชอบ ทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้ รวมทั้งมีความเหมาะสมในการจัดพิมพ์ จัดรูปเล่มให้เกิดความประหยัด ความสวยงามน่าอ่าน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบทดสอบทัศนคติ และแบบทดสอบความต้องการของรูปแบบการออกแบบกราฟิกสำหรับสิ่งพิมพ์ประเภทตำราเรียน โดยที่ผู้ทำการวิจัยสร้างขึ้นเองจากหนังสือตำราเรียนที่ไม่ได้ใช้กับกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่ไปทำการทดสอบ สำหรับกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนิสิตนักศึกษาชายหญิงระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑-๔

จำนวนรวม ๒๐๐ คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ ซึ่งคาดว่าจะเป็นตัวอย่างของ
ประชากรนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยทั่วประเทศได้

(สุนทรี สุกวงศ์)

สุปรียา โจรสวัสดิ์. “หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล.” วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาหนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กในระดับอนุบาล
ในด้านความเหมาะสมและความสัมพันธ์ของภาพกับเนื้อหา รูปแบบ สี และขนาดของภาพ
รวมทั้งความสนใจในเนื้อเรื่องในหนังสือภาพของเด็กในระดับอนุบาล หนังสือที่ใช้เป็นเครื่องมือ
ในการทดสอบ คือหนังสือภาพที่พิมพ์จากต่างประเทศจำนวน ๑๗ เล่ม ให้นักเรียนเลือกหนังสือ
ที่สวยที่สุด หนังสือที่มีภาพขนาดที่ชอบที่สุด หนังสือที่ดีที่สุด (เพื่อพิจารณาด้านความ
เหมาะสมของภาพกับเนื้อหาของเรื่อง) และให้เลือกหนังสือที่ไม่ชอบที่สุดด้วยผลการวิจัยสรุปได้ว่า
หนังสือภาพที่เหมาะสมสำหรับเด็กอนุบาล ควรเป็นภาพง่าย ๆ ไม่มีรายละเอียดซับซ้อน ควรมี
๒ มิติ มีสีสันสดใสและเป็นสีอ่อน ๆ และต้องมีภาพเหมาะสมกับเนื้อหาของเรื่อง และเป็นภาพ
ที่มีชีวิตชีวา

(สุนทรี สุกวงศ์)

ชัยรัตน์ ชลวิถี. “การศึกษาเปรียบเทียบ การออกแบบกราฟิกหนังสือแบบเรียนไทยระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างสำนักพิมพ์รัฐบาลและเอกชน.” วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๒๕.

ศึกษาเหตุผลของความชอบและความต้องการของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ที่มีต่อการออกแบบกราฟิก สำหรับสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือแบบเรียนไทย และพิจารณาความ
แตกต่างทางด้านคุณภาพการออกแบบกราฟิกของสิ่งพิมพ์ประเภทนี้ ระหว่างสำนักพิมพ์รัฐบาล
กับเอกชน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเห็นว่างานด้านการออกแบบกราฟิกมีความจำเป็นมากใน

การพิมพ์หนังสือแบบเรียน และเห็นว่าหนังสือเรียนที่ใช้อยู่มีการใช้ศิลปะทางด้านการออกแบบกราฟิกอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งควรจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น สำหรับขนาดรูปเล่มของแบบเรียนที่นักเรียนชอบ คือ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบบ upright ขนาด ๘ หน้าที่ก และควรมีภาพประกอบเท่าที่จำเป็น

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตหนังสือเรียนว่าควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญหรือมีคณะกรรมการพิจารณาด้านการออกแบบกราฟิก การพิมพ์เนื้อหา ตลอดจนจิตวิทยาการเรียนรู้เกี่ยวกับการมองภาพของเด็กในวัยต่าง ๆ ด้วยและเสนอแนะให้รัฐบาลสนับสนุนด้านการพิมพ์ทั้งทางภาครัฐบาลและเอกชน กล่าวคือ ทางด้านสำนักพิมพ์รัฐบาลก็ควรส่งเสริมทางด้านงบประมาณให้มากขึ้น ส่วนทางด้านเอกชน ควรลดหย่อนภาษีการสั่งซื้อกระดาษ หมึกพิมพ์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิต ซึ่งจะทำให้ได้หนังสือที่มีคุณภาพดีได้มาตรฐานและราคาไม่สูงนัก

(สุนทรี สุภวรงค์)

เฉลิมพล ว่องวิทย์การ. “ผลของหมึกต่างสีที่ใช้พิมพ์เอกสารประกอบการเรียนของนักเรียนระดับอุดมศึกษาที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗.

ได้ศึกษาโดยเปรียบเทียบผลการทดลองของนักศึกษา กลุ่มที่อ่านเอกสารประกอบการเรียนที่พิมพ์ด้วยหมึกสีดำ สีน้ำเงิน สีเขียว และสีแดง ว่าสีใดจะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านสูงที่สุด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรีชั้นสูงปีที่ ๑ (หลักสูตร ๒ ปี) แผนกเกษตรกรรมจากวิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๐๐ คน โดยแบ่งเป็น ๔ กลุ่ม จำแนกตามสีที่ทำการทดลอง เครื่องมือที่ใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนและแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยพิมพ์เป็น ๔ ชุดสีสี่สีดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า เอกสารประกอบการเรียนที่พิมพ์ด้วยหมึกสีดำและหมึกสีเขียว ก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านได้สูงที่สุด และสรุปได้ว่าทั้งสีเขียวและสีดำต่างก็ใช้เป็นหมึกพิมพ์เอกสารประกอบการเรียนได้ดีทัดเทียมกัน

(สุนทรี สุภวรงค์)

Crabtree, L.F. "A study for establishing a university press in a small private university." United States International University, 1984.

ต้องการศึกษาว่า โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยขนาดเล็ก (มีนักศึกษาน้อยกว่า ๕,๐๐๐ คน) สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองหรือไม่ โดยวิเคราะห์ในด้านการผลิต การบริหารการเงิน การตลาด ต้นทุนการผลิต และการลงทุน ผลการวิจัยพบว่า โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยขนาดเล็กสามารถดำรงอยู่ได้ โดยมีฝ่ายบริหารประจำเพียง ๑ คน ฝ่ายช่วยปฏิบัติทำงานบางเวลา ๒ คน แต่ต้องผลิตหนังสือที่มีลักษณะเป็นมาตรฐาน เน้นและราคาถูก

(สุธณี กัสิริ)

Lewis — Beck and Arline, J. "The participation of men and women in educational research : another look" Sex Roles 6,4 (August. 1980) : 607—610.

ในการเขียนหนังสือหรือผลิตผลงานต่างๆ นั้น ผู้เขียนมักแสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ จากการวิเคราะห์การกล่าวขอบคุณของหนังสือในสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาจำนวน ๙๗ เล่ม พบว่า ผู้เขียนร้อยละ ๘๖ เป็นชายและมักแสดงความขอบคุณบุคคลต่อไปนี้ คือ นักวิชาการคนสำคัญๆ ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำบรรณานุกรม ผู้จัดพิมพ์ต้นฉบับ และผู้ที่สนับสนุนเป็นกำลังใจในการเขียน โดยเฉพาะผู้สนับสนุนประการสุดท้ายมักเป็นภรรยาของผู้เขียน เมื่อเปรียบเทียบการกล่าวขอบคุณระหว่างนักเขียนต่างประเทศ พบว่านักเขียนที่เป็นชายนิยมกล่าวขอบคุณเพื่อนร่วมงานและนักวิชาการคนอื่น ๆ ในขณะที่นักเขียนสตรีนิยมกล่าวขอบคุณผู้จัดพิมพ์ต้นฉบับและให้ความช่วยเหลือในการทำบรรณานุกรม

(สุธณี กัสิริ)

น านา ท ร ร ศ น ะ

ได้อ่าน “ข้อวิจารณ์จากผู้อ่าน” ซึ่งวิจารณ์โดย ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ ในฉบับที่ ๑ มีความเห็นด้วยตามข้อวิจารณ์ทุกประการ โดยเฉพาะ

๑. เนื้อหา ควรมีความหลากหลายทั้งความรู้ ความคิด ความรู้สึก อารมณ์ และ สิ่งเล็กน้อยที่รวมประสานกันอย่างมีคุณค่า น่าอ่าน น่าหยิบถือ

๒. ควรสะท้อนความเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าใหม่ๆ ทาง วิชาการต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมวรรณกรรม และการอ่านที่มีคุณค่าขึ้นเป็นการส่งเสริม การอ่านไปในตัวด้วย

๓. ควรมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับห้องสมุดทุกประเภท

ดังนั้น วารสารห้องสมุดควรปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นไปตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๓ ที่กล่าวไว้ จะน่าอ่านมากยิ่งขึ้น การยึดเยื้อวิชาการทั้งคตินี้ที่เป็นมาแล้วนี้วารสารห้องสมุดจะอยู่ใน วงแคบ และไม่เป็นที่รู้จักของคนนอกวงการห้องสมุด ยอมรับว่าเนื้อหาทางวิชาการของวารสาร ห้องสมุดเท่าที่ผ่านมาเน้นทำได้ดีมาก และเนื้อหาเข้มข้น แต่ไม่ควรลืมว่าบรรณารักษ์ส่วนใหญ่ นั้นไม่ได้จบปริญญาโท และปริญญาเอก การมีเนื้อหาทางวิชาการเข้มข้นมากเกินไป จะทำให้ผู้ที่มีความรู้ไม่ถึงขั้นปริญญาโทและเอกไม่ยอมอ่าน ยิ่งทำให้วารสารแคบลงอีก

๔. ด้านรูปเล่ม นับตั้งแต่ฉบับปีที่ ๒๙ ฉบับที่ ๑ นับว่าปรับปรุงได้ดีแล้ว ปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่บรรณารักษ์หลายคนฝากถามต่อๆ กันมากคือ

๑. ทำไมสมาคมฯ ขาดวัสดุอุปกรณ์แพง และไม่ลดราคาให้เหมือนท้องตลาด

๒. สมาคมฯ ควรส่งเสริมสนับสนุนบุคคลรุ่นใหม่ขึ้นมาให้รู้จักทำงานละรับผิดชอบ สมาคมร่วมกัน

๓. สมาคมส่งหนังสือเชิญประชุมประจำปีมา บรรณารักษ์นำเรื่องเสนอขออนุมัติ จากผู้บังคับบัญชาไม่ทัน ควรส่งล่วงหน้าอย่างน้อย ๑ เดือน

แผนหนังสือ



- ★ เป็นศูนย์รวมคลังแห่งหนังสือต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอาคเนย์
- ★ ทางห้างฯ มีการบริการรับส่งหนังสือทุกประเภททั่วโลก หนังสือที่ห้างฯ ส่งจะถึงมือคุณอย่างรวดเร็ว
- ★ สนใจเชิญสอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักงานใหญ่สดม (แผนกหนังสือ)
โทร. 2336930-9 ต่อ 448, 2355400, 2354430

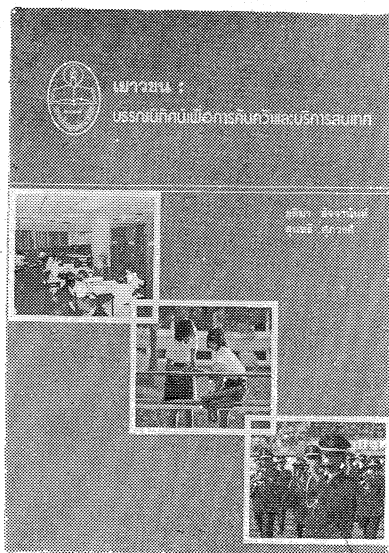
หนังสือชุดคอมพิวเตอร์

- หลักภาษาโคบอล'27 โดย ผศ.ร.อ. มานพ วราภักดิ์
- ภาษาเบสิกสำหรับไมโครคอมพิวเตอร์'28 โดย สำนักพิมพ์ยูไนเต็ดบุ๊กส์
- ภาษาเบสิกและเทคนิคการเขียนโปรแกรม'28 โดย รศ. ระพีพรรณ พิริยะกุล
- ภาษาเบสิกเบื้องต้นโดยใช้เครื่อง IBM PC'28 โดย ถุงเงิน ไชยพิพัฒน์ และ วิจิต पुณวัตร์
- ภาษาเบสิคกับงานธุรกิจโดยใช้เครื่อง IBM PC'28 โดย วิจิต पुณวัตร์
- เรียนรู้ระบบคอมพิวเตอร์'28 โดย รศ. ระพีพรรณ พิริยะกุล
- วิสึแคลค'28 โดย รศ. มนตรี พิริยะกุล
- การเขียนโปรแกรมภาษาปาสคาล'28 โดย ดร. รสสุคนธ์ หังสพฤกษ์

สั่งซื้อได้ที่ : ● บริษัท ศรีสมปอง จำกัด

522/110-111 ซอยสงค์ปรารักษ์ ถนนอโศก-ดินแดง

ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310 โทร. 2450589, 2456313, 2455366



เยาวชน : บรรณนิทัศน์ เพื่อการค้นคว้าและบริการสนเทศ

รวบรวมโดย ชุตินา สัจจามันท์ และ สุนทรี ศุภวงศ์

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสปีเยาวชนสากล ๒๕๒๘ เนื้อหาแบ่งเป็นเรื่อง บทนำ เยาวชนและปีเยาวชนสากล และ บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ หนังสือ รายงานการประชุม สัมมนา การศึกษา ค้นคว้า วิจัย วิทยานิพนธ์ บทความในวารสาร จุลสาร เรื่องราวเกี่ยวกับเยาวชนในทุกๆ ด้าน อาทิเช่น กฎหมาย การพัฒนาเยาวชน การเมือง การศึกษา กิจกรรมของเยาวชน ค่านิยม จริยธรรม ทัศนคติ ทำเนียบนาม นโยบายเยาวชน ปัญหาเยาวชน พฤติกรรมเยาวชน ศาลคดีเด็กและเยาวชน ศูนย์เยาวชน เศรษฐกิจ สถิติ สังคม สิทธิมนุษยชน สื่อมวลชน หนังสือและการอ่าน-หนังสือ อาชีพและวิชาชีพ

เหมาะสำหรับนักวิชาการ นักศึกษา ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเรื่องเกี่ยวกับเยาวชน สำหรับบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักวิชาการ/นักศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ใช้เป็นคู่มือในการบริการตอบคำถาม บริการสนเทศ

หนังสือมีขนาด ๘ หน้ายก พิมพ์ด้วยกระดาษปอนด์ ความหนา ๑๗๔ หน้า มีภาพประกอบ ปกพิมพ์สี่สี ราคาเล่มละ ๖๐ บาท ค่าส่งฟรี สั่งซื้อเงินสด จำนวนตั้งแต่ ๒ เล่มขึ้นไปลด ๑๐% โปรดติดต่อ นางจรัส ศรีน้ำเงิน สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ๒๗๓, ๒๗๕ เชิงสะพานลอย สุทธิสาร ถนนวิภาวดีรังสิต เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
ส่งจ่าย ปณ. สามเสน

**รายชื่อหนังสือคู่มือและหนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์
ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ**

	ราคา (บาท)
๑. Dewey Decimal Classification and Relative Index Ed. 19 (3 vols)	๓,๘๐๐
๒. Sears List of Subject Headings 12 Ed. Westby	๑,๒๐๐
๓. แผนการจัดหมู่ระบบทศนิยม เล่ม ๑	๒๐๐
๔. หัวเรื่องสำหรับหนังสือภาษาไทย ฉบับปรับปรุงแก้ไขใหม่ พิมพ์ครั้งที่ ๔	๘๐
๕. การระวังกษาและซ่อมหนังสือ พิมพ์ครั้งที่ ๒	๗
๖. การใช้ห้องสมุด โดย ลมุล รัตตากร พิมพ์ครั้งที่ ๖	๔๕
๗. วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์ โดย จารุวรรณ สินธุโสภณ	๒๕
๘. แบบเรียนการอ่านและพิจารณาหนังสือ โดย จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน	๓๐
๙. บัตรรายการและหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย ฉบับปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดย สุวัฒน์ ส่องแสงจันทร์	๙๐
๑๐. แบบเรียนด้วยตนเองเรื่องการใช้บัตรรายการ โดย จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน	๒๐
๑๑. กระบวนการดำเนินงานศูนย์วัสดุตีพิมพ์และไมตีพิมพ์ (ศูนย์วิชาการ) โดย จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน	๒๕
๑๒. สมาคมห้องสมุดฯ ๒๕	๕๐
๑๓. บรรณนิทัศน์หนังสือวิชาบรรณารักษศาสตร์ และหนังสือคณะกรรมการประกวด	๑๐
๑๔. ที่ระลึกงานสัปดาห์ห้องสมุด ครั้งที่ ๑	๑๕
๑๕. ที่ระลึกงานสัปดาห์ห้องสมุดครั้งที่ ๒	๒๐
๑๖. การใช้ห้องสมุดกับคุณหนู โดย จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน	๒๕
๑๗. หอพระมณเฑียรธรรม โดย ก่องแก้ว วีระประจักษ์ และ นิยะดา ทาสุนทร	๒๕
๑๘. ๓๐ ปี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ฯ	๗๐
๑๙. เขาวชน : บรรณนิทัศน์เพื่อการค้นคว้าและบริการสนเทศ โดย ชุติมา สัจจันันท์ และ สุนทรี ศุภวงศ์	๖๐

ผู้สนใจต้องการซื้อหนังสือ โปรดส่งเงินส่งจ่ายในนาม นางจรัส ศรีน้ำเงิน
เลขานุการบริหาร สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ทาง ปณ. สามเสนใน

หจก.บรรณกิจเทรดดิ้ง เอกลักษณ์
 แห่งหนังสือดี มีทั้งวิชาการ และ
 นวนิยาย หนังสือสำหรับเด็กต่าง ๆ
 ศูนย์กลางหนังสือที่ใหญ่แห่งหนึ่งของ
 ประเทศ จำหน่ายหนังสือทุกชนิด และ
 รับผิดชอบหนังสือเข้าห้องสมุดทุกแห่ง



ไฟฟ้าเป็นเหตุ

ผู้เขียน อานาจ เจริญศิลป์

ภาพ โกสินทร์ จิตามร

จำนวนหน้า 10 หน้า ราคา 10 บาท

เรื่องของอุบัติเหตุที่เกิดจากไฟฟ้า ไม่ว่าจะเป็น
 เป็นไฟฟ้าภายในบ้านและนอกบ้าน ให้คำแนะนำ
 ป้องกัน เหมาะสำหรับเด็กและผู้ปกครองอ่าน



ทะเล

เรื่อง : ประชุมพร สุวรรณตรา

ภาพ : อุนา กิจนิเทศ

ผู้เขียน ประชุมพร สุวรรณตรา

ภาพ อุนา กิจนิเทศ

จำนวนหน้า 12 หน้า ราคา 10 บาท

แนะนำเด็กให้รู้จักทะเล ทั้งประโยชน์และ
 คุณค่าของทะเล ที่มีต่อชีวิตประจำวัน



ลูกหมีสองตัว

ผู้เขียน ประชุมพร สุวรรณตรา

ภาพ ปิ๊

จำนวนหน้า 12 หน้า ราคา 10 บาท

เรื่องแสดงความรักความห่วงใย ของพ่อแม่
 ที่มีต่อลูก และลูกควรเชื่อฟังคำของพ่อ จึงเป็น
 ที่ยกย่องของคุณพ่อคุณแม่ และคนทั่วไป ทุก
 เล่มมีจำหน่ายตามร้านขายหนังสือและที่

-เซ็นทรัลทั้งสามแห่ง

-บิกเบลดดีพาร์ทเมนต์ เฟลนิจิต

-ห้าง เอ บี ซี ศูนย์การค้า เซ็นทรัลพลาซ่า



สำนักพิมพ์ บรรณกิจ

34-42 ถนนนครสวรรค์ ผ่านฟ้า ก.ท.1 โทรศัพท์
 281-4213, 282-5520, 282-7537 หลังโรงภาพยนตร์
 ไลต์ สยามสแควร์ ซอย 2 ก.ท. 5 โทรศัพท์ 251-5866,
 251-8478

หนังสือทุกเล่มสั่งซื้อได้ที่สำนักพิมพ์ของเราโดย
 ส่งธนาคติ หรือเช็คไปรษณีย์ ส่งจ่ายป.ณ. ราชดำเนิน
 ถึง ผู้จัดการสำนักพิมพ์ บรรณกิจ ต่างจังหวัดเพิ่มค่าส่ง
 เล่มละ 5 บาท ซื้อเกิน 10 เล่ม ค่าส่งฟรี.